

naš STK

glasilo slovenskega elektrogospodarstva, oktober 2007

Vsa pozornost usmerjena v trajnostno ravnanje z energijo
Eles pripravljen na morebitno krizno situacijo
Oba stebra enotna glede gradnje spodnjesavske verige

vsebina

4 VSA POZORNOST USMERJENA V TRAJNOSTNO RAVNANJE Z ENERGIJO

Čas, ko bo predsedovanje Evropski uniji prevzela Slovenija, se vse hitreje približuje, zato smo se tokrat z vprašanji, katere energetske teme bodo v ospredju v tem času, obrnili na pristojne na ministrstvu. Kot so nam pojasnili, bodo v začetku prihodnjega leta na energetskega področju v ospredju tri poglobitve teme, in sicer utrditev notranjega evropskega energetskega trga, okoljska in tehnološka vprašanja ter vključevanje jugovzhodnih držav v evropska prizadevanja za trajnostni razvoj na področju energetike.

16 ELES PRIPRAVLJEN NA MOREBITNO KRIZNO SITUACIJO

Podjetje Elektro-Slovenija je kot sistemski operater slovenskega elektroenergetskega sistema storilo vse, da načrtovani remont nuklearne elektrarne Krško, ki naj bi bil predvidoma končan 7. novembra, ne bo vplival na zanesljivost oskrbe slovenskih odjemalcev z električno energijo. Kot je poudaril direktor Eles mag. Vitoslav Türk, je Eles sprejel vse potrebne notranje ukrepe in s sosednjimi sistemskimi operaterji sklenil tudi poseben dogovor o pomoči oziroma možnostih dodatnega uvoza električne energije v primeru nepričakovanih obratovalnih dogodkov.

18 DOBRE TEHNIČNE REŠITVE POMENIJO ZANESLJIVEJŠE OBRATOVANJE

Tehnološke novosti so čedalje pogostejši spremljevalec tudi elektroenergetskega sektorja in čeprav so pri nas novogradnje v minulih letih zastale, nam je lahko v tolažbo, da slovenski znanstveniki in raziskovalci kljub temu skušajo ohraniti stik s svetom. Vprašanje, kako upoštevati najnovejša strokovna spoznanja in tehnologije, postaja toliko bolj aktualno, kolikor bolj se približuje začetek gradnje težko pričakovanega in nujno potrebnega 400 kV daljnovoda Beričevo-Krško.

22 OBA STEBRA ENOTNA GLEDE GRADNJE SPODNJESAVSKE VERIGE

Čeprav so prvotni udeleženci projekta gradnje verige elektrarn na spodnji Savi doživeli nekaj organizacijskih sprememb, ostajajo enotni v želji po čimprejšnjem dokončanju vseh predvidenih energetskih in drugih objektov. Sicer pa gradnja elektrarn za zdaj poteka v skladu z načrtom, ki so ga sicer od prvotnega doslej že skrajšali za tri leta.

28 OBNOVLJIVI VIRI PRIHODNOSTI

Na Bledu je 17. oktobra potekal Forum o obnovljivih virih in učinkoviti rabi energije, ki sta ga organizirala Elektro Gorenjska in hčerinska družba Gorenjske elektrarne. Želja je, da bi prireditev prerasla v tradicionalno, tokrat pa je udeležencem različne načine za znižanje stroškov za energijo in možnosti proizvodnje energije iz obnovljivih virov predstavilo kar 17 strokovnjakov. Predavanja pa so bila spremljena tudi z zgledi dobrih praks.

30 VSAK DOM DOBI VARČNO SIJALKO

V začetku oktobra se je začela obsežna akcija za brezplačno dodelitev varčnih sijalk slovenskim gospodinjstvom, ki so jo podprli HSE in vseh pet distribucijskih podjetij. Kot je bilo slišati na predstavitveni tiskovni konferenci, bi lahko z razdelitvijo in namestitvijo vseh predvidenih varčnih sijalk na leto prihranili dragocenih 90.000 MWh električne energije ali povedano drugače, če bi podarjene sijalke gorele samo po štiri ure na dan, bi na leto prihranili toliko energije, kot jo v tem času proizvede novozgrajena savska elektrarna HE Boštanj.

4

16

22

Z manj do več

Poraba električne energije naj bi po sedanjih podatkih sodeč letos ostala v okviru predvidevanj, zapisanih v elektroenergetski bilanci, kar drugače rečeno pomeni, da naj bi se v primerjavi z lanskim letom povečala za dober odstotek. Glede na to, da se hkrati srečujemo tudi z zavirljivo gospodarsko rastjo, je mogoče sklepati, da smo v Sloveniji vendarle naredili premik v smeri povečanja energetske učinkovitosti, čeprav je sredi oktobra iz Bruslja prispel opomin, da smo med dvanaesterico evropskih držav, ki do dogovorjenega datuma še niso oddale nacionalnih akcijskih načrtov o energetske učinkovitosti. Upamo lahko, da omenjeni opomin tudi ne pomeni, da takšnega načrta na državni ravni sploh še ne bi imeli in da gre pri vsem skupaj bolj za administrativne zaplete.

Kakor koli že pa je mogoče reči, da smo v minulih letih ne samo v Sloveniji, temveč tudi v drugih državah na področju povečanja učinkovitosti izrabe energije zagotovo storili precej manj, kot bi lahko, in da smo različnim odmevnejšim akcijam za učinkovitejšo rabo energije priča šele v zadnjem času. Vzroke za to gre verjetno iskati tudi v dejstvu, da se Evropa in svet čedalje bolj srečujeta z energetskimi izzivi, ki so posledica tako podnebnih sprememb kot naraščajoče energetske odvisnosti in dogajanj na svetovnem trgu fosilnih goriv.

Nafta je denimo že zdavnaj presegla magično mejo petdesetih dolarjev za sod in kot trenutno kaže, bo do konca leta prebila celo mejo stotih dolarjev. Kako usodno bo to vplivalo na trg drugih energentov, je za zdaj še težko napovedati, vsekakor pa se nadaljnjemu zviševanju cen ne bo mogoče izogniti. V prid temu priča tudi dejstvo, da se lakota po energiji pospešeno širi tudi v industrijsko hitro razvijajoče se azijske države, ki s svojim povpraševanjem že močno pritiskajo na svetovne trge energentov in drugih surovin.

In v takšnih razmerah se geslo - z manj energije narediti in imeti več - zagotovo sliši kot eno učinkovitejših orodij za njihovo obvladovanje. Tako gre tudi različne akcije elektrogospodarskih podjetij in ministrstva za gospodarstvo, kot so denimo delitve in spodbujanje uporabe varčnih sijalk, objavljanje nasvetov za učinkovito rabo, energetska svetovanja in spodbujanje rabe obnovljivih virov, vsekakor pozdraviti. Želeli bi si mogoče le, da bi tovrstna prizadevanja postala tudi del širše in bolj povezane družbene akcije ali še bolje, kar način našega prihodnjega življenja.

Brane Janjić

naš STIK

izdajatelj Elektro-Slovenija, d.o.o.

uredništvo

Glavni urednik: Miro Jakomin
Odgovorni urednik: Brane Janjič
Novinarji: Minka Skubic
Polona Bahun
Vladimir Hobjan
Adrema: Tomaž Sajevec
Lektorica: Darinka Lempl
Naslov: NAŠ STIK,
Hajdrihova 2,
1000 Ljubljana,
tel. (01) 474 30 00
faks: (01) 474 25 02
e-mail: brane.janjič@eles.si

časopisni svet

Predsednik: Joško Zabavnik (Informatika),
Podpredsednica: Jadranka Lužnik (SENG),
Člani sveta: dr. Pavel Omahen (ELES),
mag. Petja Rižavec (HSE),
Aljaša Bravc (DEM),
Jana Babič (SEL),
Doris Kukovičič Lakič (TE-TOL),
Ida Novak Jerele (NEK),
Majda Pirš Kranjčec (TEŠ),
Gorazd Pozvek (TEB),
Franc Žgalin (TET),
mag. Violeta Irgl (El. Ljubljana),
mag. Renata Križnar (El. Gorenjska),
Danica Mirnik (El. Celje),
Karin Zagamišek (El. Maribor),
Neva Tabaj (El. Primorska),
mag. Marko Smole (IBE),
Danila Bartol (EIMV),
Eva Činkole (Borzen),
Drago Papler (predstavnik stalnih dopisnikov),
Ervin Kos (predstavnik upokojencev).

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana

oglasno trženje Elektro-Slovenija, d.o.o., tel. 051 356 742

oblikovanje Meta Žebre

**grafična priprava
in tisk** Schwarz, d.o.o.,
Ljubljana

naš stik je vpisan v register časopisov
pri RSI pod št. 746.
Po mnenju urada za informiranje št. 23/92
šteje NAŠ STIK med izdelke informativnega značaja.

Naklada 5.233 izvodov.
Prihodnja številka Našega stika izide 30. novembra 2007.
Prispevke zanj lahko pošljete
najpozneje do 20. novembra 2007.

naslovnica HE Boštanj
foto Dušan Jež

ISSN 1408-9548

www.eles.si

Čas in zavest

V času hitrih tehnoloških sprememb nas internet, radio, televizija, časopisi in drugi mediji vsak dan bombardirajo z besedami, slikami, reklamami in drugimi virtualnimi učinki, večkrat zelo dvomljive vrednosti. Tudi v obdobju po zlomu realsocializma se v delu slovenskih medijev kaže presežek senzacionalizma in pomanjkanje spoštovanja resnicoljubnosti. Čeprav je danes medijski prostor bolj pluraliziran, kot je bil pred leti, je še daleč od uravnoteženega stanja, značilnega za razvite demokratične družbe. Ker je v poplavi različnih informacij težko razlikovati, kaj je na medijskem prizorišču pristno in kaj potvorjeno, je kritična presoja poslušalcev, gledalcev in bralcev na veliki preizkušnji.

Znano je, da je bil človek v totalitarnem sistemu zgolj »številka«, s katero so oblastniki pometali kot z brezosebno stvarjo. Socialistični režim se je po drugi svetovni vojni utrdil tako, da je pomiril veliko število drugače mislečih ljudi, mnoge v družbenem življenju popolnoma onemogočil oziroma jim v najboljšem primeru milostno dovolil vegetirati na nekem stranskem tiru. Ker je bil človek kot temeljna vrednota zapostavljen, so bile hkrati zapostavljene tudi vrednote, temelječe na človekovi osebi in dostojanstvu. V nekdani družbi je bil poudarek predvsem na delavcu - proizvajalcu, zanemarjal pa se je zelo pomemben vidik, da je človek po svojem bistvu misleča in čuteča oseba v odnosu z drugimi osebami. Ta okrnjena miselnost je vodila v proces razčlovečenja in razosebljenja, ki z negativnimi posledicami sega vse do današnjih dni.

Po razpadu realsocialističnega sistema je nastopilo obdobje, ko je čas začel pometati s starimi vrednotami, nove pa so se začele uveljavljati izredno počasi. Gre za dolgotrajen proces, ki se odvija v človekovi zavesti in si le postopoma utira pot na različne medosebne, družinske, družbene, politične in gospodarske ravni. Vendar tudi sodobna pluralistična družba, zasnovana na demokratičnih podlagah, ni brez pasti in nevarnosti. Normalno je, da dovoljuje različne vzorce obnašanja in različne nazore, a žal še vedno slabo razlikuje med družbeno in etično dopustnostjo raznih dejanj. Prva izhaja iz zunanjih zakonov, druga iz človekovega notranjega spoznanja, ki se poraja v človekovi vesti. To pomeni, da ni vse, kar je sicer z zakoni dovoljeno, tudi etično dopustno. Zato uveljavljanje demokratične zavesti v pristnem in zlahtnem pomenu besede zahteva od človeka višjo osebno zrelost, kot jo je bilo zaznati v minulem obdobju.

Zanikanje etičnih vidikov se odraža tudi v delu medijev, kjer so včasih sprevrženi celo najbolj elementarni pojmi. Poleg tega se nekateri mediji premalo ukvarjajo z razvojnimi vprašanji in največ prostora dajejo sogovornikom, ki jim povečujejo gledanost ali branost, dostikrat na račun nepreverjenih dejstev. Zato med prednostne naloge družbe sodi tudi nujna prenova medijev z namenom, da bi se preusmerili na pot evropskih demokratičnih trendov na temelju spoštovanja temeljnih civilizacijskih vrednot.

Miro Jakomin

Vsa pozornost usmerjena v trajnostno ravnanje z energijo

Med predsednikovanjem Slovenije Evropski uniji bo imela energetika eno od ključnih vlog. Na Ministrstvu za gospodarstvo oziroma Direktoratu za energijo se tega dobro zavedajo, in na tem sami ter v povezavi z drugimi pristojnimi ministrstvi intenzivno delajo. Intenzivno je sodelovanje tudi z drugimi članicami EU in njihovimi energetske resorji. Vprašanja, kaj nas čaka čez dobra dva meseca, katera bodo odprta energetska vprašanja v času našega vodenja EU, smo obdelali v tokratni temi meseca.

U prvi polovici naslednjega leta, ko bomo predsednikovali EU, bo težišče dejavnosti s področja energetike usmerjeno predvsem na tri področja. O tem smo se pogovarjali z **dr. Francem Žlahtičem**, vodjo sektorja za oskrbo z energijo in evropske zadeve in z vladne strani imenovanim nosilcem zahtevnih dosjejev s področja energetike.

»Prvo področje bodo notranji trgi električne energije in zemeljskega plina. Ta paket je komisija predstavila sredi septembra in obsega detajlno urejanje tako področja zemeljskega plina kot električne energije. Komisija želi razviti učinkovitejši notranji trg in povečati konkurenco. Predvsem pa

želi razbiti vertikalno povezavo podjetij, ki vsebujejo proizvodnjo električne energije, prenos, distribucijo ter prodajo. Ločevanje naj bi preprečilo vpliv istega lastnika v teh vertikalnih podjetjih, posebej pa lastništvo ne bi smelo biti povezano s prenosno dejavnostjo. Komisija je pripravila ukrepe, s katerimi želi zelo povečati vlogo regulatorjev,« opisuje dr. Žlahtič, ki napoveduje tudi ustanovitev nove agencije na ravni EU, ki naj bi imela pregled nad delovanjem agencij v posameznih državah, spodbujala sodelovanje med njimi ter dejavno sodelovala pri nadzoru pretokov energije med državami. V vsebini tega paketa je še predvideno, da se moč in naloge sistemskih operaterjev usmerijo izključno v vodenje procesov in strokovno sodelovanje med sistemskimi operaterji. Njihov vpliv na trgovanje z energenti v posameznih državah in med njimi pa naj bi se popolnoma odpravil.

Do konca leta, ko Svetu EU predseduje Portugalska, dr. Žlahtič pričakuje, da bo večina nejasnosti glede lastništva, regulacije in vloge sistemskih operaterjev natančno opredeljena. »V času našega predsednikovanja želimo na prvem ministrskem svetu 28. februarja 2008 pripraviti trdne sklepe

in usmeritve za notranji trg električne energije in zemeljskega plina, tako da bi na drugem ministrskem svetu 6. junija lahko usmerili proces sprejemanja te zakonodaje v sklepno fazo,« konča s pojasnjevanjem prvega področja naš sogovornik.

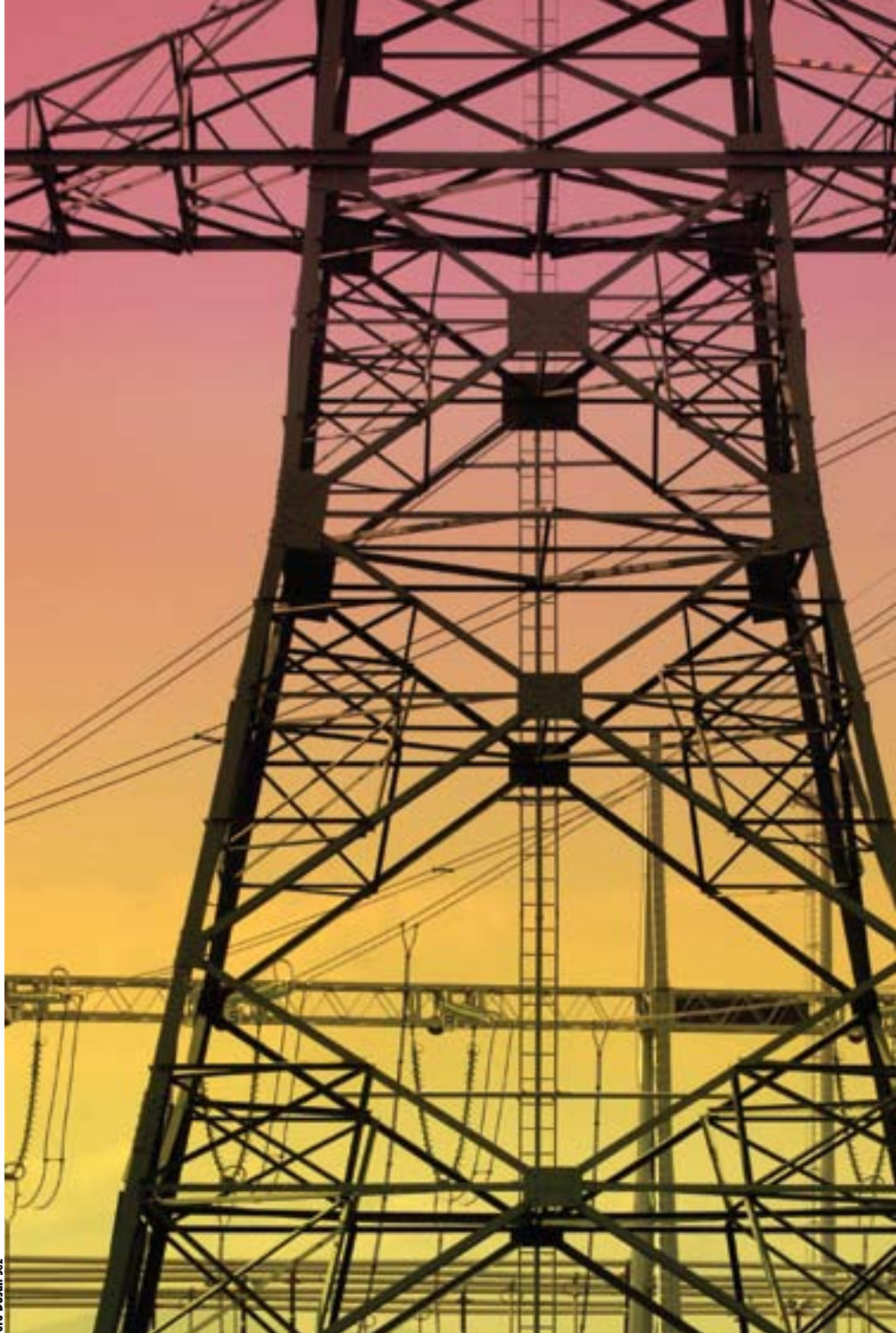
Energetsko klimatski in okoljski paket

V začetku decembra bo komisija predstavila energetsko klimatski in okoljski paket, kar bo drugo pomembno področje dela na energetskega področju v času predsedovanja naše države EU. S tem paketom želi komisija EU vplivati na energetiko in celotno evropsko gospodarstvo v smeri iskanja novih izvirov, ki bi lahko vseh 27 držav popeljalo v novo ekonomsko perspektivo v primerjavi z drugimi deli sveta, kot so Japonska, ZDA, Kitajska, Indija itd. »Glede na to, da energetika najbolj obremenjuje okolje s toplogrednimi plini, lahko to onesnaženje ta tudi najbolj zniža. To pa bi bilo moč doseči v EU z uvajanjem novih tehnologij, ki bi bile denarno podprte v tej smeri, da bi nadomestile stare in bi bile okoljsko bolj sprejemljive,« pojasni dr. Franc Žlahtič. Okoljsko bolj sprejemljiva je tudi

energija iz obnovljivih virov in tudi zato si je EU zadala za cilj, da do leta 2020 doseže 20-odstotni delež obnovljive energije v deležu porabe. Danes je ta delež 8,5-odstoten. Komisija bo do konca leta predlagala model, po katerem se bodo na posamezne države članice EU razdelili potrebni deleži povečanja in načini doseganja tega deleža za vso EU. Po besedah sogovornika bo v tem paketu predstavljen model trgovanja s toplogrednimi plini po letu 2012, opredeljeni bodo cilji na področju zmanjševanja toplogrednih plinov, postavljene smeri za doseganje zajemanja in shranjevanja toplogrednih plinov in predlagana zakono-

daja, ki bo urejala področje zajemanja in shranjevanja toplogrednih plinov. Poseben del tega paketa bo namenjen povečanju deleža biogoriv, njihovemu standardiziranju in zakonodaji, ki bo opredeljevala hlajenje in ogrevanje. »V času našega predsednikovanja se bo od Slovenije pričakovalo, da bo intenzivno posegla v iskanje kompromisov med zahtevami in predlogi komisije in državami članicami v smeri doseganja skupno postavljenih in politično sprejetih ciljev na področju energetike, kar je bilo sprejeto že sponmladi,« poda predvidene naloge naši državi iz drugega energetskega paketa dr. Žlahtič.

Foto Dušan Lež

Tehnološko energetski paket

Tehnološko energetski paket v tem trenutku še ni v celoti pripravljen in bo predstavljen ob koncu leta. Z njim naj bi našli okvire za angažiranje financiranja raziskav s področja energetskih čistih tehnologij in povezovanje evropskega znanja s tega področja z znanjem iz drugih držav po svetu. Kot pravi sogovornik, komisija prav zdaj zelo intenzivno dela na tem paketu. »Na našem ministrstvu spodbujamo v to smer tudi naše tehnološke platforme in pa podjetja, ki bi morala v tem prostoru izrabljati naše znanje in pokazati več zanimanja za sodelovanje z znanjem, ki je vključeno v te platforme,« nadaljuje dr. Žlahtič, ki presoja, da je sodelovanje naših podjetij in institucij z drugimi po Evropi in vključevanje v te pakete za našo državo izjemno pomembno.

In kaj je skupnega vsem trem paketom? Vsi trije so usmerjeni v oblikovanje novega tehnološkega obdobja, obdobja zmanjšanja toplogrednih plinov, v katerem naj bi se uveljavila trajnostna energetika, zmanjšali izpusti toplogrednih plinov in bolj uporabljale za okolje sprejemljive tehnologije.

Vključevanje JV regije v prizadevanja EU

Na Direktoratu za energijo si prizadevajo, da bi Slovenija med predsednikovanjem pokazala s svojo specifičnostjo, da je doseganje ciljev s področja trajnostne rabe energije nujno in smotno, ne samo v sedemindvajseterici držav EU, temveč po vsem svetu. Na direktoratu vidijo možnost, da Slovenija izrabí politično priložnost ter da v ta prizadevanja vključi sosednje regije, predvsem pa Jugovzhodno Evropo. Med to regijo in EU že potekajo posamezne politične dejavnosti in nekateri konkretni projekti na področju energetike, kot je

na primer Energetska skupnost, katere cilj je poenotenje zakonodajnih okvirov za energetiko JV Evrope in s tem boljše gospodarsko sodelovanje med EU in to regijo.

»V Bruslju bo konec januarja in začetku februarja organiziran teden, namenjen trajnostni energiji. V okviru tega tedna bo imela Slovenija dvodnevni dogodek, na katerem bomo prvi dan obravnavali politične teme na najvišji ravni in predstavili trajnostno rabo energije ter prizadevanja zakonodajalcev pri tem. V nadaljevanju bomo govorili o tehnologijah za trajnostno energijo, izhajali pa iz ekonomskih analiz Sternovega poročila. V tem zajetnem poročilu so analizirane posledice klimatskih sprememb, iz njih pa izhaja vrsta smeri, v katere je mogoče vključevati trajnostno energetiko, temelječo na tehnologijah. Sodelavci tega dokumenta bodo podali podlago za nadaljnji potek razprav, ki bodo usmerjene v tehnologije,« pojasni del slovenskih dejavnosti dr. Žlahtič. Drugi dan omenjenega dogodka bo namenjen regijam, predvsem pa sodelovanju z Jugovzhodno Evropo na področju trajnostne energetike. Dogodek načrtujemo v smeri udeležbe najvišjih političnih predstavnikov posameznih ključnih držav ter seveda pomembnih predstavnikov EU in komisije. Kot pravi sogovornik, bodo to srečanje organizirali z namenom, da bi poiskali vse težave na področjih, na katerih se srečujemo s trajnostno energijo, in presodili, kako lahko Slovenija postane razpoznavni most na tem delu. Hkrati pa bi radi slovenskim podjetjem še naprej odpirali vrata v ta prostor.

Vključeni vsi pristojni vladni resorji

Na vprašanje, kaj čaka Slovenijo kot predsedujočo EU po 1. januarju na področju zunanje politike EU, dr. Žlahtič odgovarja, da predvsem dialog z Rusijo in nekdanjimi državami Sovjetske zveze, pa tudi s Turčijo, in dejavnosti na področju energetike med EU in ZDA, Kitajsko, in Japonsko. Pričakuje pa tudi intenzivnejše pogovore skupnosti z državami kaspijskega območja ter s sredozemskimi državami. Pri vseh teh pogovorih je potrebno dobro po-

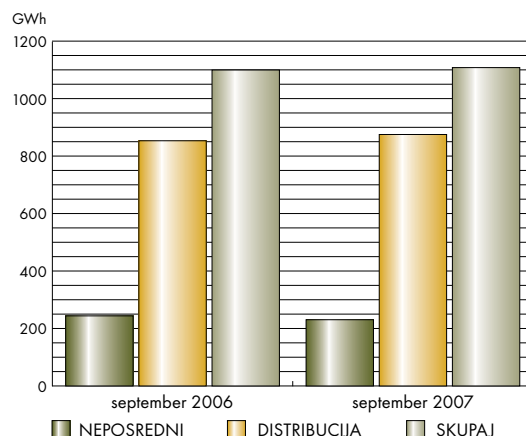
znavanje trenutne politične situacije v posamezni državi in regiji, ker je energetika zelo vpeta v politiko in obratno. Za spremljanje vse te dejavnosti sta zavzeti ekipi dr. Žlahtiča, ki pokriva zemeljski plin, nafto, plin, električno energijo in obnovljive vire, v Bruslju v pomoč njihova atašejka in pomočnica, ki sta izšli iz njihovega ministrstva oziroma direktorata. Nadalje sodeluje njegova ekipa v pripravi na predsedovanje intenzivno tudi z Ministrstvom za okolje, kjer je težišče dela na doseganju okoljskih ciljev. Vse pomembnejše odločitve in sprejemanje stališč s področja energetike potekajo tudi v sodelovanju z Ministrstvom za zunanje zadeve, ki energetikom zlasti pomaga pri pridobivanju informacij v drugih državah. Direktorat oziroma dr. Franc Žlahtič kot energetski korespondent v komisiji EU pa ima tudi poseben dostop do tekočih podatkov s področja energetike v EU in svetu. Doma sodelujejo še s službo vlade za EU zadeve, pri projektih, ki so nacionalnega pomena in jim želi dati država posebno vlogo, pa se povezujejo s službo vlade za razvoj. Vse to pa pomeni, da imajo že zdaj vsakodnevna bileratna srečanja in pogovore s predstavniki vlad iz EU in zunaj nje ter večjimi energetskimi podjetji po Evropi.

Ekipe direktorata, ki spremlja priprave na predsednikovanje in bo dejavna na energetskem področju v prvi polovici naslednjega leta, ko bo Slovenija vodila EU, niso bistveno razširjali za čas predsednikovanja. Pomagajo si z zaposlenimi v direktoratu, ki delajo v povprečju več kakor deset ur na dan, pa tudi ob koncih tedna. Seveda pa so vsem tem delavcem direktorata ostala dela in naloge, ki so povezane z energetiko v državi. Dr. Žlahtič je izjemno ponosen na svoje sodelavce, ki svoja področja dobro strokovno obvladajo. Delajo na zaupanju in timsko. Preden predloge in pripombe zapišejo, jih strateško pregledajo in se o njih temeljito pomenijo. Za zdaj se jim je tak način dela pokazal kot učinkovit.

Minka Skubic

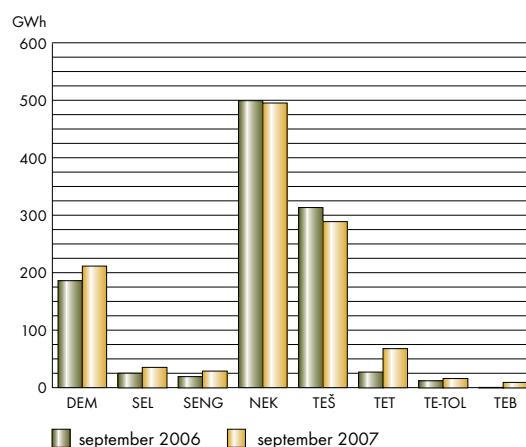
Nadaljuje se nihanje porabe

precejšnje nihanje porabe po mesecih, ki je značilnost tega leta, se je nadaljevalo tudi septembra, saj je bil tokrat odjem iz prenosnega omrežja znova manjši od načrtovanega z letošnjo elektroenergetsko bilanco, čeprav še vedno za 0,8 odstotka nad lanskimi primerljivimi rezultati. Tako je bilo septembra iz prenosnega omrežja prevzetih milijardo 85 milijonov kilovatnih ur električne energije, kar je bilo za pol odstotka pod bilančnimi pričakovanji. Ob tem je zanimivo, da je bil odjem neposrednih odjemalcev v višini 227,5 milijona kilovatnih ur za dobrih pet odstotkov pod lanskimi primerjalnimi rezultati, a hkrati za 2,6 odstotka nad letošnjimi bilančnimi napovedmi. Pri distribuciji pa je slika ravno obratna, saj je ta s prevzetimi 857,5 milijona kilovatnih ur lanske septembrske rezultate presegla za 2,5 odstotka, za bilančnimi napovedmi pa zaostala za 1,3 odstotka.

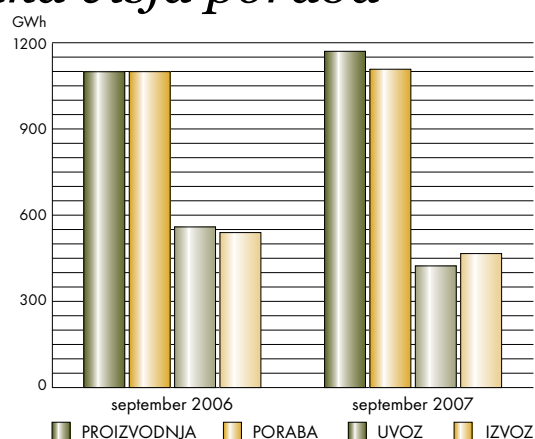
Domača proizvodnja septembra kar za 6,5 odstotka nad lansko

Obilica padavin v septembru je tokrat celo prenapolnila korita rek, kar s proizvodnega stališča prav tako ni najbolje, čeprav je slovenskim hidroelektrarnam tokrat vendarle uspelo izpolniti zastavljene načrte. Iz hidroelektrarn nam je tako deveti letošnji mesec uspelo zagotoviti kar 274,9 milijona kilovatnih ur električne energije, kar je bilo za dobrih 19 odstotkov več kot v istem času lani in tudi za 0,3 odstotka nad bilančnimi napovedmi. Dobro so obratovali tudi drugi proizvodni objekti, tako da smo iz domačih elektrarn septembra pridobili milijardo 146,4 milijona kilovatnih ur električne energije. To pa je bilo kar za 6,5 odstotka več kot septembra lani in tudi za slab odstotek več, kot je bilo sprva načrtovano.

Po devetih mesecih za 1,2 odstotka višja poraba

do konca septembra so odjemalci v Sloveniji iz prenosnega omrežja prevzeli 9 milijard 845,2 milijona kilovatnih ur električne energije, kar je bilo za 1,2 odstotka več kot v istem lanskem primerjalnem obdobju oziroma toliko, kot je bilo ocenjeno z letošnjo elektroenergetsko bilanco. Glede na to, da so do konca leta le še trije meseci, kaže, da bo letošnji odjem električne energije vendarle ostal v načrtovanih okvirih, realna rast porabe pa ne bo presegla 1,5 odstotka. Sodeč po podatkih za prvih devet letošnjih mesecev bosta manjša od lanskega tudi izvoz in uvoz električne energije, saj smo na tuje trge v tem času poslali »le« 4 milijarde 409,4 milijona kilovatnih ur oziroma 87 odstotkov lanskih količin, iz tujine pa uvozili 4 milijarde 317,3 milijona kilovatnih ur oziroma dobrih 80 odstotkov primerljivih lanskih količin.

iz energetskih okolij

VLADA

VLADA O SVOBODI MEDIJEV V SLOVENIJI

Vlada je v sporočilu za javnost zapisala, da se zaveda pomena medijske svobode in pluralnosti za razvoj demokracije in politične kulture, zato je treba po njenem mnenju resno pretresti vsa opozorila o pojavih, ki vzbujajo dvom o avtonomiji novinarjev in urednikov. Po drugi strani pa ima vlada zelo omejen vpliv na ta dogajanja, saj je večina medijev, zlasti tiskanih, v zasebni lasti, sedanja vlada pa nima omembe vrednih lastniških deležev v medijskih organizacijah.

Peticija dela slovenskih novinarjev je akt, ki ima v demokraciji popolno legitimnost. Vendar je treba upoštevati, da v pluralni družbi obstajajo različna mnenja, s katerimi se je treba seznaniti, preden se oblikuje dokončna presoja. Vlada je prepričana, da so navedbe v peticiji neutemeljene. Po njenem mnenju v primeru Slovenije ne moremo govoriti o ogrožanju medijske svobode ali o tem, da vlada posega v medije ali na drugačen način zavira izražanja kritičnosti do vlade in drugih ustanov. Pri tem se vlada opira na ocene mednarodnih organizacij in na domače analize ter raziskave, ki ocenjujejo stanje na področju medijske svobode. Te namreč kažejo precej enoten rezultat in sicer, da je stopnja medijske demokracije in svobode v Sloveniji na zadovoljivi in mednarodno primerljivi ravni. Kritična mnenja zato razumejo kot izhodišče za nadaljnja prizadevanja za še višjo kakovostno raven in večjo pluralizacijo medijskega prostora v Sloveniji.

Na podlagi zapisanih ugotovitev tako pritiskov na medijsko svobodo ni mogoče razglasiti za alarmantne, kritične ali celo hujše, kot so kdaj bili. Resničnost medijske svobode je po njihovem mnenju tako ravno nasprotna peticiji novinarjev, pa če jo gledamo po notranjih ali mednarodnih merilih.

VLOGA DRUŽBE PETROL ENERGETIKA ZAVRNJENA

Na seji 27. septembra je bila izdana odločba, s katero se vloga družbe Petrol Energetika o zainteresiranosti za opravljanje obvezne republiške gospodarske javne službe dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja z električno energijo na območju zaokroženega gospodarskega kompleksa nekdanje Železarne Ravne in Štore, zavrne.

Vlada je namreč 9. novembra 2006 s sklepom potrdila predlog modela preoblikovanja razmerij na področju sistemskih

operaterjev distribucijskih omrežij električne energije. V njem je bila predlagana ustanovitev podjetja in podelitev koncesije za opravljanje dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije brez javnega razpisa. Na tej podlagi je bila izdana Uredba o koncesiji gospodarske javne službe dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije. Tako je 14. junija 2007 izdala odločbo na podlagi 5. člena te uredbe, s katero je koncesijo za izvajanje te dejavnosti dodelila SODO, sistemskemu operaterju distribucijskega omrežja z električno energijo.

SPREJET PROGRAM PRODAJE KAPITALSKE NALOŽBE DRUŽBE RTH

Konec septembra je bil sprejet tudi program prodaje kapitalске naložbe družbe RTH v hčerinski družbi Toplarna Hrastnik. V Odlok o programu prodaje državnega finančnega in stvarnega premoženja za leti 2007 in 2008 je namreč uvrščen tudi predlog prodaje kapitalске naložbe v hčerinski družbi Rudnik Trbovlje-Hrastnik v zapiranju, in sicer 90,6-odstotni poslovni delež v družbi Toplarna Hrastnik. Družba Toplarna Hrastnik je v preteklosti poslovala izključno z dejavnostjo proizvodnje, distribucije in prodaje toplotne energije v občini Hrastnik, danes pa ima več dejavnosti: proizvodnjo in prodajo toplotne in električne energije, gradbene storitve in dimnikarske storitve. Temeljni cilji prodaje so: maksimiranje prodajne cene, dolgoročni obstoj in razvoj družbe, pridobitev sredstev za vzdrževanje tehnološke opreme in nove naložbe ter ohranjanje oziroma povečanje zaposlenosti.

POTRjeno LETNO POROČILO DRUŽBE GEN ENERGIJA ZA LETO 2006

Kot ustanoviteljica in edina družbenica družbe GEN energija se je vlada seznanila tudi z letnim poročilom družbe GEN energija za leto 2006. Sklenila je, da se bilančni dobiček, ki po stanju na 31. december 2006 znaša 2.437.050.421,47 tolarja oziroma 10.169.631,20 evra, uporabi za naslednje namene: 716.523.600 tolarjev oziroma 2.990.000 evrov za izplačilo udeležbe pri dobičku ustanovitelju ter 1.720.526.821,47 tolarja oziroma 7.179.631,20 evra za oblikovanje drugih rezerv iz dobička. Ob tem je potrdila še Pogodbo o delitvi in prevzemu družbe HSE med družbo HSE in družbo GEN energija ter soglašala s prevzemom premoženja s strani družbe GEN energija, kot je to določeno v Pogodbi o delitvi in prevzemu družbe HSE. V družbi GEN energija se s tem povečajo kapitalске rezerve za vrednost prevzetega pre-

moženja in pravic, zmanjšane za vrednost prevzetih obveznosti in presežka iz prevrednotenja.

PREHOD DRUŽB IZ HSE V GEN ENERGIJO

Vlada je kot ustanoviteljica in edina družbenica družbe Holding Slovenske elektrarne (HSE) potrdila Pogodbo o delitvi in prevzemu družbe HSE med družbo HSE kot prenosno družbo in družbo GEN energija kot prevzemno družbo. Poleg tega je dala soglasje za delitev družbe HSE, določene v Pogodbi o delitvi in prevzemu družbe HSE, ter soglasje, da se za vrednost oddeljenega premoženja in pravic v višini 144.297.218,89 evra, zmanjšane za vrednost obveznosti in presežka iz prevrednotenja, ki jih prevzame Gen energija, zmanjšajo kapitalske rezerve družbe kot druga postavka lastnega kapitala prenosne družbe.

MAG. MILAN VIŽINTIN PONOVO IMENOVAN ZA V. D. DIREKTORJA SODO

Na seji ob koncu septembra je bil za v. d. direktorja družbe z omejeno odgovornostjo SODO, sistemski operater distribucijskega omrežja z električno energijo, ponovno imenovan **mag. Milan Vižintin**, in sicer do izvedbe javnega razpisa za

direktorja, vendar največ za šest mesecev.

Prvič je bil namreč mag. Vižintin na to funkcijo imenovan 22. marca 2007, in sicer za čas trajanja postopka imenovanja prvega direktorja. V tem času je bilo treba narediti vse potrebno, da se izpelje razpis in imenuje prvi direktor družbe. Razpis za delovno mesto direktorja SODO je bil v časopisu Večer objavljen 17. julija 2007 in do razpisanega roka sta pravočasno prispeli dve prijavi, ki ju je komisija 1. avgusta 2007 pregledala in ugotovila, da sta popolni in da ustrezata razpisnim pogojem. Nato sta bili prijavi posredovani ministru za gospodarstvo mag. Andreju Vizjaku, ki je vladi predlagal, da se javni razpis za direktorja družbe SODO ponovi.

UREDBA O DELOVANJU TRGA Z ZEMELJSKIM PLINOM

Na seji 11. oktobra je bila izdana Uredba o delovanju trga z zemeljskim plinom. Uredba podrobneje ureja in razčlenjuje delovanje trga z zemeljskim plinom, obračunavanje odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina, zamenjavo dobavitelja in kazenske določbe za kršitve določb te uredbe. Namen uredbe je zagotoviti učinkovito, pregledno in nepristransko delovanje trga z zemeljskim plinom.

IZVAJANJE LIZBONSKE STRATEGIJE V SLOVENIJI

V začetku oktobra je bilo sprejeto poročilo o uresničevanju Programa reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji. Poročilo je drugi letni pregled spremljanja uresničevanja prednostnih nalog, ukrepov in ciljev programa reform, sprejetega oktobra leta 2005, in je strukturirano po petih prednostnih nalogah, določenih v Strategiji razvoja Slovenije in povzetih v Programu reform za izvajanje lizbonske strategije. Ukrepi pa so podprti tudi z ustreznim sofinanciranjem s sredstvi EU.

Junija 2007 je Evropska komisija potrdila Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013, ki opredeljuje generalno strategijo države za doseganje hitrejšje konvergence, vključuje prednostne naloge, okvirno letno dodelitev sredstev in seznam operativnih programov. Ukrepi v programu reform obsegajo vse integrirane smernice za rast in zaposlovanje ter odgovarjajo na dosedanja priporočila in opozorila Evropske komisije.

SPREJET ANEKS H KOLEKTIVNI POGODBI ELEKTROGOSPODARSTVA SLOVENIJE

Na seji 16. oktobra je bil sprejet Aneks št. 3 h Kolektivni pogodbi elektrogospodarstva Slovenije.

Kolektivno pogodbo elektrogospodarstva Slovenije sta leta 1996 sklenili vlada kot predstavica delodajalcev in Sindikati delavcev dejavnosti energetike Slovenije ter Konferenca elektrogospodarstva Slovenije kot predstavnika delojemalcev. Vlada je v letih 2004 in 2005 sklenila Aneksa št. 1 in 2, izhodišče zanju pa sta bila Dogovor o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004–2005 in Zakon o izvajanju tega dogovora. Po uveljavitvi tega zakona vlada ni odstopila od kolektivne pogodbe elektrogospodarstva in tako ostala partner v pogajanjih s sindikati.

V okviru Gospodarske zbornice Slovenije se je Sekcija elektrogospodarstva preoblikovala v Energetsko zbornico, vendar postopek izločitve iz Gospodarske zbornice Slovenije še ni končan. Ko bo preoblikovanje končano in bo Energetska zbornica kot pogodbeni stranka vstopila v kolektivno pogodbo elektrogospodarstva Slovenije, pa bo vlada lahko izstopila kot pogodbeni stranka v skladu z določili Zakona o kolektivnih pogodbah.

Polona Bahun

Prirejeno iz sporočil vladnega urada za komuniciranje

GOSPODARSKI MINISTER NA DELOVNEM OBISKU V BRUSLJU

Minister za gospodarstvo **mag. Andrej Vizjak** je bil 8. in 9. oktobra 2007 v Bruslju na delovnem obisku. Srečal se je s komisarjem za trgovino Petrom Mandelsonom, predsedniki parlamentarnih odborov, koordinatorji političnih skupin in poročevalci za posamezne zakonodajne dosjeje. O prednostnih nalogah med predsedovanjem Svetu EU na področju energetike se je pogovarjal s predsednico parlamentarnega Odbora za industrijo, raziskave in energetiko (ITRE) Angeliko Niebler in opravil posamične pogovore s poslanci Alejom Vidalom Quadrasom, Herbertom Reulom, Reinom Paasilinom, Anne Lapperouze in Paulom Rübigom. S slednjim sta govorila tudi o telekomunikacijah, ki so bile glavna tema pogovorov s poročevalcem za poštne storitve Evropskega parlamenta Markusom Ferberjem. Na temo notranjega trga se je srečal s poslanko iz parlamentarnega Odbora za notranji trg in varstvo potrošnikov (IMCO) Evelyne Gebhart in poslancem Manuelom Medino Ortega, s katerim sta posebno pozornost namenila pravi družb. O direktivi o potrošniških kreditih se je pogovarjal s poročevalcem na to temo Kurtom Lechnerjem. Sestal se je tudi s predsednikom parlamentarnega Odbora za promet in turizem (TRAN) Paolom Costo, s katerim sta se pogovarjala o turizmu. O zunanji trgovini se je pogovarjal s komisarjem za trgovino Petrom Mandelsonom ter s predsednikom Odbora za mednarodno trgovino (INTA) Helmutom Markovom in poslanko tega odbora Eriko Mann. Z generalnim direktorjem Sveta Klausom Gretschnanom, ki je pristojen za vsebine formacij Sveta, v katere bo vključeno tudi Ministrstvo za gospodarstvo, sta govorila o vsebini dosjejev, ki bodo predvidoma v obravnavi med slovenskim predsedovanjem, in o časovnici njihove obravnave. Obiski ministra pri visokih predstavnikih evropskih institucij so del priprav Slovenije na predsedovanje Slovenije Svetu EU, ki so v polnem teku.

Vladimir Habjan

Povzeto po sporočilu za medije Ministrstva za gospodarstvo

ENOMESEČNI REMONT

V začetku oktobra je vodstvo NE Krško sklicalo tiskovno konferenco, na kateri je predstavilo obratovanje elektrarne v zadnjem gorivnem ciklusu in remont elektrarne. Ta se je začel 6. oktobra z izključitvijo elektrarne iz sistema in bo predvidoma končan 6. novembra.

NE Krško je pred zaustavitvijo zaradi remonta neprekinjeno obratovala 510 dni. S tako dolgim neprekinjenim obratova-

njem, ki je rezultat načrtnih vlaganj v posodobitve, uspešnega minulega remonta, odličnega upravljanja elektrarne in uspešnega vzdrževanja na moči med zadnjima remontoma, se jedrska elektrarna v Krškem uvršča med najboljše elektrarne tega tipa v svetu. Med zadnjim 18-mesečnim gorivnim ciklusom je NEK proizvedla 8,3 teravatne ure električne energije, kar je dva odstotka več, kakor so načrtovali.

Kot so napisali v NEK, bo glavna pozornost izvajalcev del, poleg običajne menjave goriva in pregleda integritete vseh gorivnih elementov, usmerjena v remont generatorja, preverjanje puščanja zadrževalnega hrana pri projektnem tlaku, pregledu turbine in turbinske pomožne napajalne črpalke, pregledu penetracij reaktorske glave, pregledu notranjosti sekundarnih strani obeh uparjalnikov in pregledu kanalov hladilnega stolpa ter vstopnega in izstopnega kanala sistema hladilne vode. Tako kot je to običaj v zadnjih remontih, bodo tudi med letošnjim opravili okrog 30 modifikacij naprav in sistemov elektrarne.

»NEK si je za remont zadala visoke cilje, ki postavljajo jasna merila za vrednotenje jedrske varnosti, za osebno zaščito delavcev, vplive na okolje, delovne procese in poslovne rezultate. Zaradi daljšega obratovalnega ciklusa in zaradi ohranjanja načrtovane dolžine remonta bo kakovost opravljenih del izrednega pomena,« so med drugim zapisali v NEK na svoji spletni strani pred začetkom remonta.

Minka Skubic

MANJŠA RAZLIKA V STOPNJI INFLACIJE MED SLOVENIJO IN EVRO OBMOČJEM

Ministrstvo za finance, ki spremlja gibanje medletne stopnje inflacije v Sloveniji v primerjavi z njenim gibanjem v drugih dvanajstih državah članicah območja evra, je sporočilo, da so se razlike v zadnjih dveh mesecih zmanjšale. Podatki namreč kažejo, da je razlika v rasti medletne stopnje inflacije v Sloveniji v primerjavi s povprečjem evroobmočja naraščala od letošnjega februarja naprej, avgusta se je začela zmanjševati, dodatno pa se je zmanjšala še septembra. Februarja letos je tako povprečna medletna stopnja inflacije v drugih dvanajstih državah članicah evroobmočja znašala 1,9 odstotka, v Sloveniji pa je bila 2,3-odstotna. Ta razlika se je povečevala v naslednjih mesecih in julija v 12 državah evroobmočja znašala 1,8 odstotka, v Sloveniji pa 4 odstotke. Avgusta se je razlika med povprečno medletno stopnjo inflacije držav v evro območju in Slovenijo zmanjšala na 1,7 odstotne točke, septembra pa na 1,5 odstotne točke. Inflacija v Sloveniji je še vedno visoka predvsem zaradi povišanja cen nafte in naftnih derivatov, ki v zadnjem času dosegajo rekordne vrednosti, ter zaradi naraščanja cen hrane.

Polona Bahun

Prirejeno iz sporočila službe za odnose z javnostmi Ministrstva za finance

ROŽMAN ŠE NAPREJ PREDSEDNIK UPRAVNEGA ODBORA WANO PARIZ

WANO - The World Association Of Nuclear Operators - je mednarodna neprofitna organizacija, ustanovljena maja 1989, in združuje upravljavce 445 jedrskih elektrarn po vsem svetu z namenom izmenjave delovnih izkušenj, tehnične pomoči in razvoja za doseganje čim višjih standardov jedrske varnosti. WANO sestavljajo štirje regionalni centri, in sicer Atlanta, Moskva, Tokio in Pariz, in koordinacijski center v Londonu. Vsak regionalni center skrbi za izvajanje nalog in programov WANO-a, predvsem zbiranja in analiziranja obratovalnih podatkov jedrskih elektrarn in zagotavljanja tehnične podpore. Vsak regionalni center ima svoj upravni odbor ter predsednika upravnega odbora. Skupaj skrbijo za opravljanje predvidenih nalog določenega centra. Na rednem generalnem dvoletnem zasedanju združenja WANO, ki je potekalo konec septembra v Chicagu, je bil za predsednika upravnega odbora WANO Pariz ponovno izvoljen predsednik uprave NE Krško **Stane Rožman**. Takšna ponovna izvolitev pomeni priznanje za dosedanje uspešno vodenje centra WANO Pariz in je tudi rezultat uspešnega vodenja, odličnih rezultatov ter varnega in učinkovitega obratovanja Nuklearne elektrarne Krško.

dr. Boštjan Končar
Martin Novšak

DRAVSKE ELEKTRARNE MARIBOR

OBRAMBNI MINISTER OBISKAL HE VUHRED

Dravske elektrarne Maribor so v okviru obiska vlade na Koroškem 10. oktobra na hidroelektrani Vuhred gostile ministra za obrambo Karla Erjavca. Ministra je na tej tretji gornjedravski elektrani sprejel direktor DEM ter HSE Damijan Koletnik. Ob tej priložnosti se je minister seznanil z delovanjem in razvojnimi načrti družbe DEM ter s poplavno varnostjo reke Drave. Gostitelji so ga seznanili tudi z bogatimi izkušnjami pri reševanju tehničnih izzivov in nevarnosti pri upravljanju rek. **Damijan Koletnik** je ob tej priložnosti povedal: »V Dravskih elektrarnah Maribor smo tesno vpeti v razvoj okolja ob rekah, prav tako pa tudi širše. Dosledno spoštujemo obveznosti, ki jih imamo tako do družbe kot do države. V mislih imam vodna povračila, ki so za družbo sicer veliko breme, a hkrati pomemben vir države za urejanje vodotokov. Viri za razvoj okolja, v katerem delujemo, so prav tako sredstva koncesnin, ki se v enem delu stekajo v proračun, dve petini pa sta namenjeni za razvoj lokalnih skupnosti.«

Dravske elektrarne Maribor

CIRED

TEHNIČNI KOMITE CIREDA ZA TESNEJŠE MEDNARODNO POVEZOVANJE

Tehnični komite Cired se je v ponedeljek, 15. oktobra, v Ljubljani sestel na šesti redni seji. Predsednik društva Cigre-Cired mag. Krešimir Bakič je pohvalil delo Tehničnega komiteja Cired, ki mu predseduje mag. Zvonko Toroš iz Elektra Primorska. Po uspešni osmi konferenci slovenskih elektroenergetikov v Čatežu, na kateri je bilo predstavljeno veliko število referatov s področja elektrodistribucije, bodo v vmesnem času med dvema konferencama spet organizirane izobraževalne delavnice. V začetku marca 2008 bo pripravljena delavnica Cired z naslovom Tehnična regulativa v slovenski distribuciji, ki jo bo vodil Matjaž Osvald iz SODO, d. o. o. K sodelovanju bodo povabljeni domači in tuji predavatelji. V drugi polovici leta 2008 bo organizirana delavnica z naslovom Sistemske rešitve merjenja električne energije, ki bo pomenila dopolnitev Delavnice 4. Za vodjo te delavnice je imenovan Milan Švajger. Člani Tehničnega komiteja Cired so se odločili, da zaprosijo mednarodni Cired (Directing Committee) za redno članstvo. Pripravili bodo predloge za preferenčne teme in referate za mednarodno konferenco Cired, ki bo 8. do 11. junija 2009 v Pragi. Podan je bil predlog za posodobitev slovarjev strokovne terminologije v elektronski obliki. Leta 2008 bosta organizirani vsaj dve delavnici Cired, izdan koledar društva 2008, opravljena izbira slovenskega referata za konferenco Cired v Pragi in narejene priprave za deveto konferenco slovenskih elektroenergetikov.

Drago Papler

HSE IN MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

OBISK MEDNARODNE KOMISIJE ZA SAVSKI BAZEN

Sredi oktobra si je HE Boštanj in gradbišče HE Blanca ogledala mednarodna komisija za savski bazen. Komisijo sestavljajo po dva člana iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Zvezne republike Jugoslavije in Slovenije. Članice so se pred tremi leti s posebnim sporazumom zavzele, da bodo stremele k vzpostavitvi trajnostnega upravljanja voda, sprejetju ukrepov za preprečevanje in odpravljanje negativnih posledic, ki jih povzročajo morebitne poplave, led, suša in neizgode z nevarnimi snovmi, škodljivimi za vodo. Pogodbence so na svojem ozemlju upra-

vičene do razumnega in pravičnega deleža koristne uporabe vodnih virov savskega bazena. Vsa vprašanja pa je treba reševati s ciljem varstva celovitosti vodnega režima bazena ter zmanjševanja oziroma odpravljanja čezmejnih vplivov gospodarskih in drugih dejavnosti na vode drugih pogodbenic. Oktobrska predstavitev je bila namenjena temu, da partnerji pri projektu gradnje hidroelektrarn na spodnji Savi komisijo seznani s trenutno gradnjo hidroelektrarn in spremljajočih objektov ter z načrti gradnje elektrarn v prihodnje. Bolj, ko se bo gradnja bližala meji s Hrvaško, še posebno HE Brežice in HE Mokrice, večji čezmejni vplivi so lahko. S slovenske strani je z državnega vidika predstavil sodelovanje v mednarodni komisiji **mag. Mitja Bricelj**, državni sekretar na MOP. O projektu gradnje HE na spodnji Savi pa sta govorila **Bogdan Barbič**, direktor Skupnega podviga, in **Ana Gračner**, direktorica Infre. Med drugim sta poudarila skupne cilje, ki jih je treba z medsebojnim sodelovanjem uresničiti. Med njimi so celovito upravljanje voda na območju mejnega režima med Slovenijo in Hrvaško, izboljšanje plovnosti, uravnavanje podtalnice na brežiško-krškem polju, izboljšanje možnosti za kmetijstvo in ne nazadnje tudi pridobitev sredstev iz naslova čezmejnega sodelovanja in plovnosti v območju mejnega vodnega režima. Udeleženci tokratnega srečanja so se razšli v upanju, da bo sodelovanje med podpisnicami učinkovito, saj je usklajena zasnova in ureditev toka Save med Slovenijo in Hrvaško izjemen razvojno prostorski izziv za obe državi.

Minka Skubic

SKLEPNA KONFERENCA PROJEKTA RELIANCE

USTANOVITEV VSEEVROPSKE RAZISKOVALNE USTANOVE ZA RAZVOJ EVROPSKE ENERGETIKE

V Ljubljani je 21. septembra potekala sklepna konferenca projekta Reliance. Gre za globalni projekt EU na segmentu, ki ga pokriva naš komisar za znanost in raziskave pri Evropski komisiji Janez Potočnik. Namen projekta je pripraviti raziskovalni program za evropsko elektroenergetsko omrežje do leta 2030 in organizacijsko strukturo vseevropske raziskovalne ustanove. Poleg Elesu v tem projektu sodeluje še osem drugih prenosnih podjetij oziroma skupaj sedemnajst evropskih podjetij s področja elektroenergetike.

Sklepne konference v Ljubljani so se udeležili številni domači in tuji strokovnjaki energetskega področja, po video povezavi z Brusljem pa je na njej sodeloval tudi evropski komisar Janez Potočnik. Udeleženci so iskali nove rešitve za boljšo prihodnost evropske energetike v okviru temeljnih ciljev iz zelene knjige: razvoja konkurenčnosti, zanesljivosti in varnosti oskrbe z energijo ter trajnostnega razvoja evropskega energetskega omrežja. Vse od odprtja trga z električno energijo leta 1999 se Evropa srečuje s problemom evropskega energetskega trga. Zato so oblikovali projekt Reliance, ki bo z raziskavami našel najboljše

Na konferenci je navzoče nagovoril tudi Zoran Marčenko, direktor Elesovega sektorja za obratovanje sistema.

možne rešitve za izpolnitev omenjenih temeljnih ciljev skupnega evropskega elektroenergetskega sektorja. Glavni cilji projekta so z raziskavami poiskati vizijo evropskega prenosnega omrežja do leta 2030, ugotoviti, kaj je treba za to narediti, ter pripraviti strukturo ustanovitve evropske institucije za študije razvoja elektroenergetskega sektorja. Za zdaj je projekt usmerjen v petletno startno obdobje s skladom v višini 21 milijonov evrov na leto za izbranih 21 projektov. Začetek dela nove evropske institucije je predviden v času slovenskega predsedovanja EU, 50-odstotno pa naj bi jo sofinancirala tudi Evropska komisija. Pomen ljubljanskega zasedanja je torej v potrdilu, da smo pomagali uresničiti globalni cilj EU – ustanovitev evropskega inštituta za raziskave in razvoj v elektroenergetskem sektorju. Kje bo sedež te institucije za zdaj še ni znano, zanj pa se poteguje tudi Slovenija. Vendar je treba najprej evropskim partnerjem predstaviti svoj razvojni potencial, torej inštitute in fakultete, ki delajo na razvojni strategiji, in predstaviti naš pogled na razvoj elektroenergetskega sektorja v Evropi ter pri njem sodelovati. Prav tako je treba opredeliti možnost izrabe sredstev, ki se bodo kot članarina sodelujočih vplačevala v strukturni sklad za razvoj evropskega elektroenergetskega sektorja. Projekt torej Sloveniji za zdaj ni prinesel še nič konkretnega, temveč si bo morala svoj delež šele izboriti.

Polona Bahun

Elektro Ljubljana

ELEKTRO LJUBLJANA

SLAVNOSTNO ODPRTJE SONČNE ELEKTRARNE

V četrtek, 11. oktobra, je bila v prostorih Srednje šole tehniških strok v Šiški slovesno odprta sončna elektrarna, zgrajena v sodelovanju med šolo in Elektrom Ljubljana. Elektrarno so odprli direktor Direktorata za energijo Igor Šalamun, predsednik uprave Elektra Ljubljana Mirko Marinčič in ravnatelj srednje šole Zdravko Žalar.

Elektro Ljubljana se zaveda svojega poslanstva na poslovnem,

Foto Marko Piko

Rezanje slavnostnega traku med odpiranjem sončne elektrarne.

pa tudi na širšem družbenem področju. Že več let sledi prizadevanjem za ohranitev okolja s proizvodnjo in učinkovito rabo električne energije iz obnovljivih virov. Podjetje je kot prvo med slovenskimi distribucijskimi podjetji začelo dejavno sodelovati pri gradnji sončnih elektrarn.

Leta 2001 je finančno in tehnično podprlo gradnjo prve sončne elektrarne v Sloveniji, priključene na distribucijsko omrežje.

Elektrarna uspešno obratuje že šest let. Elektro Ljubljana je leta 2004 sofinanciralo tudi manjšo otočno sončno elektrarno moči 300 W za napajanje planinske koče v Kočevju.

Na podlagi pridobljenih izkušenj in opravljenih analiz je bilo aprila letos podpisano pismo o nameri med Elektrom Ljubljana in Srednjo šolo tehniških strok za zgraditev sončne elektrarne. Elektrarna, s konično močjo 25 kW, je začela obratovati 31. avgusta in bo omogočala dijakom šole ter drugim udeležencem praktično delo in usposabljanje na področju sončne energije. Srednja šola v Šiški uvaja nov poklic solarne tehnika in si je s pomočjo Elektra Ljubljana pridobila najsodobnejši učni pripomoček v Sloveniji.

mag. Violeta Irgl

ELEKTRO GORENJSKA

DONACIJA ZA ODPRVLJANJE POSLEDIC SEPTEMBRSKE KATASTROFE

Posledice septembrskega divjanja narave v občinah na Gorenjskem dobivajo vsak dan nove razsežnosti. Odpravljanje škode bo dolgotrajno, predvsem pa zelo drago.

Tudi Elektro Gorenjska je v poplavih utrpelo veliko gmotno škodo, saj je bila večina elektroenergetskih objektov na prizadetih območjih močno poškodovanih. Na podlagi posnetka stanja znaša gospodarska škoda podjetja več kakor 320 tisoč evrov. Ekipe na terenu so ponovno dokazale, da smo podjetje, ki v takih situacijah ljudem takoj priskoči na pomoč. Posebne

OD OKTOBRA NOVA UPRAVA DRUŽBE

Nadzorni svet Elektra Gorenjska je na seji 19. septembra imenoval novo upravo. Od 1. oktobra bo vodenje podjetja zaupano mag. Jožetu Knavsu.

Zadnji dan septembra se je iztekel štiriletni mandat upravi Elektra Gorenjska, ki sta jo sestavljala dva člana, predsednik mag. Jože Knavs in član mag. Andrej Šušteršič.

Renata Križnar

pohvale vsem zaposlenim in pogodbenim delavcem na terenu, ki so v težkih trenutkih pomagali ljudem v stiski, so nam izrekli tudi mediji. Poudarili so našo izjemno odzivnost in učinkovitost pri odpravi napak.

Pripravljenost pomagati pa smo udeležili tudi v obliki zbranih denarnih sredstev, ki smo jih namenili trem najbolj prizadetim občinam: Železnikom, Bohinju in Kropi. V humanitarni akciji, v kateri smo sodelovali tako zaposleni, sindikata, uprava in podjetje Elektro Gorenjska, smo zbrali več kakor deset tisoč evrov denarne pomoči. Med zaposlenimi so prav tako potekale različne humanitarne akcije za pomoč neposredno prizadetim družinam sodelavcev.

Renata Križnar

Sklad za financiranje razgradnje NEK
in za odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK

SKLAD ZA RAZGRADNJO NEK

HRVAŠKI SKLAD DO KONCA LETA

Kot so poročali slovenski mediji, je oktobra hrvaška vlada poslala v svoj parlament predlog zakona o ustanovitvi svojega sklada za financiranje razgradnje NEK in odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK. Sklad naj bi začel do konca leta, nekoliko počasneje zaradi parlamentarnih volitev. Vanj naj bi prenesli 34 milijonov evrov, ki jih ima sosednja država zbranih za ta namen na posebni postavki državnega proračuna.

Tiskovni predstavnik hrvaškega ministrstva za gospodarstvo Domagoj Vrečko je dejal, da bo HEP vanj vplačala do konca leta še pet milijonov evrov, kar pomeni, da bodo imeli ob koncu leta v svojem skladu 39 milijonov evrov.

Za razgradnjo pa sta se obe državi v meddržavni pogodbi leta 2002 obvezali, da bosta do leta 2020 zbrali 350 milijonov vsaka do polovice, oziroma da bosta v dvanajstih letnih obrokih plačali vsaka po 14,5 milijona evrov. V Sloveniji je Sklad za financiranje razgradnje NEK in odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK s sedežem v Krškem začel delati leta 1995. Do konca lanskega leta se je v njem nabralo 131,5 mili-

jona evrov. Lani je Gen energija, ki je po ustanovitvi obvezana, da plačuje v sklad po 0,30 evra na kWh, prevzete iz NE Krško, vanj prispevala 7,8 milijonov evrov.

Tako bo konec letošnjega leta v slovenskem skladu okrog 140 milijonov evrov. Po vesteh iz hrvaških virov naj bi HEP v naslednjih letih povečal prispevek v svoj sklad in v treh letih nadoknadil zaostanek, za katerega se je Hrvaška zavezala z meddržavno pogodbo.

Minka Skubic

Elektro Celje, d.d.

ELEKTRO CELJE

POPLAVE POVZROČILE MOTNJE V OSKRBI Z ELEKTRIČNO ENERGIJO TUDI NA CELJSKEM

Poplave, ki so 18. septembra letos prizadele številne slovenske kraje, in so povzročile ogromno škode, so bile tudi vzrok za številne motnje v oskrbi z energijo. O težavah in škodi, ki so jih imeli zaradi omenjenih poplav na območju Elektra Gorenjska in v Elesu, smo poročali že v prejšnji številki. Na območju, ki ga z električno energijo oskrbuje Elektro Celje, pa je bilo največ težav na širšem celjskem območju, in sicer v občinah Celje, Laško in Vojnik. Zaradi poplavljenih transformatorskih postaj so bili potrebni varnostni izklopi, ki so bili glavni vzrok za moteno oskrbo z električno energijo. V KS Ostrožno v občini Celje so bili tamkajšnji odjemalci brez elektrike kar 17 ur, saj voda, ki je zalila transformatorsko postajo, sploh ni otekala in se je v njej zadrževala še večino dopoldneva.

Skupno število odjemalcev, ki jim je bila ta dan prekinjena

dobava električne energije, je bilo približno 1.500. Sodelujoči v intervencijah so se po svojih najboljših močeh trudili v čim krajšem času vzpostaviti normalne napetostne razmere. Ko jim je uspelo, je bilo zadovoljstvo sicer neizmerno, a je kljub temu ostal grenak okus zaradi posledic, ki jih je pustila deroča voda, in tudi strah pred novimi nesrečami.

Ob pogledu na uničene domove človek nikakor ne more ostati neprizadet. Kruto je spoznanje, kako nemočni smo ljudje, ko nam narava pokaže svojo rušilno moč in kako vedno izgubimo bitko.

Alja Verbič Krajnc

STILSKA PREOBRAZBA PODJETJA

Elektro Celje, podjetje s 94-letno ugledno tradicijo, ni v javnosti poznano samo kot podjetje za distribucijo električne energije, temveč tudi kot podjetje, ki s svojo vizualno podobo izstopa zaradi svojih značilnih modro-rumenih barv, rečemo lahko, da »celjskih« barv. Leto 2007 je zlasti v drugem polletju postalo za Elektro Celje precej razgibano in polno novitet. Poleg razširjene ponudbe storitev, ki smo jo odjemalcem predstavili po popolnem odprtju trga z električno energijo, smo se javnosti predstavili z novo grafično podobo.

Logotip, ki so ga sestavljali: rumena puščica (strela), moder grad in tri rumene zvezde, je dobil novo podobo, mehkejšo

ELEKTRO CELJE, d.d.

Elektro Celje, d.d.

Elektro Celje pred in po »stilski preobrazbi«

Foto David Brusnjak

Posledice poplav na celjskem območju.

linije in nežnejše barve. Rumeno puščico je zamenjala bela, ki je v novem logotipu podaljšek gradu, zvezde so dobile toplejše tone, tudi prevladujoča modra barva je postala manj intenzivna, bolj umirjena.

Elektro Celje je letos tako doživelo »stilsko preobrazbo«, a naša miselnost ostaja enaka: ostati zvesti odjemalcem in skrbeti za zanesljivo in kakovostno dobavo električne energije.

Alja Verbič Krajnc

ICES

USTANOVljen STROKOVNI SVET ZAVODA

V skladu z aktom o ustanovitvi zavoda Izobraževalnega centra elektroenergetskega sistema so kot zainteresirana javnost za uporabo njegovih storitev opredeljena elektroenergetska podjetja Slovenije. Ta so predlagala svoje predstavnike za člane strokovnega sveta zavoda ICES, ki je prevzel naloge nekdanje Komisije za izobraževanje. Svet Zavoda ICES je za dobo štirih let imenoval člane strokovnega sveta zavoda ICES. Sestavljajo ga:

Jadranka Lužnik iz Soških elektrarn Nova Gorica, **Vinko Jureša** iz Nukearne elektrarne Krško, **Bogdan Trop** iz Termoelektrarne Šoštanj, **Sonja Zavodnik** iz Termoelektrarne toplarne Ljubljana, **Bojana Kranjc** iz Termoelektrarne Brestanica, **Sabina Dolenc** iz Termoelektrarne Trbovlje, **mag. Mateja Nadižar** iz Elektra Gorenjska, **Neva Tabaj** iz Elektra Primorska, **Vincenc Janša** iz Elektra Ljubljana, **Rudi Polner** iz HSE Invest, **Drago Papler** iz Gorenjskih elektrarn, **mag. Viktor Tajnšek** iz Elektra Celje in **Bogomil Jelenc** iz Elektra Maribor. Strokovni svet zavoda ICES se je oblikoval na prvi seji v torek, 18. septembra, v Ljubljani.

Na seji so navzoči člani za predsednika strokovnega sveta zavoda izvolili **Draga Paplerja**, za namestnico pa **Nevo Tabaj**. Na seji so v svet zavoda ICES kot novega predstavnika zainteresirane javnosti izvolili **Vincenca Janšo**. Navzoči so dali predloge glede dejavnosti in izobraževalnih programov. Predlagano je bilo, da ICES poskuša usmeriti svojo dejavnost tudi na področje obnovljivih virov energije in ozaveščanja ljudi o učinkoviti rabi energije. Vključeval naj bi se v razne raziskave v sodelovanju z elektroenergetskimi podjetji, razpise za evropska sredstva. Podan je bil predlog o povezovanju ICES-a in ustanov na področju programov za vzdrževalce sončnih elektrarn, biomase ... Predstavljeni so bili izobraževalni programi in število slušateljev. Omenjeno je bilo vprašanje glede usposabljanja upravitelcev energetskih naprav in možnost širitve tega programa. Med drugim so se udeleženci na seji seznanili z delovanjem ICES-a, njegovo vizijo, strategijo, izobraževalnimi programi, ki jih izvajajo v okviru izobraževalnega centra, in organiziranostjo. Naloge strokovnega sveta ICES so: ugotavljanje in potrjevanje potreb po izobraževanju na podlagi načrtov podjetij, opredeljevanje strategije za doseganje skupnih ciljev podjetij elektro-gospodarstva na področju izobraževanja, spremljanje uresničevanja izobraževalnih načrtov, sprejemanje odločitev o razvoju

in uvajanju novih programov izobraževanja, sprejemanje programov izobraževanja, odločanje o učnih gradivih, ki jih je treba pripraviti, sodelovanje z zunanjimi institucijami na področju izobraževanja, imenovanje programskih skupin za posamezna strokovna področja, ki delujejo pri strokovnem svetu.

Drago Papler

HSE SKUPNI PODVIG

VZORNO SODELOVANJE Z RIBIČI

Sredi oktobra je bila ob vzrejnih ribnikih v Mačkovcih pri Brestanici slovesna prireditev ob koncu ureditvenih del oziroma dokončani gradnji petih vzrejnih ribnikov za kontrolno vzrejo krapov in drugih ciprinidnih vrst, kar je optimalna rešitev in najustrežnejši naravovarstveni ukrep za ohranitev raznolikosti ribje favne reke Save po zgraditvi hidroelektrarn. S tem bo s skupnimi močmi vrnjena naravi priložnost za razvojne procese v naravnih vodotokih, ki bodo zaradi gradnje in delovanja hidroelektrarn na spodnji Savi okrnjeni. Omenjeni vzrejni ribniki so plod uresničevanja lani podpisanega sporazuma o sonaravni vzreji avtohtonih ciprinidnih vrst rib v ribnikih Mačkovcih, ki sta ga podpisali družba HSE in Ribiška družina Brestanica-Krško. Slednja že šestdeset let skrbi za vode, ribe in okolje od Save in njenih pritokov do ribiškega raja ob ribnikih v Mačkovcih. Zavedajoč se pomena zdravega in uravnoveženega naravnega okolja jih družba HSE Skupni podvig, ki posega z gradnjo hidroelektrarn v skupen prostor, pri tem njihovem poslanstvu skladno s sporazumom denarno podpira.

Minka Skubic

OPRAVIČILO

NAPAČNA VEZAVA NEKATERIH IZVODOV SEPTEMBRSKEGA NAŠEGA STIKA

Pri nekaterih izvodih septembrske številke Našega stika je prišlo v tiskarni do težav pri vezavi: nekaj osrednjih strani je podvojenih, nekatere manjkajo. Tiskarna Schwarz je nastale težave pojasnila s »človeškim dejavnikom« v knjigovoznici. »Vsaka pola revije je na svoji paleti in se daje na svojo postajo na stroju, ki revijo spenja. Delavec je pri nalaganju na stroj vzel snop pol (okrog 30-50) ali z napačne palete ali jih odložil na napačno postajo stroja,« so napisali v opravičilu. Opravičujemo se tudi našim sogovornikom in družbam, ki so bili zaradi te neljube napake kakor koli prizadeti.

Uredništvo Našega stika

Eles pripravljen na morebitno krizno situacijo

Podjetje Elektro-Slovenija na podlagi opravljenih analiz predvideva, da bo od 6. oktobra do 7. novembra 2007, ko poteka remont jedrske elektrarne v Krškem, zagotovljena normalna oskrba Slovenije z električno energijo. Eles je kot sistemski operater z notranjimi ukrepi storil praktično vse, kar je v njegovi moči in strokovni pristojnosti, da bi zagotovil čim večjo zanesljivost in varnost obratovanja slovenskega elektroenergetskega sistema, pri tem pa seveda ne more vplivati na morebitne izredne vremenske razmere.

kot je povedal direktor Elektra-Slovenija **mag. Vitoslav Türk**, je Eles septembra prejel obvestilo od HSE, ki je odgovorni naše največje bilančne skupine, da ta oktobra zaradi remonta nuklearke pričakuje možne težave pri zagotavljanju električne energije v višini od 50 do 100 megavatov. Druge bilančne skupine Elesa o tem niso obvestile, iz česar je sklepati, da teh težav ne predvidevajo. Eles je o tej situaciji obvestil tako Ministrstvo za gospodarstvo kot Agencijo za energijo ter se v skladu z zakonodajo takoj lotil notranjih ukrepov. Z analizo je najprej proučil normalno obratovalno stanje

v času remonta naše največje proizvodne enote in ugotovil, da bo na podlagi podpisanih pogodb z vsemi sistemskimi operaterji tudi oktobra dovolj uvoznih čezmejnih zmogljivosti, s katerimi bi se lahko pokrili omenjeni primanjkljaji električne energije. Pri analizi drugega obratovalnega stanja (t. i. N-1) je Eles ugotovil, da bi lahko v celoti nadomestil le kratkotrajni izpad električne energije, če bi prišlo do izpada največjega bloka TEŠ. Po obstoječi zakonodaji je namreč pristojen le za zagotavljanje sistemskih storitev, s katerimi se nadomešča izpad moči, ne pa izpad energije v večjem obsegu. Skrajna situacija pa bi nastopila v primeru, če bi hkrati odpovedali dve enoti v TEŠ, in sicer blok 5 (305 megavatov) in blok 4 (248 megavatov). Čeprav se takšni izredni dogodki po doslej zbranih statističnih podatkih zelo redko zgodijo, je vseeno treba resno računati tudi na to možnost.

Da bi Eles v omenjenem času lahko zagotovil večjo zanesljivost obratovanja v slovenskem EES, je z avstrijskim sistemskim operaterjem sklenil dogovor, da se v skladu z letošnjo pogodbo lahko povečajo dnevne čezmejne zmogljivosti za 50 megavatov na tej meji, če bo prišlo do resnih težav pri zanesljivosti oskrbe trga. V tem primeru

Eles je med remontom nuklearke pripravljen na zagotavljanje nemotene in varne oskrbe z električno energijo z letnim koordiniranjem vzdrževalnih del, s koordiniranjem del na lastnem prenosnem omrežju v Republiki Sloveniji, z odpravo poškodb na prenosnem omrežju ter z izpolnjevanjem zakonskih zahtev o zagotavljanju nadomestne električne energije pri izpadu proizvodnih enot (t. i. N-1).

Mag. Vitoslav Türk, direktor Eles

bosta oba operaterja omogočila trgu dodaten uvoz energije v Slovenijo. Na drugi strani je na pobudo Eles a italijanskim sistemskim operaterjem podpisan aneks k letošnji pogodbi o nujni pomoči, s katerim je dogovorjeno, da bodo Italijani na zahtevo Eles povečali tako zmogljivosti za pomoč, kakor tudi trajanje te pomoči, vendar le, če bodo razmere na njihovem trgu normalne. Na hrvaški meji pa ni bilo mogoče povečati obsega dobave električne energije za sistemske storitve, ker je Agencija za energijo za leto 2007 Elesu omejila denarna sredstva, namenjena za to dejavnost.

Skratka, če povzamemo: Eles je med remontom nuklearke dodatno pripravljen in izpolnjuje zakonske zahteve o zagotavljanju nadomestne električne energije pri izpadu proizvodnih enot (t. i. N-1), kar omogočajo pogodbe o zagotavljanju terciarne rezerve doma in v tujini. Eles sicer zagotavlja normalno obratovanje EES, vendar pa nima niti zakonskih obvez niti denarnih sredstev, da bi pokril čezmerna odstopanja, ki se lahko pojavijo ob izpadu dveh največjih proizvodnih enot v Sloveniji, kot sta TEŠ 4 in TEŠ 5. V tem primeru bo Eles skušal po svojih močeh zagotoviti manjkajočo električno energijo na trgu zunaj Slovenije.

In če bo še vedno primanjkovalo energije za domače odjemalce, bo Eles ukrepal po zakonsko predpisanem postopku o omejevanju obtežb. V tem primeru gre za to, da se poraba izravna z dejansko razpoložljivimi proizvodnimi viri oziroma z električno energijo, ki je v slovenskem EES. S tem bi Eles preprečil čezmerna nedovoljena in netolerirana odstopanja od dogovorjenih izmenjav R Slovenije s sosednjimi elektroenergetskimi sistemi.

Naćrti za stabilnejše delovanje EES

Slovenija je v tem trenutku eden največjih uvoznikov električne energije v Evropi. Pri tem je obseg domačih proizvodnih zmogljivosti obremenjen tudi z dejstvom, da na vzhodu primanjkuje energije. Ker so domače proizvodne zmogljivosti in avstrijske uvozne zmogljivosti že maksimalno izkoriščene, bi v slovenskem EES lahko prišlo do kritične situacije, ko proizvodni objekti ne bi mogli več zagotavljati tistih sistemskih rešitev, ki jih Slovenija mora zagotavljati po mednarodnih predpisih.

»Eles kot sistemski operater mora izpolnjevati enake kriterije kot vsi veliki sistemski operaterji. Če v slovenskem EES, ki ima malo proizvodnih enot, izpade ena proizvodna enota, je to večji problem, kot je denimo v neki drugi evropski državi, kjer imajo večje število proizvodnih enot. Za druge države je bolj problematično vprašanje, ali zagotavljajo poceni vire za elektroenergetsko oskrbo ali ne. V Sloveniji pa gre ob problemu z oskrbo tudi za vprašanje, kako naj razpolaga z razmeroma majhnim potencialom svojih elektrarn. In seveda, če pride do remonta tako velikega objekta, kot je nuklearna elektrarna v Krškem, smo seveda na robu zmogljivosti,« pojasnjuje mag. Türk.

Rešitve, ki jih je podjetje Elektro-Slovenija uvedlo oktobra v času remonta NEK na področju elektroenergetske oskrbe, so zgolj začasne narave in izhod v sili, da bi ob kritičnih razmerah zagotovili varno obratovanje in varno oskrbo. Zato bo Eles v naslednjem dveletnem obdobju skušal zagotoviti bolj stabilne pogoje za delovanje elektroenergetskega sistema z gradnjo prečnega transformatorja v Divači, ki bo zagotavljal, da vdor električne energije ne bo povzročal divjih krožnih tokov preko slovenskega ozemlja. Poleg tega Eles pripravlja tudi študije o možnostih okrepitve slovenskega elektroenergetskega omrežja, kar je treba zagotoviti v času, ko bodo Avstrijci dogradili svoje elektroenergetsko omrežje. Gre za pripravo analize potreb po tako imenovanem prehodu iz 220 kilovoltnega na 400 kilovoltno omrežje.

»Ni namreč zadosti,« poudarja mag. Türk, »da bo Avstrija zagotovila več svojih izvoznih zmogljivosti, temveč je treba precej bolj usposobiti tudi slovensko elektroenergetsko omrežje, da bomo lahko dosegli večjo prepustnost pretokov električne energije. Omenjene študije, ki bodo predvidoma končane nekje v prvih mesecih leta 2008, bomo potem vključili tudi v naše razvojne načrte. Z uresničitvijo omenjenih projektov bi se povečale možnosti za večje uvozne količine električne energije iz Avstrije.«

Miro Jakomin

Dobre tehnične rešitve pomenijo zanesljivejše obratovanje

S problemi gradenj visokonapetostnih daljnovodov se ne srečujemo samo pri nas, temveč v vsej Evropi, kjer praktično ni mogoče najti nove trase za 400 kV daljnovode ali pa ta postopek traja tudi desetletje, predvsem zaradi dolgih postopkov pri urejanju zemljišč in zaostrene okoljske problematike. Včasih odločilni premik spodbudijo neprijetni dogodki, kot je razpad omrežja.

Ob tem so tehnične težave mnogokrat potisnjene v ozadje, vendar pa dobre rešitve pomenijo večjo zanesljivost obratovanja in prihranke pri vzdrževanju daljnovoda na dolgi rok. Mnoge neustrezne rešitve pa je pozneje težko ali nemogoče popraviti. Kje smo in kaj je novega na področju daljnovodnih raziskav, smo se pogovarjali z **mag. Stanetom Vižintinom** iz oddelka za visoke napetosti Elektroinštituta Milan Vidmar

Od gradnje zadnjih 400 kV daljnovodov v nekdanji Jugoslaviji je minilo že več kakor dvajset let. Vmes je bil zgrajen le 2 x 400 kV daljnovod Maribor-Kainachtal. V samostojni Sloveniji si sicer že vrsto let prizadevamo zgraditi tovrstne daljnovode,

vendar do gradnje še ni prišlo, v zadnjem času predvsem zaradi dolgih upravnih postopkov. Kako na EIMV ohranjate strokovno kondicijo spremljanja gradnje daljnovodov na tehničnem področju, ki pa se kljub vsemu razvija?

»V minulih letih, ko je gradnja 400 kV daljnovodov pri nas zastala, se je tehnologija gradnje teh objektov v marsičem spremenila. Pojavili se niso le novi materiali in naprave (npr. kompozitni izolatorji, vrsta novih vodnikov), pač pa tudi metode, s katerimi izvajamo analize. Tu je ogromen napredek omogočila informacijska tehnologija. Pred več kakor dvajsetimi leti marsičesa ni bilo, pa tudi znanje in takratne izkušnje so se počasi porazgubile. Tudi zato je za EIMV in strokovne delavce, zaposlene v njem, vsak konkreten razvojni projekt s tega področja ključnega pomena, da ohranimo položaj prve raziskovalne organizacije s področja elektroenergetike v Sloveniji. Na inštitutu si ves čas prizadevamo vzdrževati znanje na visoki ravni, čim širše in pokrivati vsa glavna področja. Tudi zato se naši raziskovalci vključujejo v strokovne skupine organizacij doma in v tujini, sodelujejo pri standardizaciji, objavljajo strokovne članke, vzdržujejo stike s tujimi strokovnjaki itd. Vendar pa mora-

Foto Minka Skubic

Mag. Stane Vižintin

mo v današnjem, tržno usmerjenem svetu pridobiti sredstva za naše delo, in ravno študije so tisto področje, kjer lahko naročniku ponudimo veliko uporabnega in hkrati poglobljamo naše znanje in izkušnje.«

Kaj tovrstne študije in raziskave pomenijo za vaše strokovno delo?

»Nam zaposlenim na EIMV veliko pomeni, da se spoprimemo s tehnično zahtevnimi projekti. Dela na novih področjih so priložnost za strokovno napredovanje. Tako tudi gradnja 400 kV daljnovodov ni nikakršna izjema, saj se le tako pojavlja potreba po ustreznih raziskovalnih nalogah. Seveda ves čas opravljamo tudi nekoliko bolj rutinska dela, vendar pa so raziskave tisto, kar nas neprestano izpopolnjuje in smo veseli vsakega novega izziva. Na srečo nikoli ne zmanjka novosti, ki zahtevajo posebno obravnavo pred vključitvijo objekta v sistem. Prav tako se spreminjajo razmere v družbi, kot je večji poudarek okoljski problematiki ali pa uvajanje odprtega trga z električno energijo. Vse to nam postavlja povsem nove prioritete. Tehnologija v okviru elektroenergetike se morda ne razvija najhitreje, po drugi strani pa neprestano dobiva nov zagon s čedalje večjim vključeva-

njem na primer informacijske tehnologije, ki prodira tudi tu.«

Kako lahko informacijska tehnologija vpliva na gradnjo daljnovoda?

»Naj to ponazorim s primerom uvajanja opazovanja razmer na daljnovodu v realnem času. Tokovna obremenitev, pa tudi temperatura okolice, veter, segrevanje sonca itd., vplivajo na temperaturo vodnika in povese. Kako blizu smo v nekem trenutku mejnemu stanju, lahko ugotovimo le, če poznamo razmere na daljnovodu. To pa nam omogočajo sistemi za opazovanje, s katerimi neprestano izvajamo meritve vzdolž celotne trase. Temperaturo vodnika lahko merimo na različne načine: neposredno, preko sile napenjanja, povesov itd. Določene metode zahtevajo vgradnjo optičnih vlaken v fazni vodnik za meritve temperature vodnika in prenos podatkov. Po drugi strani pa obstaja naprednejši, brezžični prenos podatkov, vendar moramo ob tem rešiti zahtevne tehnične težave, kar nikakor ni enostavno. Projektant pa mora že pred gradnjo vedeti, ali naj v projektni dokumentaciji predvidi fazne vodnike z optičnimi vlakni ali ne, koliko jih potrebuje itd. Torej ima vključitev opazovanja vodov vpliv na konstrukcijske lastnosti daljnovoda.«

Ali je bilo v zvezi z opazovanjem vodov že kaj konkretno narejenega?

»Nekateri poskusni projekti v Elesu že potekajo, vendar pa bo treba raziskati še marsikaj. Tak sistem opazovanja je predviden tudi za načrtovani daljnovod 2 x 400 kV Beričevo–Krško, vendar končne rešitve še ni. Odločitev bi morala biti rezultat temeljite študije vseh tehnologij, ki obsega: tipala, merilne metode, prenos, zajemanje in obdelavo podatkov. Prav zdaj potekajo pogovori za izdelavo celovite študije, v kateri poleg Elesu in EIMV sodeluje tudi IBE. Upamo, da bo ta študija narejena pravočasno in bodo njeni rezultati upoštevani v projektni dokumentaciji za omenjeni daljnovod, tudi zato se je treba takoj lotiti njene izdelave.«

Daljnovod 2 x 400 kV Beričevo–Krško bo tehnološko sodoben

Večkrat ste omenili 2 x 400 kV daljnovod Beričevo–Krško, ki je zagotovo že nekaj časa naš najbolj aktualen in potreben daljnovod. Kako pri načrtovanju tega daljnovoda poteka prenos strokovnih spoznanj v prakso?

»Bolj, ko se približuje začetek gradnje, bolj intenzivno se ukvarjamo s konkretnimi rešitvami. Treba je pri-

znati, da nam je z Elesom uspelo končati nekaj razvojnih projektov, ki so ključnega pomena za optimalno konstrukcijo daljnovoda in vključevanje novih tehnologij. Ob tem kaže omeniti, da smo z vodstvom Eles, predvsem z mag. Srečkom Lesjakom, direktorjem prenosa, vzpostavili dober dialog in ustvarili razmere za trajno strokovno sodelovanje. On je namreč že v preteklosti sodeloval pri uvedbah številnih novosti pri gradnji RTP ter DV in tudi na sedanjem delovnem mestu zahteva upoštevanje najmodernejše tehnologije v prakso, kar velja tudi za vgradnje optičnih vodnikov v fazne vodnike (OPPC) z že omenjenimi napravami temperaturnega monitoriranja. Pri tovrstnih razvojnih nalogah največ sodeluje Boštjan Barl, vodja projektov iz Lesjakovega sektorja, ki s svojim nezmotljivim občutkom vedno odkrije, čemu je treba nameniti največjo pozornost. Tako sta bili narejeni dve študiji. V prvi, ki obravnava koordinacijo izolacije, smo na podlagi napredne statistične metode in ob uporabi računalniških simulacij vseh vrst prenapetosti določili izolacijski nivo za 400 kV daljnovod Boričev–Kriško. Pri atmosferskih prenapetostih smo uporabili dragocene podatke, zbrane v zadnjih letih s sistemom za lokalizacijo strel Scalar. Pred uvedbo tega sistema ni bilo mogoče opraviti tako natančnih izračunov. Naša druga študija pa obravnava nove tehnologije na področju vodnikov. Danes imamo celo vrsto novih presekov, materialov, konstrukcij, in vsaka rešitev ima svoje prednosti in slabosti. Le njihovo dobro poznavanje nam omogoča priti do optimalne rešitve.»

Menite, da so pri tem projektu upoštevana vsa najnovejša tehnološka dognanja, glede na to, da se projekt pripravlja že dlje časa in so posegi v prostor zaviralni dejavnik, oziroma kam gredo težnje pri gradnji daljnovodov?

»Kakršen koli odločilen poseg v konstrukcijo daljnovoda, kot je na primer nova oblika stebrov pri omenjenem daljnovodu, v sedanjih fazi načrtovanja ni več mogoč. Vse pa ostaja odprto pri gradnji naslednjih daljnovodov,

če bomo pravočasno izdelali analize. V študiji koordinacije izolacije smo na primer ugotovili, da bi se dalo še marsikaj narediti glede zaščite pred neposrednimi udari strel v fazne vodnike. Potem kaže omeniti kompaktrane vode, ki so sicer nekoliko dražje, imajo pa druge prednosti, kot so: boljše izkoriščanje prostora, hitrejša gradnja, zmanjšanje vplivov na okolje, lepši estetski videz itd. Verjetno bi jih bilo smiselno uporabiti vsaj na določenih odsekih, na primer v bližini naselij, kjer se srečujemo z nasprotovanji okoliškega prebivalstva.«

Vsi parametri in vsa oprema za DV 2 x 400 kV Boričev–Kriško pa še ni določena. Pred kratkim ste v visoko napetostnem laboratoriju EGU v Pragi izvedli tipsko električno preskušanje 400 kV izolatorskih verig s kompozitnimi izolatorji, ki jih je natančno dimenzioniral Elesov strokovnjak mag. Hailu Kifle. Do kakšnih ugotovitev ste prišli?

»Dokazali smo, da je izolatorske verige s kompozitnimi izolatorji mogoče uporabiti na novem DV 2 x 400 kV Boričev–Kriško ali pa pri obstoječih daljnovodih kot zamenjave za klasične verige. Previdnost pri tem je na mestu, saj vemo, da se dielektrični problemi pri izolatorskih verigah z napetostnim nivojem povečujejo. Kljub temu je izvedba s kompozitnimi izolatorji na 400 kV realna, posebej, če upoštevamo dobre izkušnje na 110 kV v slovenskem omrežju. Tudi v tujini vgrajujejo podobne rešitve. Pred nekaj leti so kompozitne izolatorje vgradili na novozgrajenem 400 kV daljnovodu med Švico in Italijo.«

Primerljivi s svetom

Vrsto teh odprtih dilem ste obravnavali na simpoziju o visokonapetostni tehniki ISH 2007, ki je konec avgusta potekal v Ljubljani in je bil do zdaj največji mednarodni dogodek s področja elektroenergetike v Sloveniji. Kaj vam je v strokovnem pogledu prinesel omenjeni simpozij?

»Ne le organizacija, pač pa tudi pridobitev simpozija v Ljubljano, je bil za EIMV velik zalogaj. Prof. Maks Ba-

buder se je že dolga leta udeleževal simpozijev ISH, prispeval strokovne članke in navezoval stike s tujimi strokovnjaki, tudi najpomembnejšimi v svetu. Rezultat je bila dodelitev organizacije simpozija Ljubljani. Tako kot zahtevajo priprave na tovrstni simpozij več let, so tudi njegovi rezultati v pozitivnem smislu vidni še vrsto let. Upam, da so slovenski strokovnjaki izrabili simpozij tudi za navezavo stikov s kolegi iz tujine in da bodo to vez v prihodnje še utrjevali, saj večina med njimi dejavno sodeluje tudi v Cigre. Prof. Babuder pa bo naslednji dve leti predsednik glavnega komiteja (Steering Committee) in bo imel pomembno besedo pri odločitvah. Poleg tega smo strokovno področje visokonapetostne tehnike približali širšemu krogu v Sloveniji. Neposredni rezultat pa je pridobivanje uporabnega znanja, ki lahko nastane le z neposredno izmenjavo izkušenj z drugimi strokovnjaki, zbranimi na enem mestu. V pogovorih smo se nenehno ukvarjali s težavami, ki so povezane z našimi elektroenergetskimi projekti, in pri tem prišli do pomembnih ugotovitev. Seveda je bil večkrat omenjen tudi novi 2 x 400 kV daljnovod Boričev–Kriško.«

Kakšno je bilo zanimanje več kot šesto strokovnjakov z vseh kontinentov za vaše znanje in raziskave?

»Več kakor statistični podatki o udeležencih govori zanimivost, da smo morali nenačrtovano, na pobudo tujih udeležencev ISH organizirati ogled Fakultete za elektrotehniko ter visokonapetostnega in kemijskega laboratorija na EIMV. Zanimanje je bilo tolikšno, da smo nato celo zadnji dan, po koncu simpozija, ogled ponovili še enkrat. Mislim, da smo tujce prepričali, da imamo v Sloveniji potrebna sredstva in znanje, s katerim vzdržujemo svoj elektroenergetski sistem na visokokakovostni ravni.«

Minka Skubic

Eles podaril avto družini Pintar iz Železnikov

V četrtek, 18. oktobra, je direktor Elektra-Slovenije mag. Vitoslav Türk v prostorih Eles sprejel družino Pintar iz Železnikov - Zalko, Martina in šestletno Manco. Zalki je med poplavi pred dobrim mesecem dni odneslo avtomobil, ki pa ji je nujno potreben, saj se vozi na delo v Ljubljano. Ker je zaposlena v dijaškem domu in dela pogosto do nočnih ur, bi brez avta res težko prišla domov. Mag. Vitoslav Türk je Zalki Pintar v znak dobrodošlice izročil šopek rož in v kratkem nagovoru poudaril, da so vodstvu Eles razmere na terenu poznane, gre res za hudo katastrofo, uničeno je veliko infrastrukture. V takih trenutkih se zavemo nemoči človeka proti naravi in takrat je medčloveška solidarnost prava rešitev, to je temelj, na katerem vsaka družba sloni. Martin Pintar je Elesu izročil priložnostno darilo v spomin na Železnike in v pogovoru podrobno opisal razmere v Železnikih in okolici. Povedal je, da so v Železnikih res hvaležni za vso humanitarno pomoč. Razmere so se sicer umirile, pomoč pa še kar prihaja. Srečanju sta prisostvovala predsednik nadzornega sveta mag. Andrej Aplenc in član Janez Hrovat, nadzorni svet pa je bil tudi pobudnik tega solidarnostnega dejanja. Janez Hrovat se je zahvalil Elesu, da je sprejel pobudo nadzornega sveta, mag. Vitoslav Türk pa je na to dejal, da bi gesto Eles lahko posnemala tudi druga slovenska podjetja. V nadaljevanju so se vsi preselili pred stavbo Eles, kjer je mag. Vitoslav Türk slovesno izročil ključke sicer stare, a temeljito prenovljene Škode Octavia 1.8 Zalki Pintar. Zalka se je v kratkem nagovoru zahvalila za darilo in povedala, da je res vezana na avto in da se bo zdaj lahko varno in udobno vozila v službo.

Vladimir Habjan

Foto Dušan Jez

Mag. Vitoslav Türk je Zalki Pintar v znak dobrodošlice izročil šopek rož.

Družina Pintar se je podarjenega avtomobila zelo razveselila.

Oba stebra enotna glede gradnje spodnjesavske verige

V začetku oktobra se je v Krškem sestal odbor za hidroelektrarne na spodnji Savi. Najpomembnejša točka seje je bila vključitev družbe Gen energija v gradnjo HE na spodnji Savi. Gradnja verige poteka po terminskem načrtu, ki so ga od prvotnega skrajšali za tri leta.

Za nemoteno financiranje hidroelektrarn na spodnji Savi je Holding Slovenske elektrarne maja 2003 ustanovil Skupni podvig, ki ga sestavljajo HSE, Dravske elektrarne, Savske elektrarne, Soške elektrarne in Termoelektrarna Brestanica. S preoblikovanjem HSE in ustanovitvijo drugega stebra - Gen energija je Skupni podvig skupna naloga vseh petih podvižnikov. **Damijan Koletnik**, predsednik upravnega odbora Skupnega podviga in direktor HSE in DEM, je poudaril, da kljub temu, da so sedaj trije družbeniki v prvem stebru (HSE) in dva v drugem (Gen energija), ostaja interes vseh čim hitrejša gradnja objektov na spodnji Savi, tako energetskih kot druge infrastrukture. Slednja se gradi iz vodnega sklada, ki se dobro polni tudi zaradi povišanja prispevka, ki ga v največji meri plačujejo prav družbe proizvodnje hidroenergije. Željo po čim hitrejši in učinkovitejši gradnji načrtovanih

hidroelektrarn je izrazil tudi direktor Gen energije **Martin Novšak**, ne nazadnje tudi zaradi vplivov Save na delovanje NE Krško.

Prav Gen energiji bo septembrski sklep vlade o prenosu deležev omogočil vključitev v novo nastalo podjetje za gradnjo HE na spodnji Savi, ki bo nastalo iz Skupnega podviga. Novo podjetje naj bi začelo svoje poslovanje še letos. Predsednik upravnega odbora Skupnega podviga pa je pojasnil, da je natančen datum začetka delovanja novega podjetja odvisen tudi od »davčne zakonodaje« in predpisov, povezanih z njo. Odbor za HE na spodnji Savi, ki mu predseduje **Niko Galeša**, vztraja pri čim prejšnjem začetku delovanja podjetja predvsem zaradi transparentnega delovanja verige in bojazni, da bi nastale težave pri zagotavljanju denarja za njeno nemoteno gradnjo, še posebno, ker se nam v naslednjih letih obeta gradnja novega bloka v TE Šoštanj, ki bo velik finančni zalogaj. Damijan Koletnik je pojasnil, da se bo slednji objekt po sklepu vlade financiral iz drugih virov in bo glavnino denarja potreboval leta 2013, ko pa se bo gradnja savske verige bližala koncu. Trenutno gradnja verige poteka skladno s terminskim načrtom. Kot je dejala **Ana Gračner**, direktorica Infre,

Vodilna moža obeh stebrov in direktor Direktorata za energijo na seji v Krškem.

so pri HE Blanca začeli dela na infrastrukturi. Podpisano imajo pogodbo za akumulacijski bazen, pripravljajo razpise za cestno infrastrukturo in z nekaj zamude usklajujejo novelacijo infrastrukturne ureditve z vladnimi službami. Kljub grozeči vodi ob zadnjem velikem deževju je zaščitna pregrada, ki je

grajena za zaščito pred 25-letnimi vodami, preprečila vdor vode v gradbeno jamo. Po besedah **Bogdana Barbiča**, direktorja projekta, imajo pri tej hidroelektrarni za energetski del podpisane vse pogodbe, in gradbena dela potekajo nemoteno, za kar imajo zasluge tudi dobro izbrani izvajalci del. V tem času

Foto Minka Skubic

izdelujejo jezovno zgradbo in most čez njo, začeli pa so tudi dela v turbinskem delu. Največ skrbi jim povzroča dobava ključne opreme, ker prihaja do delne zamude pri njeni izdelavi. Da bi bila ta kar najmanjša, se vsak teden sestajajo z dobavitelji, tako da končni rok gradnje HE Blance še ni ogrožen.

Pri HE Krško računajo, da bodo v kratkem dobili gradbeno dovoljenje za energetski del, za infrastrukturni del pa je vlada tudi sprejela program. O tem, kako potekajo dejavnosti pri izdaji državne prostorske dokumentacije za zadnji dve HE v verigi - HE Brežice in HE Mokrice - je govorila **Ana Vidmar** z Ministrstva za okolje in prostor. Problematiki teh dveh hidroelektrarn bo odbor namenil zadnjo letošnjo sejo, decembra v Brežicah.

Minka Skubic

Z njimi režemo:

- bakrene in ALU žice in kable
- polnožične in finožične vodnike
- signalne in energetske kable

Orodja odlikuje:

- ergonomska oblika
- majhna sila rezanja
- gladko odrezana površina

Stegne 25
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: 01 511 38 10

ELEKTROPOJI

Fax: 01 511 16 04
elektrospoji@siol.net
www.elektrospoji.si

ORODJA
za profesionalno rezanje
ŽIC in KABLOV

Weidmüller

Energetska strategija jugovzhodne Evrope

Zveza društev za biomaso Slovenije je v sodelovanju z državnim svetom, Ministrstvom za okolje in prostor, Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, parlamentarno skupino Globe Slovenija ter drugimi domačimi in mednarodnimi institucijami 8. in 9. oktobra v Ljubljani pripravila 8. mednarodno konferenco Slobiom 2007 na temo Obnovljiva energija in njena učinkovita raba, osnova energetske strategije JV Evrope.

glavni namen konference je bil spodbuditi sodelovanje med državami JV Evrope na področju obnovljivih virov energije in sonaravnega razvoja. Pobude v JV Evropi se namreč čedalje bolj prebujajo. Da bi oblikovali konkretne predloge, ki bodo državam v tranziciji omogočile preboj med najbolj napredne države sveta, so na konferenci predstavili dosežke in ovire na področju uvajanja obnovljive energije in njene učinkovite rabe. Poleg tega pa je bil namen konference tudi priti do predlogov sklepov, ki bi bili v pomoč vladi v času njenega predsedovanja EU in podlaga za nadaljnje dejavnosti.

Udeleženci konference so razpravlja-

li o nujnosti pospešenega uvajanja obnovljive energije, o spremembi energetskega sistema zaradi klimatskih sprememb, o novi razvojni strategiji EU na področju podnebnih sprememb in obnovljive energije, o temeljnih energetske strategije JV Evrope, o glavnih ovirah pri uvajanju obnovljive energije v JV Evropi, o obnovljivih virih energije za toploto in elektriko, o nalogah občin za zakonodajalca pri uvajanju obnovljivih virov energije in o možnosti izrabe biomase. Poleg tega so predstavili tudi številne načrte, projekte in zgledne dobrih praks v evropskih državah.

Soočeni s podnebnimi spremembami imamo namreč še zelo malo časa za prehod iz fosilnih na obnovljive vire energije. Zadnje poročilo IPCC opozarja, da moramo, glede na nevaren vpliv podnebnih sprememb v prihodnjih petnajstih letih, korenito spremeniti oskrbo z energijo. Strateški energetski pregled Evropske komisije je pomemben korak naprej v zagotavljanju trajnostne energetske politike v Evropi. Če Evropa želi izpolniti cilje zagotovitve 20 odstotkov energije iz obnovljivih virov do leta 2020, skupaj z 10-odstotnim povečanjem pogonskih goriv iz biomase, 20-odstotnim povečanjem učinkovite rabe energije

Potrošniki bi dobavitelja energije zamenjali na podlagi emisij

Skoraj 90 odstotkov potrošnikov po vsem svetu bi se pri zamenjavi dobaviteljev električne energije odločilo v prid podjetjem, ki ponujajo energijo, proizvedeno na okolju prijazen način, je pokazala raziskava svetovalne Accenture. Raziskava o klimatskih spremembah in o obnašanju potrošnikov je zajela več kakor 7.500 ljudi v 17 državah. Kar 89 odstotkov vprašanih v raziskavi je zatrdilo, da bi zamenjali dobavitelja električne energije, če bi jim nekdo ponudil električno energijo, ki je bila proizvedena z manjšimi izpusti toplogrednih plinov. Od tega bi jih bilo skoraj dve tretjini za zeleno energijo pripravljenih plačati okoli deset odstotkov višjo ceno. Kar 90 odstotkov je tudi poudarilo, da bi imeli negativno stališče do tistih elektroenergetskih podjetij, ki se niso dejavno vključili v boj proti klimatskim spremembam. Raziskava je tudi pokazala na večjo zaskrbljenost potrošnikov glede podnebnih sprememb v državah v razvoju. Kar 89 odstotkov vprašanih v Braziliji, Indiji in na Kitajskem je menilo, da bodo podnebne spremembe neposredno vplivale na njihovo življenje, medtem ko je v Evropi tako odgovorilo 73 odstotkov vprašanih. Sicer je v raziskavi več kakor 80 odstotkov vprašanih menilo, da bodo imele klimatske spremembe največji vpliv na vreme in ekosistem, 74 odstotkov pa pričakuje tudi občuten vpliv na zdravje ljudi. www.platts.com

Prof. dr. Ernest Bucher, podpredsednik Mednarodnega združenja za trajnostno energijo ISEO, o osnovi energetske strategije JV Evrope.

Delovno omizje na konferenci v prostorih državnega sveta.

in 30-odstotnim zmanjšanjem izpustov toplogrednih plinov, ima za to na razpolago zelo malo časa. Cilji so dosegljivi samo, če bodo ukrepi sprejeti tako na evropski kot na nacionalnih ravneh še pred volitvami v Evropski parlament leta 2009.

Cilji obnovljive energije so dosegljivi in jasno zastavljeni ter obsegajo veliko več kot le zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Strateška usmeritev je biti v svetu prvi na področju obvladovanja tehnologij zmanjševanja toplogrednih plinov. Evropska industrija obnovljivih virov energije, kot tudi trg le-teh, pomeni enega najbolj naprednih evropskih sektorjev, z letnim prometom več kakor 25 milijard

evrov in z več kot 350 tisoč zaposlenimi. Razvoj obnovljivih virov energije bo povečal varnost preskrbe z energijo v Evropi. Hkrati pa bosta uporaba teh tehnologij in njihov razvoj v Evropi prispevala k oblikovanju svetovne vodilne vloge v tej najbolj dinamični panogi. Razvijanje novih tehnologij, ki bodo v prihodnosti del globalne energetske oskrbe, in nastajanje stabilnega kvalificiranega trga dela in visoke dodane vrednosti za različne regije v Evropi, je povezano z lizbonsko strategijo in je eden ključnih dejavnikov pri nadaljnjem gospodarskem razvoju EU.

Polona Bahun

Foto Polona Bahun

Učinkovito z energijo 007

Na Gospodarski zbornici Slovenije je 2. oktobra, v organizaciji poslovnega portala Energetika.net in Gospodarske zbornice Slovenije, potekal en.seminar o pomenu obnovljivih virov energije (OVE) in učinkovite rabe energije (URE). Domači in tuji predavatelji so spregovorili o OVE in URE kot ključnih dejavnikih prihodnje ekonomike poslovanja podjetij, o uvajanju energetskega menedžmenta in o izkušnjah podjetij pri uvajanju projektov OVE in URE ter energetskega menedžmenta. Govorili so tudi o vlogi slovenskih združenj za inženiring pri projektih OVE in URE.

Uečji del emisij toplogrednih plinov (v Sloveniji kar 80 odstotkov leta 2005) je mogoče namreč pripisati porabi energije. Energetska učinkovitost in obnovljivi viri energije so zato podlaga pri izpolnjevanju kjotskih zahtev in pri zmanjšanju naraščajoče odvisnosti Evrope od uvoza energije. EU je zato zelo zainteresirana, da se na področju OVE razvijejo primerne tehnologije in programi. To dokazuje tudi s sedmim okvirnim programom, ki veliko pozornost namenja prav OVE, in to ne le raziskavam in razvoju, temveč tudi

uporabi. Zahteva, da bomo znanje, ki ga že imamo, tudi uporabili, postaja torej realnost.

Akcijski načrt za energetske učinkovitost bo vlada sprejela še letos

Mag. Hinko Šolinc, vodja Sektorja za aktivnosti učinkovite rabe in obnovljivih virov energije na Ministrstvu za okolje in prostor, je v svojem nagovoru poudaril pomen URE v industriji in storitvenem sektorju. Spomnil je na zaveze EU, pri čemer pa cilji pri zniževanju toplogrednih plinov ter povečevanju URE in deleža OVE, verjetno ne bodo ostali le na 20 odstotkih. Cilji na področju OVE bodo za posamezne države članice določeni pozneje, trenutno pa konkretnjših podatkov EU ne želi razkriti. Osnutek direktive o OVE bo sicer predstavljen 4. decembra, na področju URE pa je bil že oktobra lani predstavljen Akcijski načrt za energetske učinkovitost EU. Na tem mestu Komisija poudarja, da če bi vse države članice dosledno izvajale direktive s področja URE, poraba energije v EU ne bi naraščala tako, kot narašča zdaj. Sicer pa je Slovenija med državami članicami, kjer se poraba najbolj povečuje. Poraba in emisije toplogrednih plinov pa nenadzorovano naraščajo

Foto Polona Bahun

Seminarja o OVE in URE na Gospodarski zbornici se je udeležilo veliko ljudi.

tudi v prometnem sektorju. To je tudi naslednje področje, ki ga bo podrobneje obravnavala Komisija. Obravnavala pa bo tudi odnos ljudi do energije, čemur je bilo do zdaj prav tako namenjeno premalo pozornosti, je povedal mag. Šolinc. Akcijski načrt za energetske učinkovitost na nacionalni ravni bo Komisiji dostavljen z zamudo, saj naj bi ga vlada potrdila do konca leta.

Z načrtovanjem stavb je treba začeti takoj

Vsak posameznik lahko zelo veliko prispeva k varčevanju z energijo, še več pa lahko prispevajo strokovnjaki, ki se ukvarjajo z zasnovo stavb, je poudaril **prof. dr. Sašo Medved** z ljubljanske Fakultete za strojništvo. Na ta način lahko snovalci stavb prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb, podprejo sonaravni razvoj družbe ter, kar je najpomembneje, prispevajo k energijski učinkovitosti stavb (pri ogrevanju in hlajenju). Medtem ko je povprečje porabe energije v stavbah 200 kWh/m²/leto, pa poraba denimo v pasivnih hišah znaša 15 kWh/m²/leto, poznamo pa tudi že hiše z ničelno porabo. Najbolj problematičen je seveda obstoječi stanovanjski fond, medtem ko bi vse nove stavbe lahko

bile energetske varčne. Potreba po toploti za ogrevanje se bo znižala za 25 do 35 odstotkov, kar je treba upoštevati pri načrtovanju omejitev rabe toplote v stavbah, saj bo toplotno ugodje v dolgih časovnih obdobjih močno porušeno. Z uvajanjem sistemov naravnega aktivnega hlajenja bi se lahko izognili mehanskemu hlajenju stavb, uvajanje simulacijskih orodij pa mora postati ustaljena praksa. Zato je treba s pravilnim načrtovanjem stavb začeti takoj, saj bo to v prihodnosti še bolj pomembno, je ob koncu še poudaril dr. Medved.

Potenciali na področju energetske učinkovitosti so še zelo veliki

Tisti instrument, ki resnično lahko hkrati zagotovi večjo varnost, okoljske koristi in gospodarske prednosti, je torej energetska učinkovitost. To je področje, kjer je mogoče prihraniti veliko energije in področje, ki mu Evropska komisija namenja veliko pozornosti. Ker trenutno primanjkljaj v trgovinski bilanci energije znaša 225 milijard evrov, morajo prihranki energije imeti neposreden pozitiven vpliv na gospodarstvo. Evropska komisija si močno prizadeva za uveljavitev akcijskega načrta za energetske učinkovi-

tost ter pripravo novih pravil in standardov. Potencial na tem področju je ogromen, ne le glede zmanjšanja izpuštov, temveč tudi glede povečevanja evropske konkurenčnosti in varnosti oskrbe. Komisija pa bo do sredine novembra letos sprejela tudi Strateški načrt energetske tehnologije. Tehnologija bo torej igrala ključno vlogo pri doseganju ciljev nove energetske politike za Evropo, zato bo Komisija med letoma 2007 in 2013 vsako leto namenila okrog eno milijardo v raziskave in inovacije na področju energetske tehnologije.

Polona Bahun

Obnovljivi viri prihodnosti

V hotelu Park na Bledu je 17. oktobra potekal Forum o obnovljivih virih in učinkoviti rabi energije, ki sta ga pripravila Elektro Gorenjska, d. d., in hčerinska družba Gorenjske elektrarne, d. o. o. Glavni namen foruma je bil premostiti golo razpravljanje o potrebi po zmanjševanju negativnih vplivov na okolje ter predstaviti konkretne načine izkoriščanja obnovljivih virov in učinkovitejše rabe energije z zgledi dobrih praks.

Zelja organizatorjev pa je tudi, da bi forum postal tradicionalen, in prav velika udeležba jim daje mnogo upanja. Forum je bil namenjen mnenjskim voditeljem in odgovornim za področje energetike, ključnim industrijskim poslovnim partnerjem, občinam, večjim kvalificiranim proizvajalcem električne energije na Gorenjskem, potencialnim partnerjem za soproizvodnjo toplote in električne energije, izobraževalnim in javnim ustanovam ter potencialnim partnerjem za izgradnjo bioplinske naprave. Različne načine za znižanje stroškov za energijo in načine proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov je zbranim predstavilo 17 strokovnjakov.

Kot je v uvodu povedal predsednik uprave Elektra Gorenjska **mag. Jože Knavs**, so forum organizirali zato, ker se zavedajo nevarnosti in sodobnih težav okolja. Ena izmed sprememb, ki je ne smemo podcenjevati, so emisije plinov. Te namreč zadržujejo sončno toploto in s tem povzročajo segrevanje zemeljske površine. Prav tako iz leta v leto narašča poraba električne energije. Po njegovem mnenju bi lahko vsak posameznik veliko prispeval k zmanjšanju porabe električne energije in k ublažitvi podnebnih sprememb že z majhnimi dejanji.

Zelena energija prispeva k trajnostnem razvoju

Mag. Hinko Šolinc z Ministrstva za okolje in prostor je spregovoril o sistemu spodbud za večjo izrabo obnovljivih virov energije, o problematiki lesne biomase in umestitve energetskega objekta v prostor ter o rasti porabe energije. Poraba energije narašča namreč hitreje kot gradnja novih energetskega objekta in kot eno izmed rešitev za njeno zadržitev Šolinc vidi v Akcijskem načrtu za energetske učinkovitost, ki je trenutno v javni razpravi, vlada pa naj bi ga sprejela še letos. Evropsko energetske politiko na področju OVE in URE ter

prednostne naloge slovenskega predsedovanja EU je predstavil **dr. Ivan Šmon** z Direktorata za energijo Ministrstva za gospodarstvo. Omenil je naslednje energetske pakete Evropske komisije: obnovljive vire in energetska učinkovitost, energetska tehnologije, notranji trg s plinom in električno energijo ter financiranje. O zeleni zakonodaji je spregovoril **mag. Stane Merše** iz Centra za energetska učinkovitost Instituta Jožef Štefan. Slovenija ima s to zakonodajo vzpostavljen okvir, ki omogoča razvoj proizvodnje zelene energije, torej električne energije in toplote iz

obnovljivih virov. Glavni temelj je status kvalificiranih proizvajalcev električne energije, ki ga opredeljuje energetska zakon. Njihov status operativno določajo podzakonski akti in direktive EU, osrednji instrument pa so zagotovljene odkupne cene za zeleno električno energijo. Za nadaljnji razvoj zelene energije pri nas in za polno uveljavitev evropskih direktiv pa bo treba zakonodajni okvir prenoviti. Zelena energija je namreč ena pomembnih razvojnih alternativ za slovensko gospodarstvo, v obdobju pomanjkanja lastnih proizvodnih zmogljivosti za proizvodnjo električne energije pa tudi pomemben vir električne energije, ki lahko znatno prispeva k povečanju zanesljivosti oskrbe in k trajnostnemu razvoju Slovenije. V tem sklopu je **Franko Nemac** predstavil še potencial obnovljivih virov in učinkovite rabe energije na Gorenjskem ter sklenil, da ima ta glede na naravne danosti, možnost za razvoj na področju hidroelektrarn, lesne biomase, bioplina in sončne energije. Vendar pa je ob tem opozoril, da bi bilo dobro čim prej izdelati strokovno analizo in ocene o potencialih posameznih OVE,

tako na ravni celotne Slovenije kot tudi Gorenjske.

Zgledi dobrih praks

V okviru zniževanja stroškov za energijo so med drugim predstavili anaerobno razgradnjo kot obnovljivi vir energije, možnost izvedbe soprodukcije toplote in električne energije za potrebe energetske oskrbe hotelov Bled ter mikrosisteme daljinskega ogrevanja na lesno biomaso v Zgornji Savinjski dolini.

Poleg tega so predstavili še problematiko umeščanja malih HE v prostor, tehnološko platformo za fotovoltaike, bioplin kot priložnost za kmetijstvo ter priložnosti za sofinanciranje projektov OVE in URE za slovenska podjetja in ustanove. S tem so predstavili konkretne načine izrabljanja obnovljivih virov in učinkovito rabo energije ter vsem udeležencem posredovali dodatne informacije. Blejski dogodek je bil torej nova priložnost za okolje in nov začetek na poti k učinkovitejši in gospodarnější rabi energije.

Polona Bahun

Številna udeležba na Forumu je prijetno presenetila organizatorje dogodka.

Foto Polona Bahun

Vsak dom dobi varčno sijalko

Konec septembra in v začetku oktobra ste na domač naslov skupaj z računom za električno energijo dobili kupon za dvig brezplačne varčne sijalke Osram z 21 W. To je prispevek HSE, vseh petih družb distribucije in podjetja Zeos k učinkoviti rabi energije tudi v naših domovih, kjer sicer porabimo za razsvetljavo deset odstotkov električne energije.

Zamisel za podaritev varčnih sijalk je dal **Andrej Aplenc**, predsednik nadzornega sveta Elea in podpredsednik nadzornega sveta HSE. Uresničili so jo v HSE in v projekt vključili vseh pet distribucijskih družb ter podjetje Zeos, ki skrbi za pravilno ravnanje z odpadno električno in elektronsko opremo. Konec septembra so pred začetkom akcije skupaj sklicali tiskovno konferenco. Udeležil se je tudi minister za gospodarstvo mag. Andrej Vizjak. Oba vodilna moža HSE, tako **Damijan Koletnik** kot **dr. Jože Zagožen**, sta ob tej priložnosti poudarila energijsko varčnost tovrstnih sijalk, ki porabijo petkrat manj energije kot običajne, in osveščanje prebivalstva, da je z energijo treba varčevati. Kot je dejal dr. Jože Zagožen, investicije ne sledijo več porabi, obdobje poceni električne

energije pa se počasi končuje. Tudi to je bil eden od razlogov, da so se v HSE odločili denarno podpreti ta projekt, ki bo imel pozitivne učinke na porabo električne energije. »S tem, ko bomo zmanjšali porabo v 785.000 slovenskih gospodinjstvih, bomo zmanjšali pritisk na nove investicije,« je nadaljeval **Stanislav Vojsk**, predsednik uprave Elektra Maribor v imenu GIS distribucije. Distributerji se zavedajo, da ena varčna sijalka, če je priključena štiri ure na dan, prihrani skoraj 10 kWh električne energije na mesec, oziroma 129 kWh na leto. Vse podarjene sijalke, katerih skupen prihranek moči je več kakor 62 MW, pa lahko pomenijo prihranek prek 90.000 MWh električne energije na leto. V povprečju pa taka uporaba varčne sijalke pomeni za evro manjši račun za elektriko.

Minister za gospodarstvo **mag. Andrej Vizjak** se je dotaknil nacionalnega pomena tega projekta skozi odločitve, sprejete na vrhu EU, predvsem skozi prizmo učinkovitejše rabe energije. Dejal je, da lahko vsak izmed nas prispeva k temu, in prav zato so tovrstne akcije zelo dobrodošle, saj nikoli ne bo dovolj pozivov in akcij v to smer.«

Nadaljevanje na strani 39

pogled po Evropi

Počasno izvajanje ukrepov za energetska učinkovitost

Evropska unija si prizadeva, da bi do leta 2020 porabo energije zmanjšala za dvajset odstotkov. S tem bi vsako leto prihranila za sto milijonov evrov stroškov za energijo, izpuste škodljivega CO₂ pa zmanjšala za okrog 780 milijonov ton. To je dvakrat toliko, kolikor znaša zaveza EU iz kjotskega protokola. Za zagotovitev energetske učinkovitosti je povezava v zadnjih letih sprejela vrsto ukrepov, ki pa zaradi počasnega napredka pri njihovem uresničevanju ne dajejo pravih rezultatov.

V času, ko se EU sooča z energetske izzivi, ki so posledica podnebnih sprememb, večje odvisnosti od uvoza in zaskrbljenosti glede svetovnih zalog fosilnih goriv, poraba električne energije narašča kljub ukrepom za povečanje energetske učinkovitosti. Ocene kažejo, da je poraba približno dvajset odstotkov večja, kot bi jo lahko upravičili gospodarski razlogi. Med letoma 1999 in 2004 se je poraba v gospodinjstvih držav EU25 zviševala po 10,8-odstotni stopnji, v storitvenem sektorju se je povečala za 15,8 odstotka, v industriji pa za 9,5 odstotka.

Po oceni Evropske komisije bi lahko kar polovico želenega 20-odstotnega znižanja končne porabe energije dosegli z doslednejšim uveljavljanjem že obstoječe zakonodaje s tega področja, za preostalih deset odstotkov pa bo treba najti inovativne rešitve.

Zaostanek pri akcijskih načrtih za energetska učinkovitost

Evropska komisija je sredi oktobra sprožila postopke proti dvanajstim članicam, tudi Sloveniji, ker do 30. junija niso predložile nacionalnih akcijskih načrtov za energetska učinkovitost. Načrtov poleg Slovenije niso oddale Belgija, Estonija, Francija, Grčija, Madžarska, Latvija, Luksemburg, Malta, Portugalska, Slovaška in Švedska, čeprav jih je k temu kot vse ostale članice zavezala direktiva o učinkovitosti rabe končne energije in ener-

getske storitvah iz leta 2006. Ta kot okvirni cilj določa, da se mora v devetih letih, od 2008 do 2017, poraba energije zmanjšati za devet odstotkov. Države članice pa morajo pripraviti serijo akcijskih načrtov oziroma strategij, v katerih navedejo ukrepe za doseg cilja. Prvi akcijski načrt je moral biti dokončan do 30. junija letos, drugi bo sledil do 30. junija 2011 in tretji do 30. junija 2014.

Evropski komisar za energetiko Andris Piebalgs je izrazil razočaranje, da dvanajst držav članic še ni posredovalo svojih načrtov. Akcijski načrti namreč »kažejo, da so države članice naklonjene najčistejši, najcenejši in najvarnejši energiji, to je tisti energiji, ki je sploh ne uporabljamo«. Slovensko ministrstvo za okolje in prostor je v zvezi z opominom Evropske komisije sporočilo, da je osnutek akcijskega načrta za učinkovito rabo energije že pripravljen, vendar ga mora po medresorskem usklajevanju sprejeti še vlada.

Direktiva, ki jo morajo države članice v pravni red prenesti najpozneje do 17. maja 2008, se nanaša na rabo energije v vseh sektorjih: v gospodinjstvih, storitvenem in javnem sektorju, kmetijstvu, industriji in prometu. Njen poglavitni namen je na stroškovno ugoden način povečati učinkovitost rabe končne energije.

Velik potencial v stavbah

Stavbe so ene najbolj požrešnih porabnikov energije, saj skupaj s storitvenim sektorjem v EU porabijo kar 40 odstotkov končne energije in prispevajo k 40 odstotkom izpustov CO₂ v povezavi. Kot kažejo analize, bi lahko Unija z ekonomsko upravičenimi ukrepi dosegla tudi do 22-odstotni prihranek energije. Vendar pa tudi pri energetske varčnosti stavb države članice zaostajajo za cilji, ki so si jih same zastavile v direktivi o energetske varčnosti stavb, sprejeti leta 2002.

Nedavno objavljena raziskava Organizacije združenih narodov sicer kaže, da je mogoče z izboljšanjem gradbenih standardov v smeri energetske varčne, pasivne gradnje pomembno prispevati k boju proti podnebnim spremembam. Tudi evropsko združenje gradbene industrije vidi v stavbah največ potencialov za ekonomsko učinkovite rešitve zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov, celo večje kakor v industriji ali v prometu. Raziskava ZN navaja, da bi lahko v Evropi do leta 2010 na leto prihranili več kot eno petino sedanje porabe energije in 45 milijonov ton izpustov CO₂, če bi v 170 milijonih novih in obstoječih stavb uporabili primerne standarde. Vendar pa bo za to potrebna ravno prava mešanica zakonodajnih ukrepov, finančnih spodbud, spremembe v obnašanju potrošnikov in uporabe ukrepov za varčevanje z energijo.

Največ je sicer mogoče narediti pri uporabi stavb, saj se pri tem porabi več kot 80 odstotkov energije, medtem ko se je za gradnjo porabi okrog 20 odstotkov. Omenjenih 80 odstotkov porabljene energije pa predstavljata predvsem ogrevanje in ohlajanje prostorov. Zato bo treba največ pozornosti usmeriti v večjo uporabo že obstoječih tehnologij za varčevanje z energijo, kot je denimo primerna izolacija, pa tudi bolj učinkovita in varčna razsvetljava ter varčnejše naprave.

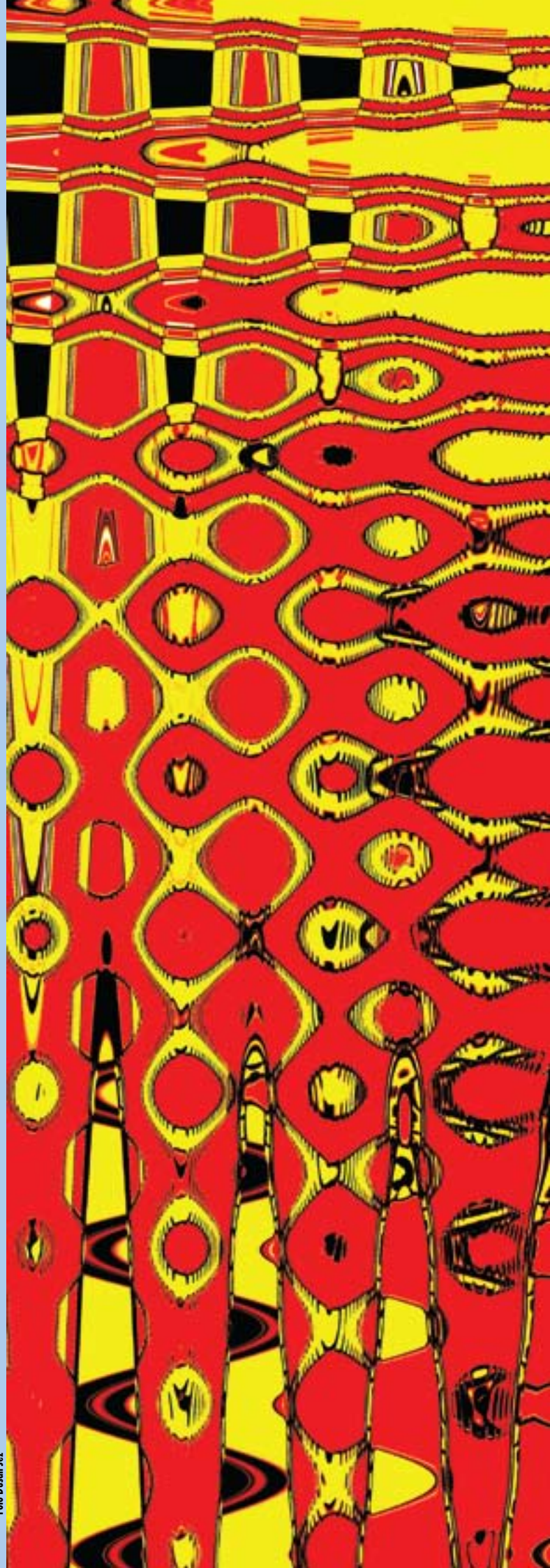
Varčnost naprav odvisna tudi od porabnikov

Električne naprave in aparati so še eden od velikih porabnikov energije, česar pa se porabniki premalo zavedajo. EU se je tega področja lotila z direktivo Eco-Design iz leta 2005, ki se zavzema za okolju bolj prijazne in učinkovite električne naprave (npr. gospodinjske aparate), vendar pa konkretnih ciljev ne vsebuje. Najnovejše študije, izdelane na podlagi te direktive, pa kažejo, da bi obvezna določila glede stanja pripravljenosti naprav (t.i. stand-by) prispevala k prihrankom 30 TWh električne energije na leto. To je številka, ki ustreza letni porabi elektrike na Madžarskem.

Naprave, ki jih pustimo v stanju pripravljenosti, so namreč energijsko zelo požrešne, saj porabljajo električno energijo tudi takrat, ko jih sploh ne uporabljamo. V Sloveniji tipično gospodarstvo po ocenah Centra za energetske učinkovitost, ki deluje v okviru Inštituta Jožef Štefan, porabi povprečno za 40 W elektrike za naprave v stanju pripravljenosti. Na leto tako poraba znaša okrog 300 kWh električne energije, ki pa ne prinaša nobene koristi, zgolj stroške. Po ocenah društva za sonaraven razvoj Focus vsa slovenska gospodarstva skupaj na tak način po nepotrebnem na leto porabijo okrog 210 GWh elektrike. Če bi samo v gospodinjstvih nehali uporabljati stand-by elektriko, bi lahko prihranili gradnjo dveh manjših elektrarn z močjo okoli 60 MW, poudarjajo v društvu. Glede nepotrebne porabe lahko največ naredijo prav porabniki sami, in sicer tako da naprave popolnoma izklapljajo z gumbom za izklop (denimo pri televizorjih, računalnikih ...), ter da polnilcev za telefone in adapterjev ne puščajo v vtičnici, kadar niso v uporabi.

Nina M. Razboršek

Povzeto po www.euractiv.com in www.focus.si

Evropska unija dobila reformno pogodbo

Namesto da bi se Evropska unija ukvarjala z institucionalno prenovo, ki jo narekuje njena širitev ter spopadanje z izzivi globalizacije, se je zadnji dve leti soočala z najhujšo politično krizo v svoji zgodovini. Vanjo jo je pahnila zavrnitev ustavne pogodbe na referendumih v Franciji in na Nizozemskem leta 2005. Po več kakor dveh letih tako imenovanega časa za premislek je povezava naredila pomemben korak h končanju krize, saj se je dogovorila o besedilu nove pogodbe, ki naj bi nadomestila propadlo evropsko ustavo. Kljub zgodovinskemu dogodku pa je vsa pozornost zdaj usmerjena k vprašanju, ali bo vseh 27 držav članic pogodbo tudi ratificiralo in ali morda ne bo krenila po poti nesojene evropske ustave.

Dogovor o reformni pogodbi, novem temeljnem dokumentu o delovanju Unije, so voditelji držav članic dosegli na vrhu, ki je potekal 18. in 19. oktobra v Lizboni. Pogodbo, ki se bo tudi imenovala lizbonska pogodba, naj bi podpisali 13. decembra v portugalski prestolnici. Če bo vse potekalo po načrtih, bo pogodbo prihodnje leto ratificiralo vseh 27 članic povezave, tako da bi začela veljati januarja 2009, torej še pred volitvami v Evropski parlament, ki so predvidene za junij 2009.

»To je zgodovinski dan za Evropo, ki pomeni konec krize. Zdaj bomo imeli moč, da se spopademo s svetovnimi izzivi,« je po doseženem dogovoru že po prvem dnevu vrha dejal portugalski premier Jose Socrates. Tudi predsednik Evropske komisije Jose Manuel Barroso ni skrival zadovoljstva. »O institucionalnih zadevah smo razpravljali šest let, danes pa smo vendarle dosegli dogovor,« je dejal in dodal: »Sedaj se lahko osredotočimo na zadeve, pomembne za državljane, in na to, kako lahko EU zagovarja svoje interese in vrednote v času globalizacije.« Evropski voditelji so dogovor pozdravili kot velik uspeh in opozorili, da se mora Unija zdaj osredotočiti na konkretne težave svojih državljanov.

Dogovor ogrožala odprta vprašanja

Reformno pogodbo so evropski voditelji lahko sprejeli potem, ko je portugalskemu predsedstvu uspelo rešiti odprta vprašanja, ki so ogrožala dogovor.

Italija je nasprotovala novi porazdelitvi sedežev v Evropskem parlamentu, saj bi jih imela šest manj kot doslej. Rim je dosegel, da so mu s političnomatematičnim kompromisom dodelili še

en sedež, tako da bo naša severna sosedka poslej imela 73 poslancev, predvideno število 750 evropskih poslancev pa se zaradi tega ne bo zvišalo, saj predsednika skupščine ne bodo več upoštevali v kvoto poslancev. S tem bo izgubil pravico do glasovanja, ki pa jo je že sedaj bolj redko uveljavljal.

Največ je, kot se zdi, iztržila Poljska. Ugodili so ji pri zahtevi po stalnem generalnem pravobranilcu na Sodišču Evropskih skupnosti. Prav tako je Varšavi uspelo doseči dodatno zaščito tako imenovanega mehanizma iz Joanine, ki manjšini držav omogoča, da odloži sprejetje neke odločitve za največ dve leti, pa čeprav nima dovolj glasov, ki so sicer potrebni za blokado. Poljska je zahtevala, da se mehanizem zapiše v pogodbo namesto v posebno izjavo, ki jo je lažje spreminjati. Zaplet so rešili z dodatnim protokolom, ki določa, da se mehanizem lahko spremeni le s soglasjem vseh članic.

Velika Britanija je uspešno obranila svoje tako imenovane rdeče linije, ki pomenijo samostojnost britanske pravosodne, notranje, socialne, varnostne in zunanje politike, ter na teh področjih ohranila vrsto izjem.

Že pred vrhom pa sta odpadli dve težavi, in sicer z avstrijskimi kvotami za tuje študente, potem ko je Komisija začasno odstopila od tožbe proti Dunaju zaradi domnevne diskriminacije, in z bolgarskim črkovanjem valute evro, kar bodo reševali ločeno.

Kaj prinaša nova pogodba

Nova pogodba ohranja večino vsebine, ne pa tudi oblike zavrnjene ustavne pogodbe. V primerjavi s slednjo je precej manj razumljiva, saj je bila ustava zasnovana kot samostojen dokument, medtem ko je reformna pogodba oblikovana po klasični metodi spreminjanja obstoječih pogodb in je tako polna referenc. V reformni pogodbi je opuščeno izrecno sklicevanje na ustavnost, saj naj bi državljani Francije in Nizozemske ustavno pogodbo zavrnil prav zaradi bojazni pred spreminjanjem EU v superdržavo. Tako tudi nikjer niso omenjeni simboli EU, kot sta zastava ali himna, prav tako so opuščeni nazivi »zakon« in »predlog zakona«, da pravni red Unije ne bi spominjal na nacionalne zakonodaje.

Reformna pogodba ohranja tudi večino institucionalnih inovacij iz ustavne pogodbe. Evropska unija bo po novem imela predsednika, ki bo imenovan za dve in pol leti ter največ za dva mandata, s tem pa bo odpravljeno polletno rotirajoče predsedovanje povezavi. Predsednik bo Unijo predstavljal navzven in imel nalogo iskanja kompromisov.

Medtem ko ima zdaj vsaka članica po enega komisarja v Evropski komisiji, se bo njihovo število po letu 2014 zmanjšalo na 18. Članice bodo imele pravico do svojega komisarja, ki bo imel petletni mandat, na podlagi rotacije.

Od leta 2014 tudi ne bo več veljal sedanji zapleten sistem sprejemanja odločitev, po katerem ima vsaka država določeno število glasov. Po prehodnem obdobju 2014-2017 bo veljalo, da je za sprejem odločitve potrebno strinjanje članic, ki imajo skupno 65 odstotkov prebivalstva in hkrati sestavljajo 55 odstotkov vseh članic. V sedanji sestavi Unije bi to pomenilo najmanj 15 članic. Po tem sistemu bo povezava sprejemala tudi odločitve na več deset področjih, za katera je bilo doslej potrebno

soglasje (Velika Britanija si je pri tem izborila več izjem). Z milijon podpisov evropskih državljanov bo mogoče Komisijo tudi pozvati k sprejemu neke odločitve.

Evropa bo dobila enega predstavnika za zunanjo politiko, ki bo združeval sedanji funkciji komisarja za zunanje odnose in visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko. Ne bo pa imel naziva evropski zunanji minister, ker so temu nasprotovale nekatere članice. Hkrati bo podpredsednik Evropske komisije in kot tak povezava med Komisijo in Svetom, držal bo roko nad milijardo evrov zajetno evropsko denarno pomočjo in nad enotno mrežo diplomatskih uslužbencev po vsem svetu.

Nacionalni parlamenti bodo dobili več besede pri sprejemanju evropske zakonodaje. Krepila pa naj bi se tudi vloga edine neposredno voljene institucije v Uniji, Evropskega parlamenta. Ta sedaj o večini zadev odloča v postopku soodločanja, po novem pa naj bi imel podobne pristojnosti kot Svet. Le v nekaj zadevah bi se uporabil postopek posvetovanja. Parlament, ki zdaj šteje 785 poslancev, jih bo po novem imel 750, saj se njegov predsednik ne bo štel v kvoto poslancev. Slovenija bo po novem sistemu po letu 2009 pridobila en sedež v Evropskem parlamentu, tako da se bo število poslancev povišalo na osem. Po novem je evropska listina o človekovih pravicah pravno zavezujoča, pri čemer sta si Velika Britanija in Poljska izpogajali izjemo.

V reformni pogodbi je - kot je bilo predvideno že v ustavi - tudi omemba možnosti za članstvo v EU. Prav tako obstaja določba, ki državam članicam prvič omogoča, da izstopijo iz članstva v EU. V Uniji sicer obstaja primer, ko je neko ozemlje nehalo biti del povezave (Grenlandija), vendar do zdaj ni formalnega vzvoda za izstop.

Na vrsti je ratifikacija

Za veljavnost reformne pogodbe je potrebna njena ratifikacija v vseh državah članicah. Postopki za ratifikacijo naj bi se začeli že čez nekaj tednov, saj je pogodbo treba potrditi najpozneje

do začetka leta 2009, da bi začela veljati pred naslednjimi evropskimi parlamentarnimi volitvami junija 2009. Poleg tega naj bi nekatere države ratifikacijske postopke želele pospešiti, da bi se tako izognile zahtevam po odločanju na referendumih, katerih izid je po izkušnjah izpred dveh let negotov. Sodeč po javnomnenjskih raziskavah si 70 odstotkov državljanov petih največjih članic, ki veljajo za jedro Unije, želi, da o pogodbi odloča ljudstvo. Čeprav bi taka potrditev pogodbi dala veliko težo, pa je bojazen pred ponovno zavrnitvijo med državami članicami očitno večja.

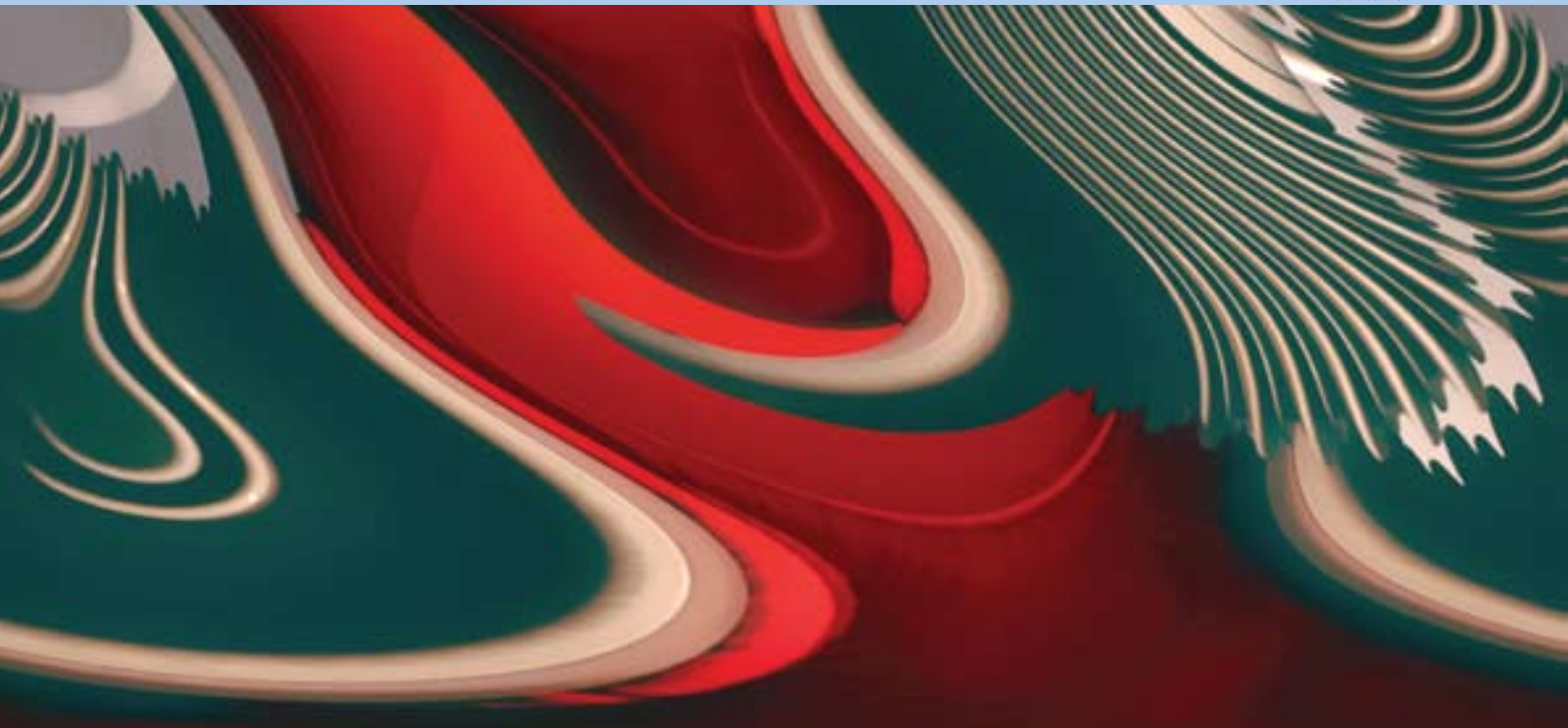
Najbolj bo, kot kaže, pohitela Francija, ki napoveduje ratifikacijo že za letošnji december. Podvzela naj bi se tudi Nizozemska, da bi odvrnila zahteve po razpisu po referendumu, podobno kot Velika Britanija in še nekatere druge članice, kjer so čedalje glasnejše zahteve po preverjanju ljudske volje. Za zadaj velja, da bo referendum o novi pogodbi zagotovo izpeljala le Irska, saj ji kot edini članici povezave tako velevala ustava.

Z ratifikacijami pogodbe v nacionalnih parlamentih bo nevarnost neuspeha sicer omejena, vendar možnosti referendumov v posameznih članicah ni mogoče izključiti. Slovenija bo kot predsedujoča Evropski uniji v prvi polovici prihodnjega leta bdela nad ratifikacijskimi postopki. Spremljanje postopkov ratifikacije lizbonske pogodbe v članicah EU bo ena prednostnih nalog Slovenije v času predsedovanja, je po koncu vrha napovedal slovenski premier Janez Janša. Slovenija naj bi sama postopke ratifikacije izpeljala čim prej, da bi kot naslednja predsedujoča dala pozitiven signal vsem drugim, je še menil Janša. Premier je izrazil prepričanje, da bo končen rezultat ratifikacijskega procesa uspešen in da bo EU v začetku leta 2009 dobila novo podlago za svoje delovanje. Vendar po tudi Janša ne izključuje možnosti zapletov. »Šele ko bo pogodba v veljavi, bomo lahko podali končno oceno tokratnega dogovora«, je dejal premier.

Nina M. Razboršek

Povzeto po www.dnevnik.si in STA

Foto Dušan Jež

Liberalizacija evropskega trga poštних storitev do 2011

Evropska komisija si je kar dvajset let prizadevala za liberalizacijo trga poštних storitev v EU, ki bi pomenila konec monopola državnih pošt in odprtje trga konkurenci. Nekatere države članice so popolnemu odprtju trgov nasprotovale iz strahu pred konkurenco iz tujine. Kljub temu so ministri držav članic v začetku oktobra vendarle dosegli dogovor, ki pa je odprtje evropskega poštne sektorja premaknil še za dve leti v prihodnost.

Države EU bodo morale najpozneje do leta 2011 popolnoma odpreti svoje trge poštних storitev, kar pa je dve leti pozneje od tega, za kar si je prizadevala Komisija. Enajst držav – Grčija, Luksemburg ter vse novinke, razen Slovenije, Estonije in Bolgarije –, ki so zaprosile za izjemo, bo imelo še dodatni dve leti časa za prilagoditev svojih trgov.

Evropski trg poštних storitev je sicer deloma že liberaliziran. Prva direktiva o poštних storitvah iz leta 1997 je namreč za konkurenco odprla trg za pošiljke s težo nad 350 gramov, druga je leta 2003 sprostila trg pisemskih pošilk nad 100 gramov, z letom 2006 pa tudi trg pošilk, težjih od 50 gramov.

Odprava monopola nad najbolj donosnim poslom

Države so kljub delni liberalizaciji ohranjale monopol nad tako imenovanim rezerviranim področjem pošilk, lažjih od 50 gramov. To področje sestavlja več kakor 70 odstotkov vseh poslanih poštних pošilk v EU in okrog 60 odstotkov vseh prihodkov poštne sektorja. Dogovor o liberalizaciji zdaj za konkurenco odpira tudi to donosno področje.

Kljub liberalizaciji pa bo še naprej veljala obveznost zagotavljanja tako imenovane univerzalne poštne storitev. Izvajalci poštних storitev bodo morali tako še naprej zagotavljati zbiranje in dostavo pošte vsaj enkrat na dan, pet dni v tednu, in to povsod, ne le v mestih, temveč tudi na tako težko dostopnih območjih, kot so gorske vasi ali otoki. Poleg minimalnih zahtev za čas dostave bodo lahko države članice nadzorovale cene in zahtevale zadostno dostopnost pošt.

Med pogajanji je bila izražena bojazen, da v razmerah konkurence izvajanje univerzalne poštne storitve ne bo zagotovljeno, saj je takšna storitev povezana z visokimi stroški. Če tovrstna storitev ne bi bila obvezna za vse, bi lahko prebivalci bolj oddaljenih področij ostali prikrajšani za redno dostavo pošte, so svarili kritiki. Za zagotavljanje standardov tudi v razmerah konkurence bo tako odločilnega pomena, kako dosledno bodo svoje naloge opravljali nacionalni regulatorji trga.

EVROPSKA UNIJA

Vzhodnoevropske države bodo z naftovodom zaobšle Rusijo

Azerbajdžan, Gruzija, Ukrajina, Poljska in Litva so oktobra podpisale dogovor o gradnji naftovoda, ki bo povezal Črno in Baltsko morje in bo obšel Rusijo. Dogovor so države podpisale za zagotavljanje boljše energetske varnosti in zmanjšanje odvisnosti od ruskih dobav nafte. Okrog 490 kilometrov dolgi naftovod naj bi razširil obstoječ naftovod v zahodni Ukrajini v smeri proti poljskemu pristanišču Gdansk, ki leži na obali Baltskega morja. Razširitev naftovoda bo evropskim državam zagotovila dobave azerbajdžanske surove nafte iz Kaspijskega morja. Za gradnjo naftovoda bo pristojen na novo ustanovljen konzorcij Sarmatia. Naložbo, vredno 500 milijonov evrov, naj bi po pričakovanjih odprli leta 2011. STA

Baltske države lani najslabše v prometni varnosti

Baltske države – Litva, Latvija in Estonija – so imele lani najslabšo prometno varnost v EU. Tudi Slovenija se z 21. mestom po varnosti v prometu uvršča bolj na rep lestvice 27 držav članic, kaže raziskava evropskega sveta za varnost v prometu. Baltske države so imele največjo smrtnost - več kot 150 udeležencev prometnih nesreč na milijon prebivalcev. Skupno je sicer na evropskih cestah lani umrlo kar 39.200 ljudi. Statistika kaže, da je število nesreč s smrtnimi žrtvami med letoma 2001 in 2006 naraslo v Estoniji, Bolgariji, Romuniji, Litvi in na Madžarskem. Na drugi strani so najmanj nesreč imele Malta, Nizozemska in Švedska. Najslabši izid je pripadel Litvi, kjer je v prometnih nesrečah življenje izgubilo 223 ljudi na milijon prebivalcev. Največji napredek v zagotavljanju varnosti so medtem prikazali v Luksemburgu, Franciji in na Portugalskem, kjer so število žrtev zmanjšali za več kot 40 odstotkov.

Slovenija je skupaj s Slovaško in Poljsko še med tistimi državami, ki jim je v med 2001 in 2006 uspelo zmanjšati število smrtnih žrtev v prometnih nesrečah, in sicer za približno pet odstotkov. Cilj EU je do leta 2010 prepoloviti število smrtnih žrtev v cestnem prometu na 25.000. Leta 2000 je namreč na evropskih cestah življenje izgubilo kar 50.000 oseb. STA

Države so se dogovorile za načelo vzajemnosti. Države z liberaliziranim trgom bodo tako lahko zavrile izdajo dovoljenja za izvajanje univerzalnih poštних storitev izvajalcem iz držav, ki liberalizacije še niso izvedle. To bodo lahko storile do leta 2013, ko je tudi predvideno popolno odprtje trga za vse članice EU.

Voditelji evropskih držav so razrešili tudi dilemo, ali ekspresna dostava pošte (hitra pošta) in kurirske storitve sodijo med univerzalne poštne storitve. Strinjali so se, da so te storitve tako posebne, da jih ni mogoče šteti med klasične poštne storitve. Glede na to hitrih in kurirskih poštних storitev niso uvrstili med univerzalne poštne storitve, saj naj bi za omenjeni vrsti storitev obstajala celo dva ločena trga.

Nekateri trgi že popolnoma odprti

Doslej so le Švedska (že pred 13 leti), Velika Britanija Finska in Estonija povsem odpravile monopole na svojih poštних trgih. Liberalizacijo že v začetku prihodnjega leta načrtujeta še Nizozemska in Nemčija. Na nemškem trgu se je že pojavilo nekaj konkurentov nemški pošti Deutsche Post, ki vzpostavljajo lastno mrežo, da bodo ob odprtju trga že povsem pripravljeni na poslovanje.

Dogovor o liberalizaciji je pozdravila Velika Britanija, kjer so prepričani v koristi take poteze. Potem ko je država januarja 2006 popolnoma odprla svoj trg, že opažajo, da je nacionalni poštni operater Royal Mail znatno izboljšal svoje delovanje.

Drugod po Evropi se tako zaposleni v poštнем sektorju kot tudi nacionalne pošte bojijo, da bo liberalizacija uničila javne poštne operaterje, kar bo imelo za posledico poslabšanje storitev za potrošnike in obsežno izgubo delovnih mest. Majhni članici, kot sta Malta in Luksemburg, ne verjameta, da bodo njune državne pošte preživele boj s konkurenco, pošte v Grčiji in drugih novih članicah pa bodo morale zmanjšati svoj obseg, da bodo sposobne spoprijeti se s konkurenco. Zaradi tega sindikati, tudi na Portugalskem in v Franciji, že napovedujejo, da se bodo načrtom za liberalizacijo uprli s stavkami.

Komisija se je zavzemala za popolno liberalizacijo poštних storitev že z letom 2009, vendar je Evropski parlament predlagal odlog za dve leti, kar so nato ministri tudi potrdili. Kljub temu je

Komisija zadovoljna z doseženim kompromisom in je napovedala podporo predlogu direktive. Parlament naj bi dokončno odločitev o liberalizaciji sprejel februarja ali marca 2008.

Brez nevarnosti za Slovenijo

Poštne storitve so pomembna gospodarska panoga za EU. V poštнем sektorju je zaposlenih 5,2 milijona ljudi, ki na leto dostavijo 135 milijonov poštних pošilk. Skupni prihodki iz poštних storitev znašajo 88 milijard evrov, te storitve pa sestavljajo približno odstotek bruto družbenega proizvoda EU. Prihod konkurence naj bi pozitivno prispeval k večji kakovosti in dostopnosti poštних storitev. Za težnjo po liberalizaciji pa bržkone stojijo tudi ekonomski interesi, predvsem za osvojitve velikih nacionalnih trgov, kot sta italijanski in španski, ki sta lahko zanimiva zaradi svoje velikosti in velikega števila prebivalcev.

Slovenski regulator trga, agencija za pošto in elektronske komunikacije (APEK), v odprtju trga poštних storitev ne vidi nobene grožnje za slovenskega nacionalnega ponudnika poštних storitev Pošto Slovenije. Po izkušnjah iz tujine, zlasti Švedske in Velike Britanije, namreč nacionalni operaterji tudi po odprtju obdržijo vodilni položaj na trgu pisemskih pošilk, ocenjuje agencija. Poleg tega v Sloveniji obstaja zelo visoka tradicionalna navezanost na storitve Pošte Slovenije, zaradi česar sprememb na poštнем trgu ne gre pričakovati.

Slovenija za prehodno obdobje ni zaprosila, čeprav bi zaradi težave topografije to lahko storila. APEK namreč ocenjuje, da je Pošta Slovenije že pripravljena na liberalizacijo, zato prehodno obdobje ni potrebno. Izkušnje namreč kažejo, da liberalizacija ne vpliva na kakovost izvajanja tistih storitev, ki so sedaj v monopolni domeni Pošte Slovenije.

Nina M. Razboršek

Povzeto po STA in www.euractiv.com

Prebivalstvo EU se hitro stara in raste na račun migracij

Evropska unija, ki danes šteje skoraj 500 milijonov prebivalcev, se sooča z neugodnimi demografskimi gibanji. Prebivalstvo se vrtoglavo hitro stara, tako da število starejših že presega število otrok, nizka stopnja rodnosti pa že celo desetletje stagnira. Kljub temu se prebivalstvo v povezavi povečuje, vendar predvsem na račun priseljevanja, kaže poročilo španskega Inštituta za družinsko politiko, namenjeno razvoju družine v Evropi v 2007.

Unija je v zadnjih 27 letih dosegala počasno rast prebivalstva, ki se je od leta 1980 do 2007 povečalo za dobrih osem odstotkov oziroma za 37,6 milijona na zdajšnjih 494,6 milijona prebivalcev. V zadnjih petih letih se je rast prebivalstva nekoliko pospešila, število Evropejcev pa se je v tem obdobju povečalo za 10 milijonov.

Neenakomerna demografska rast

Rast prebivalstva je med 27 članicami Unije neenakomerno razporejena. V dvanajstih novih državah članicah, ki po podatkih iz leta 2006 skupaj štejejo dobre 103 milijone ali petino vsega prebivalstva Unije, prebivalstvo upada. V primerjavi z letom 1996 je v državah srednje in vzhodne Evrope prebivalstvo upadlo skupaj za 1,2 milijona. Z izjemo Cipra in Malte rast bodisi stagnira (Slovenija, Slovaška) bodisi upada (Litva, Latvija, Estonija, Češka, Poljska, Madžarska, Romunija in Bolgarija). Največji upad je doživela Bolgarija, katere populacija se je v zadnjem desetletju skrčila kar za osem odstotkov. Medtem pa v »stari« Evropi prebivalstvo narašča, in sicer najbolj na Irskem (16,3 odstotka), Luksemburgu (11,6 odstotka) in v Španiji (11 odstotkov).

EVROPSKA UNIJA

Septembra višja inflacija

Območje evra in celotna Evropska unija sta septembra dosegla nekoliko višjo inflacijo. Letna stopnja inflacije v območju evra je znašala 2,1 odstotka, kar je več kakor avgusta, ko je znašala 1,7 odstotka. Slovenija je septembra dosegla 3,6-odstotno stopnjo inflacije na letni ravni. To je največ med članicami območja skupne evropske valute, je sporočil evropski statistični urad Eurostat. V celotni EU je septembra inflacija na letni ravni znašala 2,2 odstotka, medtem ko se je avgusta ustavila pri 1,9 odstotka. Septembra so najnižje stopnje letne inflacije dosegle Nizozemska (1,3 odstotka), Belgija (1,4 odstotka), Francija (1,6 odstotka) ter Italija in Finska (po 1,7 odstotka). Najvišje so bile inflacijske stopnje v Latviji (11,5 odstotka), Bolgariji (11 odstotkov), Estoniji (7,5 odstotka) in Litvi (7,1 odstotka). V primerjavi z avgustom se je letna stopnja inflacije septembra v 24 članicah EU zvišala, v eni je ostala na enaki ravni, v eni pa se je znižala. Slovenija je septembra s 3,6-odstotno inflacijo dosegla najvišjo letno stopnjo inflacije med članicami območja z evrom. Sledijo ji Grčija in Irska po 2,9 odstotka ter Nemčija in Španija po 2,7 odstotka.

AVSTRALIJA

V Avstraliji se obeta ena največjih vetrnih elektrarn na svetu

Nemški proizvajalec naprav za izkoriščanje obnovljivih virov energije Conergy namerava v Avstraliji postaviti eno največjih vetrnih elektrarn na svetu. Na ozemlju zvezne državi Novi Južni Wales naj bi prihodnje leto začeli graditi 500 turbin z zmogljivostjo 1000 MW, ki bi proizvajale električno energijo za kar 400.000 gospodinjstev. S tem bi lahko prihranili za tri milijone ton izpustov CO₂. To je doslej največji projekt vetrnih elektrarn v Avstraliji, njegova vrednost pa je ocenjena na 1,3 milijarde evrov. Po podatkih združenja za vetrno energijo znaša skupna zmogljivost obstoječih vetrnih elektrarn v Avstraliji 817 MW, načrtovanih pa jih je še za 6155 MW. Avstralska vlada želi namreč do leta 2050 najmanj 15 odstotkov potrebne električne energije zagotoviti iz obnovljivih virov. Trenutno jo 80 odstotkov zagotavljajo iz termoelektrarn, večino preostale električne energije pa iz hidroelektrarn. STA

Foto Dušan Lež

Rast prebivalstva zaradi priseljevanja

Prebivalstvo Unije se večja predvsem po zaslugi priseljevanja, in ne na račun naravne rasti. Samo lani je bilo kar tri četrtine vse demografske rasti posledica migracij. Naravni prirast prebivalstva medtem v zadnjih letih bolj ali manj stagnira pri okrog 310.000 oseb na leto, kar je 12-krat manj kot v ZDA. Migracije pomenijo temelj za demografsko rast v praktično vseh evropskih državah. Naravni prirast je višji od migracijskih tokov samo v Franciji in na Nizozemskem.

Po napovedih naj bi rast evropskega prebivalstva svoj vrh dosegla leta 2025, nato naj bi stagnirala in se nazadnje usmerila navzdol. V tem primeru bosta Unija in ZDA leta 2060 že imeli enako število prebivalcev, in sicer okrog 454 milijonov, navaja poročilo. Trenutno v ZDA živi 300 milijonov ljudi, prebivalstvo pa še vedno narašča in se je od leta 1994 povečalo štirikrat hitreje kot v EU.

Več starejših Evropejcev kakor otrok

V Evropski uniji trenutno živi več starejših ljudi kakor otrok. Mlada populacija se je v 25 letih (1980 do 2005) skrčila za 21 odstotkov, samo v zadnjem desetletju za 10 odstotkov. Medtem se je starejša populacija v četrto stoletje povečala za 29 odstotkov oziroma za 15 odstotkov v zadnjem desetletju. Vse do leta 2004 je število otrok v Uniji prekašalo število starejših, nato pa so pred tremi leti starejši po številu prehiteli mlajše prebivalce do 14. leta starosti.

Med vsemi prebivalci povezave jih je 16,2 odstotka starih manj kot 14 let, že 16,6 odstotka prebivalcev pa je starejših od 65 let. Število 80-letnikov se je v zadnjega četrto stoletja povečalo za 84 odstotkov na 18,8 milijona. Tako že vsak 25. Evropejec šteje 80 ali več let. Največji upad deleža mladih, za 44 odstotkov v obdobju 1980-2005, ima Španija. Delež mladih je sicer najnižji v Italiji (14,2 odstotka), najvišji pa na Irskem (20,7 odstotka).

Število rojstev upada

Ob hitrem staranju prebivalstva se Evropa sooča tudi z upadanjem števila rojstev. Lani se je v Uniji rodilo skoraj 5,2 milijona otrok, kar pa je za en milijon manj kakor pred 24 leti. Stopnja rodnosti v Evropi sicer že enajst let stagnira. Lani je v povprečju EU27 znašala 1,38 otroka na žensko, kar je znatno pod ravni, ki je potrebna za naravno obnavljanje populacije (2,1 otroka). V nekaterih državah članicah je stopnja rodnosti skoraj dvakrat nižja kot v ZDA, kjer znaša 2,09 otroka. V Grčiji, Španiji in Italiji je že dosegla kritično vrednost od 1,28 do 1,34 otroka na žensko, medtem ko tudi med novinkami le povprečje Cipra znaša več kot 1,30 otroka na žensko. Nekatere druge članice Unije, kot na primer Finska, Danska, Švedska in Velika Britanija, Francija in Irsko, so si medtem že opomogle od demografske krize in dosegajo višje stopnje rodnosti. Francija (1,94) in Irsko (1,88) imata celo najvišje stopnje v sedemindvajseterici.

Nina M. Razboršek

Povzeto po www.ipfe.org

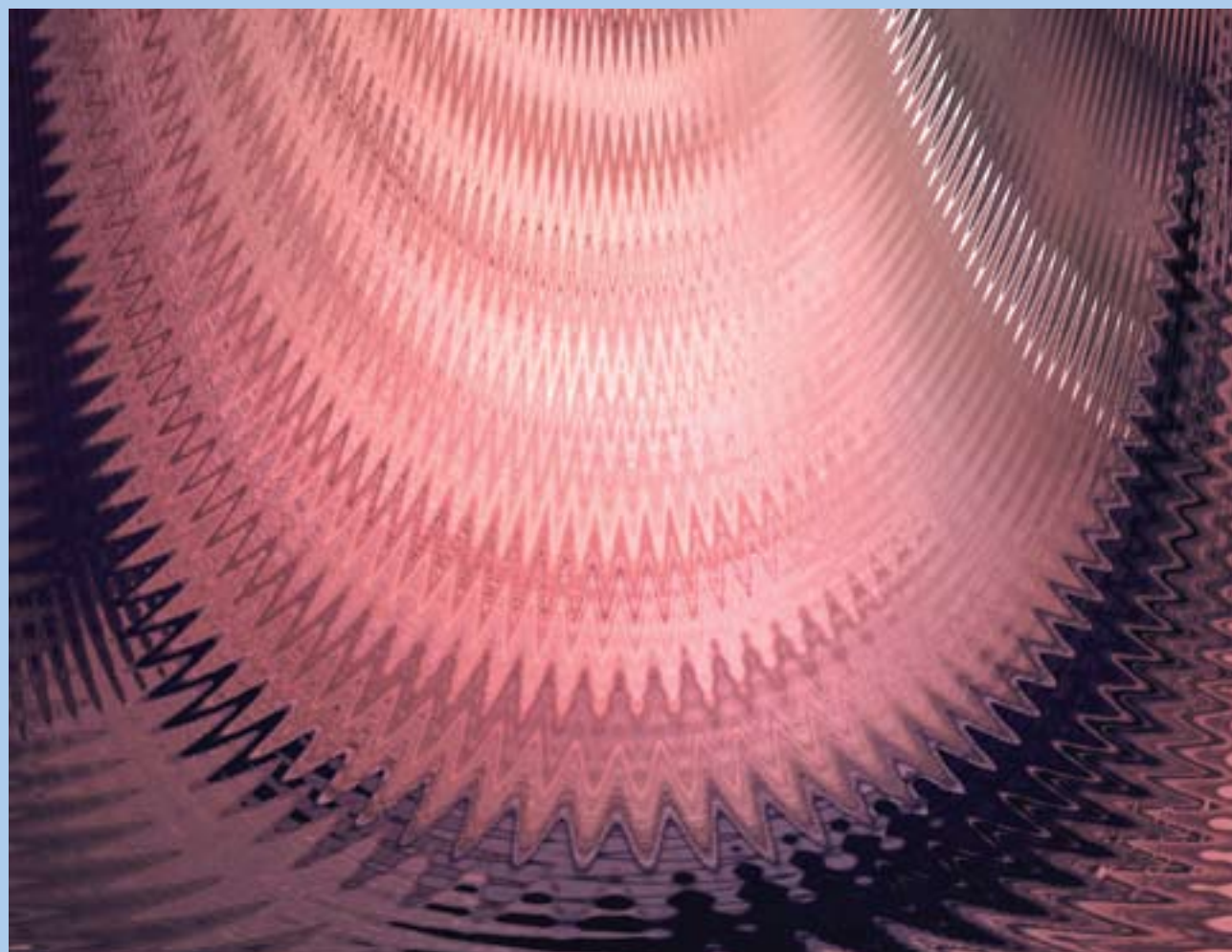

Foto Dušan Jez

Nadaljevanje s strani 30

Če bi podarjene varčne sijalke gorele po štiri ure na dan, bi na leto prihranili toliko električne energije, kot jo v istem času proizvede HE Boštanj,« je ponazoril s konkretnim primerom mag. Vizjak in dodal, da tudi zato ta

akcija ni zgolj simbolno dejanje. Morebiti bo zgled drugim, da bi s podobnimi dejanji sledila še druga podjetja in tako prispevala k uresničitvi cilja - za dvajset odstotkov zmanjšati porabo energije - in uresničevanju vladne resolucije o trajnostni energiji. Kako zmanjševati porabo energije in je čim

več privarčevati, bo del državne strategije, ki je prav v tem času v izdelavi na Ministrstvu za okolje in prostor. Distribucijske družbe pa pripravljajo posebna informativna gradiva, ki bodo namenjena osveščanju porabnikov.

Minka Skubic

Foto Minka Skubic

Minister in direktorji družb partnerjev projekta na tiskovni konferenci.

KORONA EFEKT V ENERGETIKI

Kako preprečiti škodo na elementih RTP?

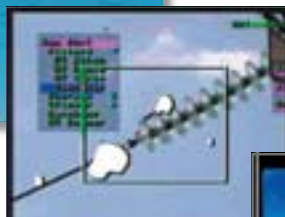
CSIR
our future through science

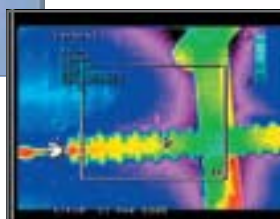
www.belmet.si

BELMET

BELMET MI d.o.o., Cesta Ljubljanske brigade 23a, 1000 Ljubljana
tel: 01/ 51 888 10, fax: 01/51 888 20, public@belmet.si

Posnetek korone

IR Posnetek s korono

Ponujamo rešitev

MultiCAM UV/IR kamera - omogoča zaznati pojav korona efekta na daljnovodih oz. vodnikih, izolatorjih in stikih med njimi - sočasni video IR posnetek in korona, tudi pri dnevni svetlobi.

CoroCAM504 - izpopolnjena korona kamera za ugotavljanje korona efekta pri dnevni svetlobi.

Za več informacij
nas lahko pokličete po telefonu na številko
01/51 888 27
ali pa nam pišete
(public@belmet.si).

Dr. Romana Jordan Cizelj nagrajena za svoje delo v Evropskem parlamentu

Ostaja še veliko energije za zahtevno delo v prihodnje

Slovenska poslanka v Evropskem parlamentu, dr. Romana Jordan Cizelj je 9. oktobra kot prva poslanka iz Slovenije prejela prestižno nagrado Evropski poslanec leta 2007 na področju energetske politike, ki jo enkrat na leto in tokrat tretjič zapored, podeljuje mesečnik The Parliament Magazine.

dr. *Romana Jordan Cizelj* so v ožji krog kandidatov za nagrado na področju energetske politike nominirale nevladne in neprofitne organizacije Evropske unije. V izbor so imenovale poslance, ki so bili po njihovem mne-

nju najuspešnejši in so največ prispevali k razvoju določenega področja. Favorita v posamični kategoriji pa je z glasovanjem določilo 785 poslancev evroparlamenta. Področje energetske politike je eno izmed pomembnejših področij delovanja EU, nagrada pa dokazuje, da je dejavno delo dr. Romane Jordan Cizelj v Evropskem parlamentu zelo prepoznavno. Ob prejemu nagrade je dejala: »Ker se v prihodnjem mesecu pričakuje veliko dela prav na področju energetske politike, saj bomo sprejemali zakonske akte, za katere bo treba najti kompromisne rešitve, sporočam, da imam še veliko energije,« ter namignila, da je njena energetska

Dr. Romana Jordan Cizelj na slavnostni podelitvi nagrad.

mešanica sestavljena tudi iz energije iz obnovljivih virov.

Romana Jordan Cizelj je doktorica znanosti s področja jedrske tehnike. Svojo poklicno pot je začela leta 1990 na Odseku za reaktorsko tehniko na Inštitutu Jožef Stefan, leta 2004 pa je nastopila svoj petletni mandat poslance Slovenske demokratske stranke v Evropskem parlamentu kot članica politične skupine Evropske ljudske stranke in Evropskih demokratov. Dejavnost je v številnih odborih, delegacijah in združenjih. Najpomembnejša področja njenega delovanja v Evropskem parlamentu so industrija, razvoj, energetika in podnebne spremembe. Poleg tega pa je dejavna tudi v upravnem odboru Sklada za financiranje razgradnje Nuklearne elektrarne Krško in odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK, v Društvu jedrskih strokovnjakov Slovenije, v Evropskem združenju jedrskih društev, v Evropskem energetskem forumu, v Forumu za prihodnost jedrske energije in še bi lahko naštevali.

Delo v Evropskem parlamentu

Na področju skupne evropske energetske politike dr. Romana Jordan Cizelj vseskozi izpostavlja tri ključne cilje: varnost oskrbe z energenti, spodbujanje konkurenčnosti v skladu z lizbonsko strategijo ter varovanje okolja po kyotskem protokolu. Notranji trg je treba v dovolj veliki meri zadovoljiti z električno energijo in plinom, za kar pa je nujno potrebna solidarnost med državami. V ta namen obstajajo evropski observatorij oskrbe z energijo, ustrezne zaloge ter diverzifikacija virov, dobaviteljev in načina transporta. Prav tako se je treba soočiti s podnebnimi spremembami, za kar v EU obstajajo akcijski ter časovni načrti, akcijski načrti za biomaso in pregled sistema trgovanja z emisijami. Vsi omenjeni načrti imajo cilj zmanjšati emisije toplogrednih plinov, spodbuditi uporabo alternativnih virov energije ter racionalno izrabljanje naravnih virov (nafta, plin, premog), za kar se zavzema tudi sama.

Po njenem mnenju v ospredje čedalje bolj prihaja tema zunanje energetske

politike EU. Ideje o omenjeni politiki se oblikujejo tako v Evropski komisiji kot v Evropskem parlamentu. Evropski parlament je v ta namen ustanovil dva odbora, ki obravnavata dostop do čiste energije po sprejemljivih cenah ter nujnost reševanja problemov na energetskem trgu EU. Zadnji sklop je zajemal 'mešanico' virov energije za prihodnost. Tako je dr. Jordan Cizljeva nakazala smernice izrabe energetskih potencialov, ki bodo v EU v bližnji prihodnosti odigrali ključno vlogo. Nove tehnologije (tehnologija čistega premoga, jedrska cepitev, motorji na vodik ...) so v fazi intenzivnega razvoja, več pozornosti pa je treba nameniti naravnim danostim, torej alternativnim virom, kot so geotermalna energija, energija valov (morja), sončna energija, biomasa ter biogoriva. Ob tem poudarja, da obnovljivi viri energije zagotavljajo raznovrstnost ter zmanjšujejo uvozno odvisnost, in kar je še pomembneje, ne povzročajo neposrednih izpustov toplogrednih plinov. Vendar po njenem mnenju obnovljivih virov ne smemo obravnavati ločeno, temveč moramo skupaj z drugimi viri energije ovrednotiti njihove prednosti in slabosti. Tako je treba upoštevati njihov prispevek k raznovrstnosti energetske mešanice, k zanesljivi dobavi energije, k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov ter k oblikovanju na znanju temelječe družbe. Kot pa opozarja, je treba dosednji tehnični pristop pri vzpostavljanju ustreznega okvira dopolniti še z ekonomskim vidikom in celovito oceno. Zavzema pa se tudi za ovrednotenje potrebnih dodatnih raziskav in razvoja na tem področju.

Dr. Jordan Cizljeva vseskozi opozarja, da mora EU slediti načrtanim strateškim smernicam ter uresničevanju sprejetih obvez. Da pa bi vse to lahko lažje dosegali, bi bilo treba politike EU internacionalizirati. Sama pravi, da je v njeni energetske mešanici konvencionalna energija: ker verjame v tradicijo, izboljšano za sodobne potrebe, obnovljiva energija: ker verjame tudi v raziskave in inovacije, in jedrska energija: ker verjame v trajnostno rabo energije.

Polona Bahun

AVSTRIJA

Avstrija bo delno odprla trg dela za delavce iz novink

Avstrija bo v prihodnjem letu svoj trg dela odprla za bistveno več iskalcev zaposlitve iz novih članic EU, kot je načrtovala doslej. Trg dela je bil zdaj odprt za tri poklicne skupine delavcev, v prihodnje pa naj bi bil odprt za kar 50 skupin, med njimi za zidarje, mehanike, mesarje, vlakovodje in določene tehniške poklice z univerzitetno izobrazbo. Avstrija naj bi ob tem za zaposlovanje delavcev iz novih članic EU odpravila kvote, ocenjevanje potreb po delavcih in posamezne odobritve delovnih dovoljenj pa bodo še naprej ostale v pristojnosti lokalnih zavodov za zaposlovanje. Nove predpise za zaposlovanje strokovnjakov leta 2008 je avstrijska vlada utemeljila z robustno konjunkturo in dobrim stanjem na trgu dela. Avstrija ima v primerjavi z drugimi državami precej nizko stopnjo brezposelnosti, okrog 4,3 odstotka, na številnih področjih pa ji že primanjkuje delovne sile.

Ali bo Avstrija leta 2009 tudi povsem odprla trg dela za iskalce zaposlitve iz novih članic EU, pa še ni povsem jasno. Država je poleg Nemčije ena redkih starih članic povezave, ki po vstopu novih držav v EU leta 2004 vztraja pri zaprtem trgu dela za delavce iz novink. Doslej je trge dela za osem novink iz širitvenega vala 2004 (za Malto in Ciper omejitve niso veljale) v celoti odprlo devet držav. Velika Britanija, Irska in Švedska že takoj ob širitvi maja 2004, po koncu prvega dveletnega prehodnega obdobja so jih maja 2006 odprle še Finska, Španija, Portugalska in Grčija, Italija nato julija 2006, Nizozemska pa maja letos. Luksemburg naj bi svoj trg dela odprl konec leta. Stare članice EU lahko omejitve za zaposlovanje delavcev iz novink uveljavljajo najdlje do konca aprila 2011. Leta 2009 se izteče drugo, triletno prehodno obdobje, po katerem lahko omejitve uveljavljajo še največ dve leti, če Evropski komisiji dokažejo resne grožnje trgu dela. STA

Poročilo organizatorja trga

Borza električne energije

Septembra se je na borzi električne energije nadaljeval trend skromnega števila ponudb. Povprečna vrednost indeksa SLOeX za avgust pa znaša 52,95 evra/MWh.

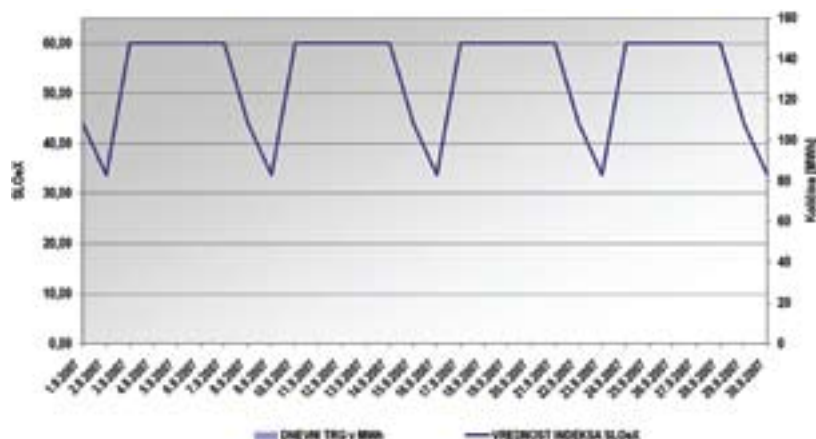
Bilančni obračun

Septembra je Borzen, organizator trga z električno energijo, izvajal bilančni obračun za julij. Julija se je povprečno dnevno pozitivno odstopanje oziroma povprečni dnevni primanjkljaj električne energije vseh bilančnih skupin v Sloveniji znižal za 4,5 odstotka na 555,5 MWh v primerjavi z junijem in nasprotno se je povprečno dnevno negativno odstopanje oziroma povprečni dnevni presežek električne energije vseh bilančnih skupin zvišal za 31,1 odstotka na 489,8 MWh. Skupno povprečno dnevno odstopanje vseh bilančnih skupin je znašalo 65,6 MWh in se je v primerjavi z mesecem prej znižalo kar za 68,4 odstotka. Skupno julijsko odstopanje je znašalo 2.035 MWh, pri čemer so bila skupna pozitivna odstopanja večja za 13,4 odstotka od skupnih negativnih odstopanj. Skupna pozitivna odstopanja so znašala 17.220 MWh. Največje pozitivno dnevno odstopanje se je pojavilo 18. julija in je znašalo 1.449 MWh, največje negativno dnevno odstopanje se je pojavilo zadnjega dne julija in je znašalo 1.576 MWh. Največji urni primanjkljaj električne energije je znašal 279,5 MWh in se je v slovenskem elektroenergetskem sistemu pojavil 28. julija v 1. urnem bloku. Največji presežek električne energije je bil manjši za 16 odstotkov od največjega urnega primanjkljaja električne energije in se je pojavil 30. julija v 23. urnem bloku.

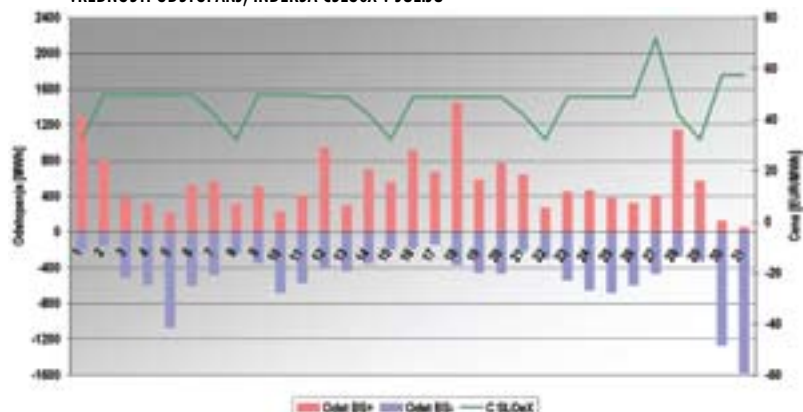
Evidentiranje bilateralnih pogodb

Na Borzenu je bilo septembra 2007 na meji regulacijskega območja evidentiranih 1.326 bilateralnih pogodb v skupni količini 871.399 MWh. V Slovenijo je bilo skupaj uvoženih 414.334 MWh, na vseh mejah pa je bil uvoz v primerjavi z avgustom povprečno manjši za 7,4 odstotka. Na slovensko-avstrijski meji je znašal uvoz septembra 311.176 MWh (- 4,6 odstotka), na slovensko-hrvaški meji 34.506 MWh (- 26 odstotkov) in na slovensko-italijanski meji 68.652 MWh (-8,1 odstotka). V istem obdobju je izvoz iz Slovenije znašal 457.065 MWh oziroma je bil v primerjavi z avgustom povprečno manjši za 10,3 odstotka. Najmanjši je bil izvoz na avstrijski meji, in sicer le 5.913 MWh, toda za 1542,5 odstotka večji od avgusta, na slovensko-hrvaški meji je znašal izvoz 381.266 MWh (z NEK) in je bil manjši za 17,7 odstotka, na slovensko-italijanski meji pa je izvoz znašal 69.886 MWh oziroma 52,6 odstotka več kot v predhodnem mesecu. Septembra je bila proizvodnja v NEK skoraj enaka kot avgusta, tako da smo na hrvaško izvozili 244.720 MWh.

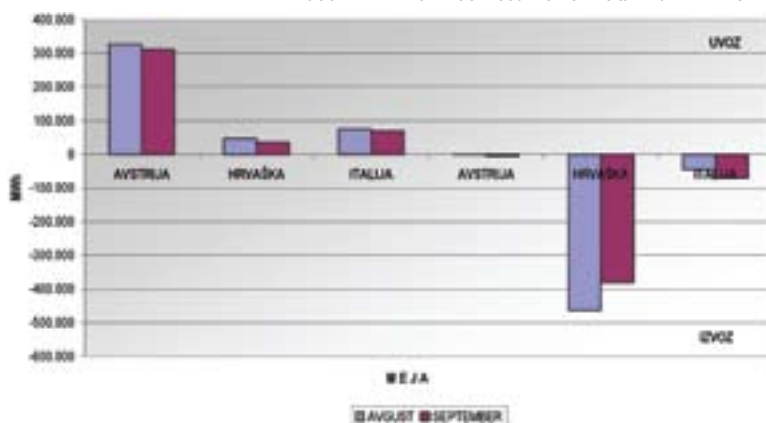
SKUPNI PROMET NA DNEVNEM TRGU IN VREDNOST SLOeX V SEPTEMBRU

VREDNOSTI ODSTOPANJ, INDEKSA CSLOeX V JULIJU

EVIDENTIRANE BILATERALNE POGODBE NA MEJI REGULACIJSKEGA OBMOČJA V SEPTEMBRU

Modular - nova linija kabelsko priklopnih omaric

Omarice iz linije Modular omogočajo varno vgradnjo vseh merilnih in varovalnih elementov ter ponujajo nove možnosti za estetsko izvedbo električnih priključkov.

Podjetje Elektroservisi je pripravilo novo linijo vgradnih kabelsko priklopnih omaric Modular. Omarice ustrezajo standardu SIST EN 62208:2003 in SIST EN 62208 : 2004 ter Pravilniku o električni opremi, ki je namenjena za uporabo znotraj določenih napetostnih mej, in so opremljene z znakom CE, kar zagotavlja kupcem stalno kakovost izdelkov. Vse tipске preizkuse omaric je opravil SIQ – Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje, ki je izdal certifikate.

Omarice zagotavljajo zaščito pred vdorom vode in trdnih teles IP56, kar zagotavlja varnost tudi na izpostavljenih mestih ob cestah. Hkrati omarice s stopnjo zaščite proti mehanskim obremenitvam IK-10 preprečujejo vsakršne posege nepooblaščenih osebvanje. Linijo omaric Modular sestavlja osem modulov. Omarice sestavimo tako, da je mogoče priklopiti neomejeno število števecov. Omarice se sestavljajo po horizontali in vertikali. Modularna sestava omogoča dodajanje posameznih modulov tudi potem,

ko so omarice že vgrajene na objektih. Omarice so izdelane iz nerjavne pločevine X5CrNi 18.10 in dodatno zaščitene s prašnim lakiranjem. V modulih so vgrajene aluminijaste montažne plošče, kar monterjem olajša montažo varovalnih elementov ter univerzalne števnice plošče za vgradnjo instrumentov za merjenje energije in določanje tarife. Vsi moduli imajo vgrajene tudi ničelne zbiralnice z izolatorji.

Vsak kupec omaric iz linije Modular pri nakupu prejme navodila za vgradnjo in vzdrževanje omaric, navodila za vgradnjo merilnih in varovalnih elementov ter garancijski list, ki mu zagotavlja 25 let garancije za izdelek. Kupci lahko dobijo dodatne informacije pri proizvajalcu omaric Elektroservisi, kjer jim je na voljo vsa potrebna dokumentacija (telefon: **01 58 00 433**, faks **01 58 00 422**, e-pošta: **info@elektroservisi.si**)

Srečka Žlajpah

Oglasno besedilo

Skoraj štiristo milijonov posojil naši energetiki

Dva dneva zadnjega septembrskega tedna je bil v ljubljanskem hotelu Union forum Evropske investicijske banke (EIB) z naslovom **Z vlaganji v energijo obvladujemo podnebne spremembe. Med forumom so bile podpisane tri posojilne pogodbe v skupni višini 393 milijonov evrov za financiranje projektov v slovenski energetski sektor.**

Udeleženci Forumu EIB 2007 so pregledali različne energetske scenarije v svetu, ocenili njihovo gospodarsko vzdržljivost in okoljsko trajnost ter razpravljali o potrebnih političnih odločitvah.

Poleg tega so obravnavali energetske oskrbo z vsemi viri, energetske potrebe v večjih sektorjih, kot sta avtomobilska in jeklarska industrija, izrabo energije za ogrevanje in razsvetljavo ter možnosti za večjo energetske učinkovitost. EIB je sicer dolgoročna finančna institucija EU, ki spodbuja trajnostne, konkurenčne in zanesljive vire v energetskem sektorju, kar je eden od ključnih ciljev skupnosti. Letos si je ta institucija zadala, da bo zagotavljala posojila, ki bodo povečevala izrabo obnovljivih virov, energetske učinkovitost in varčevanje z energijo ter raziskave in

razvoj v energetiki kot tudi raznolikost oskrbe. Načrtujejo, da bodo samo za projekte obnovljive energije zagotavljali najmanj osemsto milijonov evrov posojil na leto.

Prvi dan srečanja so predstavniki EIB podpisali pogodbo z vodilnimi iz TE Šoštanja, in sicer za 350 milijonov evrov kredita, namenjenega posodobitvi in povečanju učinkovitosti proizvodnje električne energije iz lignita, ki je v Sloveniji eno od najpomembnejših energetskih virov. Projekt zajema načrtovanje, gradnjo in začetek obratovanja novega 600 MW bloka. S podpisom pogodbe je TEŠ kot investitor naredil pomemben korak k uresničitvi želene posodobitve proizvodnje, ki bo pomenila veliko pridobitev za proizvodnjo električne energije v našem elektroenergetskem sistemu. V Tešu so prepričani, da je na uspešno končana pogajanja za posojilo vplivalo tudi dejstvo, da je termoelektrarna članica skupine HSE. To je pripomoglo k bistveno boljšim pogojem pri najemu posojila. HSE je z EIB podpisal predhodno soglasje k spremnem pismu.

Drugi projekt iz skupine HSE, ki je dobil posojilo za dokončanje, je črpalna hidroelektrarna Avče. EIB ji je odobrila nadaljnjih 13 milijonov evrov

Foto Dušan Jez

Termoelektrarna Šoštanj je tudi med prejemniki posojil EIB.

posojil in s tem povečala svoj delež posojil na tem projektu na 56 milijonov evrov. Z zgraditvijo ČHE Avče bo zmanjšana odvisnost Slovenije od fosilnih goriv in s tem bo država lažje izpolnila svoje obveznosti zmanjševanja emisij toplogrednih plinov.

Ob koncu foruma je predsednik EIB Philippe Maystadt podpisal še posojilno pogodbo z Eko skladom v višini 30 milijonov evrov, ki bodo namenjeni fi-

nanciranju projektov, ki se osredotočajo na energetske učinkovitost in obnovljivo energijo ter področje voda. Ob podpisu pogodbe sta bila navzoča tudi minister za finance Andrej Bajuk in minister za okolje in prostor Janez Podobnik. Minister Bajuk je ob tej priložnosti izrazil zahvalo EIB za prizadevanja in zavzetost pri odobritvi tokrat podpisanih posojil z ugodnimi obrestnimi merami. Slovenja bo tako

lažje naredila korak naprej k energetski učinkovitosti. Minister Podobnik pa je dodal, da bo s tokratnim kreditom Eko sklad lahko tudi v prihodnje nadaljeval z dodelitvijo od 25 do 30 milijonov evrov kreditov na leto. To pa hkrati pomeni zmanjševanje emisij ogljikovega dioksida za okrog dvajset tisoč ton na leto.

Minka Skubic

Foto Minka Skubic

Slovesni podpis posojilnih pogodb med EIB in Elektroskladom.

Precej posojil tudi za energetske projekte

Na septembrskem Forumu Evropske investicijske banke (EIB) v Ljubljani je EIB podpisala tri posojilne pogodbe v skupni višini 393 milijonov evrov za financiranje projektov v slovenskem elektroenergetskem sektorju. Precej možnosti za dodatno financiranje je še zlasti na področju izrabe obnovljivih virov, saj naj bi že letos EIB zagotovila najmanj 600 milijonov evrov posojil za obnovljivo energijo.

Kateri naložbeni projekti imajo prednost in katere so druge aktualne dejavnosti Evropske investicijske banke, smo se pogovarjali z njeno podpredsednico EIB Marto Gajêcka.

Evropska investicijska banka bo za naložbe v obnovljive vire na leto namenila kar 800 milijonov evrov. Za katere projekte bo ta denar porabljen v tem in prihodnjem letu?

»EIB ima v obdobju 2007-2009 letni cilj, da od 600 do 800 milijonov evrov nameni za projekte, povezane z obnovljivo energijo, in dodatni cilj, da gre 50 odstotkov njenih posojil za proizvodnjo električne energije z uporabo tehnologij obnovljivih virov energije. Posojila EIB, ki financirajo projekte v sektorju obnovljive energije, so letos že presegla vrednost milijarde evrov. V okviru tega je

banka podprla različne projekte, povezane z vetrno, vodno, sončno energijo in biomaso. V Sloveniji je šlo za okvirno posojilo za financiranje majhnih in srednje velikih projektov v energetske in okoljskem sektorju ter za posojilo za financiranje končnih del pri hidroelektrarni Avče. Ker delovanje EIB temelji na projektih, je težko natanko naštetih projekte, za katere bodo sredstva namenjena prihodnje leto, saj nekateri teh projektov še niso bili predloženi.«

Katere so glavne ovire EIB pri naložbah v obnovljive vire? katerim kriterijem mora podjetje, ki vlaga, zadostiti, da mu banka odobri kredit?

»Vsi projekti, tudi tisti, katerih namen je uporaba obnovljivih virov energije, morajo biti tehnično premišljeni, finančno izvedljivi in seveda v skladu s prioriteta-mi evropske politike, kar projekti z obnovljivo energijo so. Poleg tega morajo biti izvedeni v skladu z evropsko zakonodajo o okolju in javnih naročilih.«

Bi dejali, da je tveganje pri vlaganju v obnovljivo energijo večje kot pri drugih energetskih naložbah, denimo v jedrsko ali termoelektrarno?

»Tega ne moremo splošiti. Tveganje se razlikuje od projekta do projekta. Vsak mora biti obravnavan posamezno in iz-

polnjevati mora bančne kriterije EIB o ekonomski in finančni izvedljivosti.«

Junija letos je EIB uvedla nov finančni instrument – Mehanizem financiranja za delitev tveganja (Risk-Sharing Finance Facility), ki se financira tudi iz sedmega okvirnega programa. Kakšen je pri tem delež denarnih sredstev EIB? Kateri projekti bodo financirani iz tega sklada? Kateri investitorji lahko dobijo posojilo iz tega sklada?

»Mehanizem financiranja za delitev tveganja (RSFF) temelji na načelu delitve kreditnega tveganja med Evropsko skupnostjo in EIB in banki daje možnost, da zagotavlja posojila ali poročstva za bolj tvegane projekte. Shema ponuja tudi obilo priložnosti za nove in inovativne finančne rešitve EIB, usmerjene v zasebni sektor in raziskovalno skupnost kot celoto. V sklopu RSFF banka pričakuje, da bo za načrtovana posojila in poročstva EIB v prihodnjih sedmih letih zagotovila potreben kapital v višini okrog deset milijard evrov, dve milijardi evrov sredstev pa je v ta namen določila z Evropsko komisijo v sklopu sedmega okvirnega programa.

Obseg primernih dejavnosti je širok in sega od tradicionalnih konkretnih naložb do naložb v opremo in neotipljivih naložb, kot so operativni stroški raziskav in razvoja, plače raziskovalcev, vodstva in osebja, stroški pridobitve ali varovanja pravic intelektualne lastnine. RSFF bo verjetno koristil predvsem srednjim in velikim inovativnim podjetjem ter velikim raziskovalnim podjetjem, kot so evropske ali nacionalne raziskovalne infrastrukture. RSFF pa bo seveda dostopen zasebnim in javnim subjektom kakršne koli velikosti in s kakršnim koli lastništvom, ki bodo spodbujali primerne dejavnosti v raziskavah in razvoju, kar vključuje tudi majhna in srednje velika podjetja, raziskovalne organizacije in javno-zasebna partnerstva, ki sledijo ciljem sedmega okvirnega programa.«

Koliko denarnih sredstev je bilo že zagotovljenih v okviru RSFF?

»Od uvedbe RSFF je bilo v okviru tega mehanizma financiranih šest projektov na področju raziskav in inovacij, z velikim poudarkom na tehnologijah obnovljive energije. Prispevek EIB pri tem

znaša okrog 360 milijonov evrov. »

Kako uspešna pa je Slovenija pri črpanju finančnih sredstev iz skladov EIB v primerjavi z drugimi državami članicami EU? Bi rekli, da preveč kreditov EIB lahko ogrozi nacionalno gospodarstvo, in ali v zvezi s tem veljajo kakšne omejitve?

»Sodelovanje med Slovenijo, njenimi vladnimi ustanovami, javnim in zasebnim sektorjem ter EIB je odlično. Veliko pove že dejstvo, da je Slovenija med državami, ki so vstopile v Unijo leta 2004 in 2007, prejela največji delež sredstev iz skladov EIB na prebivalca. Posojila EIB v Sloveniji od leta 1991 znašajo 2,7 milijarde evrov.

Posojila EIB v Sloveniji so zelo raznolika in pokrivajo infrastrukturne projekte s poudarkom na prometni infrastrukturi, poleg tega pa še področja telekomunikacij, energije, okolja, neposredno podpo-

ro majhnim in srednje velikim podjetjem ter občinske investicije. Eden največjih projektov, ki ga EIB financira v Sloveniji, je dokončanje tako imenovanega avtocestnega križa. Do danes je banka skupno v ta namen zagotovila okrog 1,3 milijarde evrov. To pomaga uresničiti željo Slovenije po razvoju prometne infrastrukture, ki bi jo uveljavila kot obmorsko tranzitno državo v Uniji in dala še večji pomen geografski legi Slovenije na križišču dveh pomembnih evropskih koridorjev ob južni meji Unije.

Slovenija kot članica evroobmočja zaradi maastrichtskih kriterijev skrbno spremlja skupno javno zadolženost države. Na splošno EIB nima določenih kvot za dodeljevanje posojil državam članicam, ki so jim skladi EIB v celoti dostopni.«

Alenka Žumbar

www.energetika.net

Foto arhiv EIB

Marta Gajčka

Več odpadnih kartuš, več otroškega smeha

Rdeči noski - klovni zdravniki so posebej usposobljeni umetniki, ki bolnike, predvsem otroke, po slovenskih bolnišnicah tolažijo s humorjem, podarjajo naklonjenost in vračajo voljo do življenja. Financirajo se predvsem z donacijami. Že nekaj časa pa si to humano društvo izboljšuje fond za delovanje tudi z zbiranjem praznih kartuš tiskalnikov in faksov za reciklažo. V dvakrat koristno akcijo so vključena številna slovenska podjetja in ustanove, med njimi pa v času priprave prispevka - sredi oktobra - ni bila vključena nobena družba s področja elektrogospodarstva. Tudi zato smo se odločili, da sprožimo akcijo v našem okolju.

O dejavnosti društva za pomoč trpečim in bolnim Rdeči noski smo v Našem stiku že pisali, predvsem v povezavi z družbo Elektro Ljubljana, ki že tretje leto podpira njihovo poslanstvo z donacijami. Klovni zdravniki so profesionalni umetniki, ki na podlagi znanstvenih dognanj uporabljajo edinstveno metodo, s katero lahko ljudem, ki jih je prizadela huda bolezen ali poškodba, prinašajo zaupanje in življenjski pogum. V pretežno žalostni in včasih celo tragični realnosti bolezni in trpljenja stoji klovn, v nasprotju z vsemi

drugimi vpletenimi, bolnemu ob strani kot imaginarna figura, ki najde dostop do čustvenega sveta otrok ter starostnikov in lahko daje razumevanje in tolažbo, so med drugim zapisali Rdeči noski na svoji spletni strani. Klovn zaznava vse podrobnosti zunanjega sveta, vendar jih vidi v drugačni, neobičajni povezavi in iz tega zgradi lastni svet distanciranega veselja. To mu omogoča, da hkrati stoji na strani bolnika in na strani terapevtskega osebja ter tako odločilno prispeva k izboljšanju celotne klime in poteka zdravljenja v bolnišnici. Zamisel o tovrstnem poslanstvu klovnov je nastala pred leti v Avstriji, ko je nastalo njihovo društvo Rote Nasen.

Zbiranje in reciklaža kartuš

Tako kot zamisel za delovanje Rdečih noskov, tudi program za zbiranje odpadnih kartuš v njihovo korist izhaja iz sosednje države in ga je mesto Dunaj posebej nagradilo. Pri nas se je v ta projekt vključila Emba z Bleda, hčerinsko podjetje Embatexa AG iz Avstrije, ki je specializirano za recikliranje in proizvodnjo kartuš. Pri omenjenem podjetju naročite brezplačne zbiralne škatle, po **e-pošti** info@recycling4smile.org ali po telefonu **04 53 53 390**. Ko jih boste napolnili, vam jih bodo brezplačno prevzeli in dostavili nove. Tako vključitev v projekt ne

pomeni dodatnega dela ne stroškov. Kaj pomeni reciklaža kartuš z okoljskega vidika, pa je že druga zgodba. Več o projektu, pogojih poslovanja in članih, ki so se vključili vanj, lahko preberete na njihovi spletni strani (www.recycling4smile.org) ali na spletni strani www.rdecinoski.org.

Podprimo projekt vsi

Pred pisanjem pobude, da bi se tudi naša podjetja vključila v ta projekt oziroma na ta način zbirala in shranjevala odpadne kartuše, smo se pozanimali pri Rdečih noskih, kako poteka projekt in kaj pomeni za njihovo dejavnost. »S program dobimo na mesec kar precej sredstev, tristo do petsto evrov. V posebno zadovoljstvo nam je dejstvo, da vemo, da bodo ta sred-

stva nenehno polnila naš račun, saj se nam pridružuje čedalje več podjetij. Tako smo lahko odprli tedenski in ne več štirinajstdnevni program obiskov v UKC Maribor. Verjamemo, da bo denar na ta način še pritekal, in če ga bo več, bomo lahko odprli še kakšen program. Zamišljamo nam prav gotovo ne manjka,« nam je sporočila **Livija Rojc Štremfelj**, ki pravi, da če se tudi naše družbe vključijo v ta projekt, bodo zagotovo dale odpadne kartuše za dober namen in res prispevale za smeh v bolnišnicah. Akcijo bomo spremljali in o njenih rezultatih še poročali, tako o tem, kako in koliko smo zbrali kartuš, in tudi, kako so se bolni otroci zaradi naše dobre volje in pozornosti smejali.

Minka Skubic

Kdo bi se jim ne nasmejal?

Foto Igor Lapajne

Kulturni utrinki

Tebi sem podobna

Kadar tebi prekipi,
dvigneš se v valove,
vodo jezno peniš,
grozo seješ in rohniš.
Ladje, čolne, jadrnice
jezno stresaš, mučiš jih,
včasih tudi potopiš.

Tebi, morje, sem podobna,
ko si mirno in blestiš,
ko jezi te burja in besniš.
Res sva kakor brat in sestra.

Nočem

Danes je deževen dan.
Morje je žalostno,
mrko gleda v sivo
nevihtno nebo.
V hišo zaprem
slabo voljo.
Nočem slišati
ječanja borov,
ki jih veter muči,
nočem videti listja,
ki ga nevihta vrtinči.
Nobenega trpljenja nočem!
Nočem, nočem!
Pesem pišem.

Jana Fišinger Jelen

Podeljenih prvih 35 certifikatov za vodenje projektov

Izobraževalni center energetskega sistema (ICES) je ob koncu lanskega septembra prejel odločbo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve za izvajalca nacionalnih poklicnih kvalifikacij vodja projekta in vodja projektne naloge. Septembra letos pa je že potekala tudi slavnostna podelitev prvih 35 certifikatov s področja vodenja projektov.

*m*ed prejemniki certifikatov so bili vrhunski vodje velikih projektov iz elektro-gospodarskih podjetij, nekaj prejemnikov pa prihaja tudi iz občin in zasebnih podjetij, ki se ukvarjajo z gradbeništvom. Na podelitvi so govorniki iz različnih zornih kotov osvetlili pomen teh certifikatov.

Direktorica izobraževalnega centra Andreja **Nardin Repenšek** je predstavila pot razvoja izobraževalnega programa in postopek za pridobitev licence izvajalcem. Potreba po razvoju tovrstne poklicne kvalifikacije izhaja iz potreb slovenskih podjetij po kadrih, ki razpolagajo z znanji s področja vodenja projektov. Čedalje več je namreč takšnih podjetij, ki so projektno organizirana in potrebujejo ljudi z znanjem vodenja.

ICES je skupaj s Slovenskim združenjem za projektni menedžment in s pri-

znanimi strokovnjaki s tega področja razvil izobraževalni program, ki kandidatom omogoča lažjo in hitrejšo pot do pridobitve javne listine vodja projekta in vodja projektne naloge. Od zamisli o tem izobraževalnem programu do verifikacije nacionalnih poklicnih kvalifikacij je minilo kar šest let. V tem času pa je program uspešno končalo 35 udeležencev, ki so pretekli mesec uspešno opravili tudi postopek preverjanja in potrjevanja nacionalne poklicne kvalifikacije za vodjo projekta pred nacionalno komisijo.

Pomen pridobitve certifikata nacionalne poklicne kvalifikacije, ki ima javno in mednarodno veljavnost, in s katerim je moč enakovredno vstopati na evropski trg dela, je v svojem govoru osvetlil **Robert Drobnič**, generalni direktor Direktorata za trg dela in zaposlovanja.

Direktor sektorja za obratovanje sistema **Zoran Marčenko** iz Eles pa je spregovoril o tem, kaj za Eles pomeni pridobljeno znanje in usposobljenost. Po njegovem mnenju poslovno okolje postaja čedalje bolj dinamično, kar zahteva od organizacij, ki hočejo uspeti, drugačno obnašanje kot v preteklosti. To se kaže predvsem v zahtevah po večji prilagodljivosti spremembam. Uvajanje sprememb in prilagajanje le-tem pa je najbolj učinkovito prav s projektnim

E.On se bo z zamenjavo premoženja krepil v Skandinaviji

Nemški energetski velikan E.ON namerava z več milijard evrov vredno zamenjavo premoženja okrepiti svojo navzočnost na skandinavskem trgu. Nemški koncern je z norveško državno družbo Statkraft podpisal pismo o nameri, po katerem naj bi prevzel 4,4 milijarde evrov vreden 44,6-odstotni delež v skupni družbi E.ON Sverige, s čimer bo postal njen edini lastnik. Statkraft naj bi v zameno dobil lastniške deleže, ki jih ima E.ON v elektrarnah na Švedskem, Poljskem, v Nemčiji in Veliki Britaniji ter zaradi razlike v vrednosti izmenjanega premoženja še dva odstotka delnic nemškega koncerna, s čimer bo postal eden od njegovih petih največjih delničarjev. E.ON bo z zamenjavo, ki naj bi jo zaključili v drugi polovici prihodnjega leta, pridobil popoln nadzor nad četrtem največjim proizvajalcem električne energije v Skandinaviji s skupnimi proizvodnimi zmogljivostmi okoli 6400 MW. Od tega 40 odstotkov predstavljajo tri jedrske elektrarne. E.ON Sverige ima v lasti 55 odstotkov elektrarne v Oskarshamnu, preostalo je v lasti finske družbe Fortum Oyj, 30-odstotni delež v največji skandinavski elektrarni Ringhals in devetodstotni delež v elektrarni Forsmark, s katero upravlja družba Vattenfall. Preostalih 28 odstotkov proizvodnje pokrije hidroenergija, 32 odstotkov pa zemeljski plin in drugi obnovljivi viri. Lani je E.ON Sverige proizvedel okoli petino vse električne energije, ki so jo porabili na Švedskem. Statkraft naj bi dobil plinski elektrarni v Nemčiji, zlasti pa hidroelektrarne v Nemčiji, na Švedskem in v Veliki Britaniji. Posel morajo sicer odobriti še regulatorni organi. STA

načinom dela. V podjetju so zaznali, da takšno delo zagotavlja večjo usmerjenost k rezultatom, boljšo koordinacijo med oddelki, večjo motivacijo delavcev, boljše odnose s partnerji in lažji nadzor. Vse navedeno pa zagotavlja krajši čas izvedbe, kakovostnejši končni produkt in nižje stroške uvajanja sprememb oziroma novosti. Eles je sprejel priložnost projektne usposabljanja z odprtimi rokami in je velikemu številu zaposle-

nih omogočil pridobivanje znanja, ki ga pri svojem delu nujno potrebujejo.

Posameznik s pridobitvijo tega certifikata dokazuje torej svojo usposobljenost s področja vodenja projektov. Projektni način dela pa se tako uveljavlja ne samo na področjih gradbeništva in inženiringa, temveč tudi na področju elektroenergetike.

Polona Bahun

Foto Dušan Jez

Solidarnost: srce družbene odgovornosti

Z besedo solidarnost označujemo pripravljenost za medsebojno pomoč, za složno in vzajemno sodelovanje. To pa ni mogoče brez soglašanja z drugimi in odobravanja njihovih stališč in dejanj. Posebej jasno se solidarnost izrazi v obliki altruizma, to je v izjemni človeški lastnosti, ko človek iz močne notranje pobude pomaga materialno, moralno, intelektualno, in sicer družbeno šibkejšim posameznikom ali skupinam.

*p*ogovarjal sem se z očetom sedmih otrok, ki trdo dela za družino in je vedno na razpolago tudi v podjetju, kadar ga nujno potrebujejo. Pogovarjala sva se o različnih temah, med njimi sva se najdlje zadržala pri medsebojnih odnosih med ljudmi. Zaupal mi je svoje doživetje dogodka, ko se je kot dejavni altruist postavil na stran šibkejšega in ga zagovarjal pred svojim šefom v podjetju. V procesu načrtovanja nekega izdelka se je sodelavcu zgodila napaka in ko je ob izdelavi večjega števila kosov nastala materialna škoda, je šef oddelka grdo nahrulil drugega, nedolžnega človeka. Ta, ki je zaradi šefove grobošti izgubil nekaj svoje samozavesti, se je začel bati, da ne bi naredil enake napake kot njegov kolega. Ker nesreča ne

pride rada sama, se mu je to tudi zares zgodilo. Šefu si tega ni upal povedati in je svojo stisko zaupal mojemu sogovorniku. Ta je kot človek s srcem in možgani na pravem mestu to nalogo opravil kar sam. Takole je pripovedoval: »Ko sem šefu mirno razložil, kaj se je zgodilo, me je nahrulil, poleg tega mi je očital, da druge tožarim in naj pride o svojih napakah poročat tisti, ki jih je zagrešil. Ko sem mu povedal, da je v bližnji preteklosti tega človeka že nahrulil, in to po nedolžnem, sem »pokasiral« dvojno dozo njegove jeze.

Ker iz izkušnje vem, da večkrat »obdelala« napačnega človeka, se mi je zdelo prav, da mu kot svojemu nadrejenemu enkrat povem, katere napake ponavlja pri komuniciranju z ljudmi. Nisem ga nahrulil, vendar sem povzdignil glas, da bi mu bilo jasno, da je v komunikaciji s svojimi podrejenimi prevečkrat žaljiv in nepravilen. Ko sem ga naslednji dan srečal v službi, se je zgodilo nekaj zelo nepričakovanega – šef oddelka se mi je opravičil in od takrat naprej se lahko normalno pogovarjava. «

V Evropski komisiji družbeno odgovornost podjetij predstavlja koncept, po katerem bi se morala podjetja ravnati, da bi si lahko zagotovila trajnejše zaupanje ljudi. Svoje poslovne cilje naj bi podjetja dosegala tako, da bi ob upošte-

Foto Dušan Jez

vanju etičnih vrednot, ob spoštovanju skupnosti in naravnega okolja skrbela za izboljševanje kakovosti življenja zaposlenih in njihovih družin.

Družbena odgovornost namreč ni samo izražanje materialne solidarnosti v obliki nesebične dobrodelnosti, sponzorstva ali donatorstva, ki se seveda začne in konča pri glavi podjetja, temveč je nujno treba upoštevati, da človek z najvišjimi pooblastili v podjetju usodno –ustvarjalno ali rušilno – vpliva na podrejene v smislu (ne)solidarnosti do njih, kar je tesno povezano z izkazovanjem solidarnosti tudi med njimi samimi.

Kaj nas motivira?

Samo če je menedžer sposoben širšega vpogleda, ki poleg ustvarjanja dobička vključuje tudi širši cilj, tj. koristiti tudi svojim zaposlenim, ki ta dobiček ustvarjajo, ter lokalni in širši družbeni skupnosti, ki podpira njihovo podjetje, je na dobri poti pridobivanja temeljnega zaupanja ljudi.

Denar oziroma višina izplačila za določeno delo je najmočnejši motivator samo pri zaposlenih z najnižjim dohodkom. V skupini zaposlenih na najvišjih položajih (menedžerji, direktorji, strokovnjaki) pa denar kot sredstvo, ki bi naj spodbujalo njihovo delovno

motivacijo, ni ne na prvem in tudi ne na drugem mestu njihove lestvice motivacijskih ciljev. To sicer drži, vendar: če bi jih vprašali, ali bi si iz solidarnosti do svojih veliko slabše plačanih podrejenih, ki dobro delajo, upali spremeniti plačna razmerja sebi v škodo zaradi izboljšanja njihovega slabega ekonomskega položaja, bi večina zelo pomisljala in predlog z raznimi izgovori zelo verjetno zavrnila. Ravno ti se namreč zelo hitro ujamejo v mreže pohlepa po denarju; lakomnost se večja sorazmerno z obsegom bogastva. Ob tem pa se mnogokrat izkaže tudi druga žalostna resnica: čim več imamo denarja, težje smo solidarni z drugimi. Zato je v družbi toliko bolj pomembno načelo pravičnosti, ki se ne more uveljaviti, če si nekateri ne glede na tržne zakonitosti in ne glede na plačno politiko izplačujejo vrtoglave zneske, kar vedno občutijo tisti z dna lestvice socialne moči. V naši družbeni stvarnosti je čedalje več napeitosti, ki jasno signalizirajo, da nestrpnost in agresivna menedžerska lakomnost in tekmovalnost lahko povzročita pravo socialno-ekonomsko katastrofo in dehumanizacijo odnosov med ljudmi. Iz mnogokrat divjega, nepoštenega lastninjenja je bil pridobljen dobiček, ki so ga novi gospodarji licemersko preimenovali v upravljalško premoženje.

Nenormalne podražitve življenjsko nujnih artiklov nas opozarjajo na dejstvo, da tisti veliki »podjetniki«, ki odločajo o cenah hrane in drugih nujnih potrebščinah, preprosto ne premorejo trohice vesti. Od veliko previsokega enomesečnega dohodka nekega grabežljivega »tajkuna« bi lahko preživel mnogo njihovih delovnih in poštenih sohržavljanov: ljudi z normalnimi človeškimi potrebami in apetiti po nujnih življenjskih dobrinah. Srce družbene odgovornosti predstavlja iz osebnega prepričanja in empatične (razumevajoče) odgovornosti do drugega izhajajoča skrb zanj. To pomeni spoštovanje človekovega dostojanstva v njegovih najosnovnejših potrebah in motivih. Na srečo velja še eden iz množice človeških paradoksov: čim manj človek ima, bolj je solidaren z drugimi.

Janez Kokalj, univ. dipl. psih.

Okus po Baltiku 2

Če bi v turističnem aranžmaju imeli samo baltske države, bi bil krog sklenjen. Mi pa smo se podali proti vzhodu čez narodni park Lahemaa do estonsko-ruske meje.

V Rusiji še nisem bila. V osemdesetih letih, ko je v organizaciji Jugela tja za relativno majhen denar potovalo kar precej delavcev elektrogospodarstva, mi ta možnost ni bila dana, doma pa s svojim predlogom za potovanje v ta del sveta tudi nisem doživela podpore. Pričakovanja oziroma radovednost, kako bo, je bila zato še toliko večja.

Približevali smo se mejnemu prehodu Narva-Ivangorod. Najprej je bilo treba na neko parkirišče, kjer je bila tudi menjalnica, po zaporedno številko za avtobus, potem so nas po čakanju spustili čez prvo zapornico, nakar smo po čakanju morali vsi iz avtobusa na mejno kontrolo, avtobus pa je bil posebej pregledan. Po dveh urah, kar je bil po šoferjevih in vodnikovih izkušnjah minimalni čas, so nam dvignili še drugo zapornico in usmerili smo se proti Sankt Peterburgu. Kolona tovornjakov, ki je čakala na meji, je bila podobna tisti v Dolgi vasi, samo precej daljša. Ure smo premaknili še za eno uro naprej, skupaj torej za dve uri glede na srednjeevropski čas.

Sankt Peterburg

Doslej smo se večinoma vozili po dobrih cestah, cesta proti Sankt Peterburgu pa je bila luknjasta in ni dopuščala večje hitrosti od 50 kilometrov na uro. Dan je bil deževen, mi lačni in šofer nam je našel primerno streho za naše piknik kosilo kar v cestnem podvozu neprometne ceste. Že od Poljske naprej smo ob cesti opazovali prodajo gozdnih sadežev, tu pa je bilo prodajalcev gob, borovnic, malin, pa tudi medu, še več. V predmestju so bile lesene hiše - dače zelo skromne. Bolj ko smo se bližali mestu, več je bilo velikih, socialističnih blokov.

Sankt Peterburg je leta 1703 ustanovil Peter Veliki, leta 1714 je bil

preimenovan v Petrograd, leta 1924 v Leningrad, po osamosvojitvi leta 1991 pa nosi sedanje ime, ki ga nekateri zapisujejo s »s«, torej Petersburg. Mesto, ki ima danes osem milijonov prebivalcev, je bilo več kot dvesto let prestolnica Rusije, še danes pa velja za njeno kulturno središče. Mesto je veliko in ima toliko znamenitosti, da ga v dveh dneh le malo okusiš, za podrobnejše spoznavanje pa bi potreboval tedne.

Petrodvorec v Sankt Petersburgu.

Sankt Peterburg leži ob izlivu reke Neve v Finski zaliv. Prepreden je s številnimi kanali, preko katerih vodi 340 mostov, med njimi tudi dvizni. Razdeljen je na 40 okrajev. Največja avenija je 4,7 kilometra dolg Nevski prospekt. Mesto smo si ogledali s krožno avtobusno vožnjo in z vožnjo z ladjo po kanalih. Mestna vrata, Admiraliteta, Gostini dvor, Nevski prospekt, Palača Stroganov, Isakijevska stolnica, Kazanska katedrala, Marsovo polje s cerkvijo Uskrsenja, Vasilijevski otok, Ermitaž ... Vse to in še marsikaj je vredno ogleda. Naslednji dan smo se ustavili na Vasilijevskem otoku z Rostral stebroma (nekdanja svetilnika) in mogočno stavbo nekdanje borze, ki je danes vojaški muzej. Ogledali pa smo si tudi Petropavlovsko trdnjavo z grobnicami ruskih carjev in Monetarnim dvorom - še delujočo kovnico denarja. Med ogledom cerkve je ruski slikar s svinčnikom narisal kar nekaj portretov naših potnikov. Zanimivi so mu bili predvsem moški, ki so bolj hvaležni portretiranci. Tudi moj mož je odšel domov s svojim portretom za pet evrov. V pristanišču smo poslikali še ladjo Aurora, s katere je bila izstreljena prva salva kot znak začetka oktobrske revolucije. Popoldne je bilo namenjeno ogledu Petrodvorca, slovite rezidence Petra Velikega na obrobju mesta. Žal smo zaradi prometnega zamaška prišli v časovno stisko. Ogledali smo si le zunanost in razkošen park s številnimi vodnjaki, kipi, drevoredi. Nasproti je slikovita katedrala sv. Petra in Pavla.

Dan smo končali s folklorno prireditvijo v Nikolajevskem teatru. Spet smo naleteli na cestni zamašek. Nismo vedeli, ali zaradi dviznega mostu ali zaradi teka in rolanja po ulicah mesta. Avtobus ni mogel nikamor in če smo hoteli biti pravočasni, smo skoraj tekli v gledališče. Pa se je splačalo. Prireditvev je bila vrhunska. Za spomin sva kupila zgoščenke in rusko ruto.

Pri belem dnevu že dolgo nisem šla spat. V Talinu in Sankt Peterburgu pa se je to zgodilo. Pri jasnem vremenu je še ob 22.30 sijalo sonce, ob 1h zjutraj pa je bil mrak. Prave teme ni bilo, ker smo bili že tako na severu, da so bile v tem delu leta tudi noči svetle.

Prejšnji dan smo od daleč kar nekajkrat gledali na Ermitaž, baročni Zimski dvorec na osrednjem trgu ali Dvorski ploščadi. Danes pa je

Katedrala Uspenski v Helsinkih.

bil na sporedu njegov ogled. Na poti smo videli gruč mladih, ki so se zbirali. Pomislili smo na demonstracije, vendar so bili opremljeni z baloni in pisanimi majicami, ki k demonstracijam nekako ne sodijo. Niso bile demonstracije. Otroci so s parado praznovali konec šole. Gradnjo dvorca je leta 1754 naročila cesarica Elizabeta arhitektu Rastrelliju. Ima 1057 sob. Njegovi predhodniki sta bili dve palači. Leta 1837 je bil požar, ki je uničil velik del notranjosti, cesar Nikolaj I. pa ga je obnovil. Del notranjosti so v 19. stoletju iz baroka preuredili v klasicizem. Tu je bilo tudi gledališče. Oktobrska revolucija mu ni prizanesla in delavci so zavzeli palačo. Leta 1922 pa je bil dvorec uradno preimenovan v Ermitaž muzej. To vlogo opravlja še danes. Temelje muzejski zbirki je postavila cesarica Katarina II, ki je leta 1764 iz Berlina prenesla kolekcijo 225 slik. Število slik in drugih umetniških del je skokovito naraščalo in danes zbirka šteje 2,7 milijona slik, kipov, dragocenega pohištva, dragih kamnov, kovancev ipd. Za ogled je odprt le del Ermitaža, v katerem smo poleg čudovitih stopnišč, lestencev in opreme dvoran, občudovali dela italijanskih, španskih, francoskih, flamskih in nemških slikarskih mojstrov. Kot najbolj dragoceni veljata sliki Marije z Jezusom Rafaela Santija in Leonarda da Vinci.

Treba se je bilo posloviti in se odpraviti na skoraj 400 kilometrov dolgo pot po severni strani Finskega zaliva v Helsinke čez pokrajino Karelija, ki sega do arktičnega kroga in obsega 60.000 jezer. Cesta je bila boljša, pred prestopom meje pa smo na bencinski črpalki že drugič doživeli izkušnjo, da brez rubljev ne moreš ničesar kupiti, tudi če si poln evrov. Zgodba na meji se je ponovila. Čakali smo samo dve uri. Na ruski strani sem našla 129 čakajočih tovarnjakov, mislim pa, da jih je bilo na finski še več.

Helsinki

V Helsinke smo prišli prenočit, ker smo naslednji dan z letalom odpotovali domov. Nastanjeni smo bili v središču, poleg parlamenta in v bližini železniške postaje ter pošte. Tako sva se lahko odpravila na raziskovalni večerni nedeljski sprehod po Helsinkih. Usedla sva se na teraso nekega lokala na pivo. Gostje pa so bili tako čudni po oblačilih in obnašanju, da se nisva nič dobro počutila. Tudi mimoidoči so bili videti, kot da bi bili opiti. Občutila pa sva severnjaške cene, ko sva plačala zapitek: veliko in malo pivo sta stala 9,5 evra.

Jutro smo izrabili za ogled največjih znamenitosti Helsinkov. Peljali smo se do Sibeliusovega spomenika, si ogledali cerkev na skali Tempelaukio, pri kateri iz zunanosti sploh ne moreš sklepati, da gre za cerkev, se peljali mimo olimpijskega stadiona s spomenikom Paavu Nurmiju in si ogledali katedralo Uspenski, ki je največja ortodoksna katedrala v zahodni Evropi, ter stolnico Tomikirko na Senatnem trgu. Prosti čas, ki je bil še na razpolago, sva preživela na trgu. Najbolj so me navdušili gozdni sadeži in kljub visoki ceni sem z užitek pojedel skodelico malin. Tržnica je imela pravi poletni utrip s ponudbo hrane in spominkov ter uporabnih predmetov.

Če si v Helsinkih kakšen dan več, se je treba peljati z ladjo po zalivu okrog številnih otokov in otočkov, toda tokrat ni bilo časa. Bližal se je konec našega potovanja. Na poti do letališča smo tik pred dežjem imeli še zadnji piknik. Poslovili smo se od šoferja, ki je z novo skupino pot nadaljeval na Nordkap in že smo stali v letališki vrsti.

Majda Kovačič

Foto Majda Kovačič

Odlično vzdušje botrovalo odličnim rezultatom

Damjana Pavlina, delavca Elektra Celje, enota Krško, strelca z zračno puško, predsednika strelskega društva Leskovec, smo v Našem stiku predstavili že dvakrat. Razlog za tretjič je preprost - julija letos je namreč na evropskem prvenstvu invalidov v disciplini streljanje z zračno puško stoje v Nemčiji postal evropski prvak!

Uerjetno se ne čudite, da smo vas obiskali že tretjič?

»Res je, letošnje evropsko prvenstvo je bilo zame res uspešno. Osvojil sem zlato medaljo, naslov evropskega prva v disciplini stoje, ekipno pa smo bili v disciplini stoje prvi, leže pa drugi.«

Kako je potekalo tekmovanje?

»Posebnost letošnjega tekmovanja je bila velika razlika v temperaturi, pri nas je bila namreč strašna vročina, v Nemčiji pa je bila skoraj zima. Zato smo mrzlično iskali dodatna oblačila. Hotel je bil na višini 750 metrov in res nas je zeblo. Tekmovanje traja sicer deset dni, disciplin je veliko, vmes so treningi, ker pa je streljanje utrudljivo, potrebujemo vmes tudi počitek, in zato se vse skupaj kar zavleče.«

Kaj pa sama tekma, ste imeli tremo, kakšna

so bila pričakovanja, so bili hudi tekmeci?

»Takega rezultata niti nisem pričakoval. Na pripravah dolgo nisem imel pravega občutka. Tik pred prvenstvom sem le dosegel nekoliko boljše rezultate, in upanje je naraslo. Tekmeci so vselej dobri, vendar če želiš biti visoko uvrščen, si ne smeš privoščiti nobene napake. To je bilo zame že tretje evropsko prvenstvo. Pred vsakim tekmovanjem je potrebna trema, ampak pozitivna. Če greš na tako tekmo brezbrizen, ni v redu. Na tekmi mi je kar steklo, ampak sem bil precej počasen, kar me je zelo utrudilo. Pred finalom sva imela dva tekmovalca rezultat 599, dva 598, torej zelo majhne razlike. Čakanje do finala je bilo mukotrpno, organizatorji tu niso ravno blesteli ... No, na koncu se je vse srečno izteklo, vendar mi je tekma pobrala vse moči, tako da nisem prav nič proslavljal, le počival. Veselje je res bilo, moči pa ni bilo več. Vse je potem prišlo za mano ... »

Nam lahko kaj več poveste o puški in disciplinah, v katerih tekmuje?

»Tekmujem s profesionalno standardno zračno puško, kaliber 0,5 milimetra, razdalja 10 metrov, streljam v disciplini stoje in leže. V vsaki disciplini imaš neomejeno število poskusnih

strelav in 60 strelav za oceno, torej 6 serij po 10 strelav.«

Kakšno je bilo vzdušje v ekipi?

»Odlično. Če tega ni, potem ni pravih rezultatov. Tudi naši drugi strelci so dosegli odlične rezultate.«

Kakšen je bil sprejem doma? Prejeli ste tudi občinsko priznanje.

»Doma so mi vaščani priredili res nepozaben sprejem, vsi so se zbrali. Imel sem tudi sprejem pri županu in podžupanji, kjer je bilo res prijetno. Na prazniku občine Krško sem pozneje prejel priznanje za dosežke v preteklem obdobju.«

Kakšnih tekmovanj vse se udeležujete?

Kot slišim, tudi tistih »manj pomembnih«?

»Letos smo bili v Franciji na Grand prixu, to je predpriprava za evropsko prvenstvo. Tu se dosegajo norme za evropsko, svetovno prvenstvo in paraolimpijske igre. Zato je rezultat zelo pomemben. Visoka mesta na svetovni rang lestvici odpirajo vrata na paraolimpijske igre, saj je udeležba tam omejena. Vsako tekmovanje je dobrodošlo, ne glede na to, kakega ranga je. Udeležujem se tudi tekem zdravih tekmovalcev, kjer nastopam zunaj konkurence. Najbolj pomembno je, da ne treniraš le na enem in istem strelišču. Tekme so na različnih krajih, streliščih in dvoranh, zato mi tudi manj pomembna tekmovanja zelo koristijo.«

Ste že kaj razmišljali o tem, kako bo čez dve leti na evropskem prvenstvu, vas bo letošnji rezultat obremenjeval?

»Evropski prvak je obveza, vendar bremena za zdaj ne čutim. Na tekmi je treba to pozabiti. Naslednje leto je pomembna tekma, čakajo nas paraolimpijske igre v Pekingu. Mnogi me sprašujejo, kako bo, vendar se takih izjav raje izogibam.«

Kaj pa medijski pritiski? Vam godijo ali vas morijo?

»V začetku se mi je to zdelo čudno, take pozornosti nisem bil navajen, me je tudi motilo. Z leti pa sem se navadil, tako da mi danes to ni več v breme, prej

bi rekel, da sem vesel, da se zanimajo za naša tekmovanja in z veseljem sodelujem na intervjujih. Še posebej sem hvalen našemu stiku, že v prejšnjih letih ste bili res pozorni in upam, da bo tako tudi v prihodnje.«

Kako gledajo na vašo odsotnost in vaše rezultate v podjetju?

»Srečen sem, da delam v takem kolektivu, ki mi omogoča, da se lahko udeležujem takih tekmovanj. Brez tega takih rezultatov ne bi bilo. Pogosto mi odobrijo dodatni dopust, dobim tudi finančno podporo, saj so ta tekmovanja precej draga. Zato se ob tej priložnosti zahvaljujem predsedniku uprave Viktorju Tajnšku za vso podporo.«

Kako potekajo treningi, jih je potrebnih veliko? Obremenjujejo službo?

»K sreči ne vplivajo na službo. Imam jih vsak dan popoldan ali v večernih urah, enkrat na mesec imamo skupne priprave z reprezentančno trenerko, tako da treningi ne vplivajo na službo.«

Koliko je pri streljanju pomemben talent in koliko trening?

»Talent je vsekakor pomemben, res pa je, da s treningom narediš največ. Streljanje je poseben šport, same tehnike še ni težko osvojiti, vendar pravijo,

da je tehnika le 30 odstotkov, ostalo pa je v glavi. Za to pa potrebuješ psihično pripravo, te pa največ pridobiš na tekmovanjih.«

Kaj štejete za svoj najboljši dosežek, tretje mesto na svetovnem prvenstvu ali naslov evropskega prvaka?

»Tretje mesto na svetovnem prvenstvu v Seulu je bila moja prva medalja, ampak naslov evropskega prvaka je trenutno vseeno zame največji uspeh.«

Vas veseli še kak drug šport?

»Ja, zanimajo me različni športi, veliko jih spremljam. Ponedeljki v službi, ko se pogovarjamo o športu, so zato vedno zanimivi ...«

Se vam je s streljanjem življenje kaj spremenilo?

»Prav gotovo. Precej sem zaseden, poleg službe prostega časa skoraj nimam. Imam popolnoma drugačen način življenja, kot sem ga imel prej.«

Vladimir Habjan

Foto Vladimir Habjan

Damjan Pavlin je doslej osvojil že vrsto žlahtnih odličij.

Miru Hamu

(1957-2007)

komaj nekaj mesecev potem, ko je Miro Ham praznoval svoj petdeseti rojstni dan, nas je zaposlene v Elektru – Slovenije pretresla žalostna novica, da je v torek, 16. oktobra, doživel in za vedno zaspal. Njegova nenadna smrt nas je znova soočila z neogibno resnico, da sta življenje in smrt neločljivo povezana. Kljub temu da smo vsi vedeli za kruto in zahrbtno bolezen, ki jo je z vztrajnostjo in močno voljo premagoval vsa ta dolga leta, nismo mogli verjeti, da je kar tako, tiho, za vedno odšel od nas. Med nami je zavladovala globoka tišina, v naših srcih neizmerna bolečina, pogledi otopeli, kot da se nočemo sprijazniti s kruto resnico in bolečim sporočilom njegovega slovesa.

Miro se je rodil 29. marca 1957 v Mariboru. V Ljubljani je dokončal gimnazijo in 18. januarja 1983 diplomiral na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani. Kot diplomirani inženir elektrotehnike se je zaposlil v Podjetju za avtomatizacijo prometa na oddelku za gradnjo malih hidroelektrarn. Tu si je pridobil izkušnje pri projektiranju in vodenju inženiringa za male hidroelektrarne. Po dveh letih je delo nadaljeval v Iskri Avtomatiki, kjer je ostal vse do 14. novembra 1988, ko se nam je pridružil kot sodelavec takratnega sodza EGS, na delovnem mestu inženirja za infrastrukturne naprave RTU v Republiškem centru vodenja.

Prvega januarja 1991 je svojo strokovno pot nadaljeval v novo ustanovljenem podjetju za prenos električne energije, Elesu, in sicer v sektorju za obratovanje, kot inženir za prilagajanje objektov. Po

dobrem letu, 1. aprila 1992, pa je bil na svojo željo razporejen na delovno mesto samostojnega inženirja za elektro opremo v Sektorju za vzdrževanje oziroma v Prenosu električne energije. Tu je ostal vse do 2. julija 2003, ko se je zaradi hude in težke bolezni invalidsko upokojil.

Z njegovim prihodom v Sektor za vzdrževanje, se je za Eles začela nova doba postopkov sanacije korodiranih kovinskih konstrukcij, predvsem daljnovodnih stebrov, najrazličnejših portalov in podnožij visokonapetostnih aparatov v stikalnicah 400 kV, 220 kV in 110 kV. V Elesu je postal pravi strokovnjak za protikorozijsko zaščito kovinskih konstrukcij.

Z uvedbo sistema kakovosti ISO v Elesu, je v takratnem Sektorju za vzdrževanje prevzel tudi delo koordinatorja sistema kakovosti za sektor, ki ga je opravljal zelo vestno in z zanosom, tako kot vse druge naloge. Bil je naš prvi kamerman. S svojo lastno kamero je posnel različne postopke vzdrževalnih del, predvsem ob sanacijah posameznih havarij. Njegovi posnetki so nam pozneje rabili za izboljšave delovnih postopkov pri vzdrževalnih delih.

Njegova največja ljubezen sta bila ves čas oba sinova, 19-letni Jure in dve leti mlajši Žiga. Košarka pa je bila njegova druga ljubezen. Bil je zagrižen navijač Olimpije in dejaven igralec v Elesovem moštvu, v katerem je odigral prav vse tekme v desetletnem obdobju obstoja moštva. Na teh tekmah je doživel samo dva košarkarska poraza, o čemer se je rad pohvalil sinovoma, ko ju je navduševal za košarko.

Z boleznijo, ki ga je doletela v njegovih najlepših in najbolj plodnih letih, se je boril z nadnaravno močjo in voljo. Še dejavnejše se je začel ukvarjati s športom, še posebej s kolesarstvom, ki je košarko izrinil na tretje mesto.

Če je pomembneje od tega, kako dolgo živiš, to, kako živiš, je v tem pogledu živel uspešno. Čeprav mlad, je v mnogočem zaznamoval naše skupno delo in življenje. Od našega dragega Mira smo se sodelavci in vsi žalujoči poslovili oktobra na ljubljanskih Žalah. Miro bo za vedno ostal v naših srcih. V spominu nam bo ostal kot dobre strokovnjak, odličen sodelavec, prijatelj z globokim človeškim značajem in velik borec za življenje. Še posebej ga bomo pogrešali ob prebiranju Našega stika, saj je v njem redno objavljal svoje potopise, ki so bili vedno nad vse poučni in zanimivi.

Sodelavci

Foto Dušan Jez

Gordanu Ružiću

(1952-2007)

*t*ežko se je posloviti od sodelavca, kot je bil Gordan Ružić. Strokovnjak in hkrati prijatelj, dobrodušen in nasmejan nam je za vselej sedel v srce. Vedno poln energije, blagih in spodbudnih besed, izrečenih v pravem času in na pravem mestu.

Ponosni in hvaležni smo za čas, ki smo ga skupaj prehodili z njim. Bil je z nami vse od leta 1993, ko ga je življenjska pot pripeljala na Eles. Leta delovnih izkušenj, ki jih je zvesto nabiral v svoji bogati delovni in osebni karieri, so prav tukaj obrodile sadove. Kot projektant informacijskih sistemov se je med letoma 1978 in 1986 začel kaliti v Iskri Avtomatiki, kjer je sodeloval pri projektiranju distribucijskih centrov vodenja. V letih 1986-1988 je nato v Iskri Delti projektiral informacijske sisteme v energetiki. Kot strokovnjak je naslednja štiri leta svoj predavateljski čut v polnosti izrazil na Srednji šoli za ele-

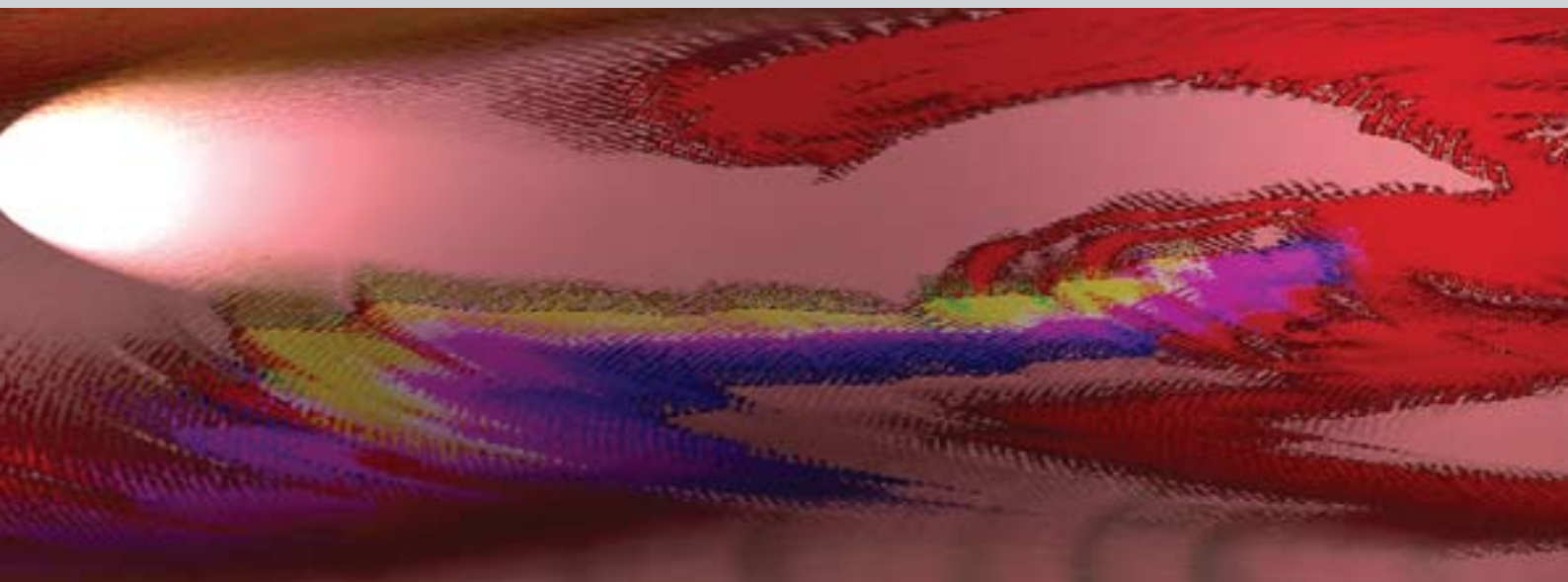
ktroniko v Ljubljani, kot učitelj vrste strokovnih predmetov. Predaval je tudi na srednji šoli za elektrotehniko (1992/1993), pozneje, že po prihodu na Eles, pa tudi v Icesovi višji strokovni šoli za elektroenergetiko. Razvil se je v zanesljivega, nesebičnega strokovnjaka na svojem področju. Kot odgovorni inženir za prilagoditev naprav ter pozneje odgovorni inženir za procesne naprave OCV v Beričevem je zaradi svoje inovativnosti in bogatega znanja ter zamisli znal okrog sebe pritegniti tako mlajše kot starejše sodelavce. Od januarja 2003 do letošnjega septembra je v okviru UPO uspešno vodil oddelek za EMS v OCV Beričevo. Spominjali se ga bomo po vodenju vključevanja naprav RTU v EMS na področju OCV Beričevo, OCV Maribor, DCV Elektro Ljubljana, RTP Krško, v RTP-jih po Gorenjski. Sodeloval je pri kabelskem povezovanju Beričevega s Poljem in TE-TOL-om, pri

izdaji navodil za ukrepanje operaterjev OCV.

Pomnili ga bomo kot uglednega in priznanega strokovnjaka, ki je vselej znal poiskati strokovne odgovore in rešitve na dane izzive ter kot takšen pustil nezbrisen pečat v okolju, v katerem je deloval. S tem, kar je bil in kot je živel.

Ostal bo del nas, po svojih delih in svojih dejanjih. Zelo ga bomo pogrešali

Mira Maruša Strahovnik

Elesovi športniki so se tokrat pomerili z Madžari

V neposredni bližini RTP Cirkovce, ki naj bi bila v prihodnje tudi povezovalna točka naše prve daljnovidne povezave s sosednjo Madžarsko, je zadnje septembrsko soboto potekalo prvo meddržavno športno srečanje med člani športnega društva Eles in madžarskega Mavirja.

U skupnem seštevku izidov vseh desetih kategorij šestih športnih disciplin so tokrat slavili gostitelji s 6 : 4, gostje z Madžarske pa so ob tem le športno pripomnili, da bo možnost za vrnitev pri-

hodnje leto maja v Budimpešti.

Madžarska je sicer edina sosednja država, s katero Slovenija še nima daljnovidne povezave, kar pa še ne pomeni, da državi na ravni elektrogospodarstva medsebojno ne sodelujeta in se ne srečujeta, saj sta obe članici številnih skupnih evropskih strokovnih organizacij in združenj. Tako je na nedavnem skupnem srečanju vodilnih predstavnikov slovenskega operaterja prenosnega omrežja Elektro-Slovenija in madžarskih kolegov, predstavnikov Mavirja, padla zamisel, da bi k

Vse foto Brane Janjič

Predstavnice ŠD Eles so v pikadu povsem nadigrale igralko Mavirja.

Prvo športno srečanje med ŠD Eles in Mavir je minilo v merjenju športnih moči v desetih kategorijah v šestih športnih disciplinah, in sicer v šahu, kegljanju, namiznem tenisu, pikadu, spretnostni vožnji s kolesom in nogometu.

Predstavniki obeh športnih društev so se pred začetkom merjenja športnih moči postavili za skupno zgodovinsko sliko.

UVRSTITEV	NOGOMET	KOLESARJENJE	KEGLJANJE	N. TENIS	ŠAH	PIKADO
I. MOŠKI	ELES 7	ELES	ELES	ELES 8	MAVIR 6,5	MAVIR 3
II. MOŠKI	MAVIR 2	MAVIR	MAVIR	MAVIR 3	ELES 3,5	ELES 2
Posamezno M.	I. STRELEC	Posamezno	Posamezno			Posamezno
I. MOŠKI	N BRATIČ	J. PLAJSNŠEK	J. LETINA			J. TUZLAK
II. MOŠKI		J. BURJA	D. BOJUPI			V. KOVAČ
III. MOŠKI		J. ZALETEL	Z. HAJDU			V. LAZAR
I. ŽENSKE		MAVIR	ELES	MAVIR 5		ELES 4
II. ŽENSKE		ELES		ELES 4		MAVIR 1
Posamezno Ž.		Posamezno	Posamezno			Posamezno
I. ŽENSKE		I. BIZJAK	J. DEBELAK			N. KATALINIČ
II. ŽENSKE		I. PINKA	T. MUZICSENKO			I. BIZJAK
III. ŽENSKE		T. MUZICSENKO	F. BICKOS			K. POHLY

Po posameznih panogah so bili doseženi zgornji rezultati.

Na nogometnem igrišču napetih akcij ni manjkalo, iz kar devetih pa so padli tudi goli.

boljšemu medsebojnemu spoznavanju in poglobljanju odnosov lahko prispevalo tudi športno srečanje.

In besede so se v soboto, 29. septembra, spremenile tudi v konkretno dejanje, saj se je 86 športnic in športnikov iz športnih društev obeh podjetij prvič srečalo na skupnih športnih igrah, ki so simbolično potekale v prelepem okolju Cirkovc, do kamor naj bi v naslednjih letih prispel tudi prvi visokonapetostni meddržavni daljnovod Slovenija-Madžarska. Direktor sektorja za prenosno omrežje in predsednik ŠD Eles **mag. Srečko Lesjak** je v pozdravnem nagovoru povedal, da sta vodstvi obeh podjetij izrazili podporo k takšnemu druženju tudi v prihodnje. Tako naj bi tovrstna srečanja med obema sistemskima operaterjema postala tradicionalna, pri čemer naj bi športna srečanja potekala izmenično spomladi na Madžarskem in jeseni v Sloveniji. Kot je dejal, so z reorganizacijo slovenskega elektrogospodarstva žal izpadle tudi nekdanje skupne športne igre, ki zdaj potekajo bolj na ravni posameznih organizacijskih enot, oziroma samostojno v okviru proizvodnje, distribucije in prenosa. Z željo, da merjenje športnih moči in druženje ne bi ostalo zgolj v teh ožjih okvirih, pa se je v Elesu porodila zamisel o organiziranju športnih sre-

čanj s sosednjimi sistemskimi operaterji oziroma v tem primeru konkretno z Madžari. Ob tem je bila, poleg omejenih srečanj dvakrat na leto, izražena tudi želja po kakšnem morebitnem skupnem smučarskem tekmovanju, pri čemer pa, kot je hudomušno dejal mag. Srečko Lesjak, ostaja odprto vprašanje, kje na Madžarskem bi lahko sploh smučali.

V imenu športnega društva Mavir je v nadaljevanju spregovorili **Gyorgy Hatyani**, ki je prav tako pozdravil pobudo za športna druženja med predstavniki obeh podjetij in vsem tekmovalcem zaželel obilico športne sreče.

V pogovoru v nadaljevanju dneva pa nam je zaupal, da so se tudi sami srečali s podobnimi razmerami, saj so nekdanje skupne športne igre madžarskega elektrogospodarstva ukinili, tako da jih zdaj enkrat na leto organizirajo bolj v okviru ožjih organizacijskih skupin. Drugače pa imajo znotraj svojega društva osem različnih sekcij, med katerimi so pohodniška, namiznoteniška, teniška, šahovska in nogometna, ukvarjajo pa se tudi z vodnimi športi, kot so jadranje, veslanje in plavanje, ter organizirano telesno vadbo oziroma fitnesom. Kot samostojno športno društvo, ki ga v celoti sponzorira Mavir, delujejo šele nekaj zadnjih let, srečanje v Cirkovcah pa je bilo tudi zanje prvo športno srečanje na meddržavni ravni.

Kakor koli že, prvo in s tem zgodovinsko srečanje predstavnikov športnih društev Eles in Mavirja je uspešno minilo, saj se med igrami nihče ni poškodoval in je bilo v vseh tekmovalnih disciplinah ne glede na končne rezultate veselo.

Še bolj pa je začetek dolgega prijateljstva bilo slutiti na družabnem delu druženja v večernih urah, ki je znova potrdilo, da šport in športniki ne poznajo ne jezikovnih ne drugih meja.

Brane Janjić

Družabno srečanje

Dan podjetja Elektra Gorenjska

Zadnja poletna sobota, 22. septembra, je bila obsijana s soncem. Šobec, lokacija, ki je bila letos izbrana za vsakoletno prireditev dan podjetja, je obljubljala prijetno druženje v neokrnjeni naravi, v zavetju dreves in žuborenju Save.

Foto Roman Bratun

elektro Gorenjska daje, tako kot druga podjetja, velik poudarek neformalnim oblikam druženja med zaposlenimi. Zavedamo se, da se lahko na tovrstnih srečanjih izoblikujejo dobra poznanstva, ki pomembno vplivajo na boljše organizacijsko klimo in kulturo, hkrati pa omogočajo, da se zaposleni, ki delamo na različnih lokacijah, med sabo tudi bolje spoznamo.

Kot vsako leto v tem času, smo tudi letos pripravili dan podjetja. Organizatorji so se še posebej potrudili, da je bil program zanimiv in pester. Vsi udeleženci smo sodelovali v orientacijskem tekmovanju, ki pa ni zahtevalo posebnih spretnosti, pač pa nam je vzbujalo predvsem dobro voljo in smeh. Vse igre so terjale medsebojno sodelovanje, zato so bile hkrati tudi odlične motivacijske igre za spodbujanje timskega dela.

V sedmih igrah smo se dodobra prepričali v svoje znanje, hkrati pa smo občudovali posameznike, ki so obvladali posamezne spretnosti; predvsem predstavnice ženskega spola so prikazale izvrstno obvladanje metle, ki je v eni izmed iger rabila za vodenje nogometne žoge, moški pa so se izkazali tako pri metanju na košarkarski koš kot pri streljanju z lokom. Tarča je bila v po-

dobi divje svinje, na srečo vseh samo lutke.

Svoj dar in timsko naravnost so pred večernim druženjem in plesom prikazale tudi ekipe »elektro raftarjev«, ki so se preizkusili v raftingu. Napetost in borbenost sta bili opazni do konca, in vsem ekipam, ki so pogumno vihtelesla ter premagovale vodno gladino, je treba čestitati. Gledalci smo lahko navijali, pomagali in na svoj način sodelovali z ekipami, ki so svojo borbenost izkazovale zelo različno – na srečo ni bilo hudih padcev v vodo.

Zbrane sta po koncu tekmovanj pozdravila predsednik uprave **mag. Jože Knavs** in član uprave **mag. Andrej Šušteršič**. Pohvalila sta organizatorje prireditve za pester in izviren program. Omenila sta tudi nedavne dogodke, septembrske poplave, in pohvalila vse ekipe na terenu ter vse zaposlene pozvala k humanitarni pomoči.

Ob prijetnem večernem programu, plesnih ritmičnih ansambla Feral se je sobotni večer poslovil od poletja in poskrbel, da smo dobre volje zakorakali v letošnjo jesen, ki s sabo prinaša nove delovne izzive.

Renata Križnar

SVET

Čedalje več izkoriščanja energije morja

Ob severni obali Portugalske naj bi kmalu stala prva komercialna elektrarna, ki bo za proizvodnjo električne energije izkoriščala valovanje. Podjetje Enersis namerava na obali v bližini mesta Aguacadoura postaviti tako iemnovane morske kače. Gre za sistem cevi, velikih kot manjši vlak, ki so povezane in ležijo v vodi v smeri valov. Ko valovi potujejo ob ceveh, se te dvigajo in spuščajo, hidravlični sistem pa to gibanje pretvarja v električno energijo. Prve tri morske kače bodo v vodo instalirane tri milje od obale pri Aguacadouri, od koder bo proizvedena električna energija poslana v nacionalno omrežje. Naprave so oblikovali in zgradili v škotskem podjetju Pelamis Wave Power, ki podobne elektrarne načrtuje tudi ob škotski obali. V podjetju priznavajo, da v začetku elektrarna ne bo prinašala dobička, vendar je portugalska vlada postavila tarife za odkup elektrike tako, da dobičkonosnost ne bo glavni razlog za gradnjo tovrstnih elektrarn. Enersis je sicer nameraval že prihodnje letu elektrarno Aguacadoura povečati na 30 strojev, vendar pa zaradi težav to še ne bo mogoče. Končni cilj podjetja je, da bi imeli več sto plavajočih generatorjev, ki bodo proizvedli 500 MW elektrike, kar zadošča za porabo 350.000 domov. V podjetju so prepričani, da bi bila v tem primeru elektrarna dobičkonosna.

Tudi v drugih državah se čedalje bolj zavedajo potencialov za izkoriščanje energije morja. Ob obali ameriške zvezne države Oregon načrtujejo elektrarno, ki bi valovanje izkoriščala z uporabo boj. Boje naj bi postavili dve do tri milje od obale v globini 35 do 70 metrov. Investitorji so od oblasti že pridobili dovoljenje za izbiro lokacije, elektrarna pa naj bi imela 100 MW instalirane moči.

V Veliki Britaniji so prepričani, da bi z valovanjem lahko pridobili deset odstotkov potrebne energije. Največji potencial za njeno izkoriščanje pa vidijo na jugovzhodu Anglije. Že v začetku avgusta bi morale podjetje Marine Current Turbine v Strangford Loughu instalirati turbino SeaGen. Turbina z močjo 1,2 MW izkorišča energijo plimovanja. Gre za stolp, pritrjen na morsko dno, ki nosi dve vetrnici, te pa poganja plima. Vgradnjo so prestavili za nedoločen čas.

Z izkoriščanjem energije plime se ukvarjajo tudi v Kanadi. Ob obalah Nove Škotske so odlične razmere za izkoriščanje plimovanja za proizvodnjo električne energije. Podjetje Nova Scotia Power tako upravlja z elektrarno v zalivu Fundy, kjer je največje plimovanje na svetu. Elektrarna, ki uporablja tehnologijo zajezitve vode, lahko proizvaja do 20 MW energije na dan. www.energetika.net

Na ogled stalna zbirka likovnih del

V galeriji Elektra je od konca septembra na ogled nova pregledna razstava likovnih del, ki tokrat v ospredje postavlja stalno likovno zbirko Elektra Gorenjska. Na odprtju smo hkrati predstavili publikacijo Katalog likovnih del Elektra Gorenjska. Elektro Gorenjska se z materialno pomočjo, delom, donacijami in s sponzorskimi sredstvi dejavno vključuje v lokalno skupnost na območju Gorenjske, na področju znanosti pa tudi v širši slovenski prostor.

Uelik poudarek dajemo umetnosti, zato v Galeriji Elektra že več desetletij gostimo umetniške razstave. Pri izbiri razstavljalcev smo vedno iskali in spodbujali širino tako v umetniških zvrsteh, slogih kot skupinah umetnikov, pri čemer smo dajali prednost ustvarjalcem z območja Gorenjske. V zadnjih letih smo bili v Elektru priča nekaj odmevnim likovnim dogodkom. Naša želja je, da vsako leto pripravimo štiri razstave, predvidoma vsak letni čas eno. Tako smo v začetku leta gostili dela akademskega slikarja Vladimirja Makuca, čez poletje pa je bila naša galerija tudi del širšega slovenskega projekta pregledne razstave Lojzeta Spacala. V sedemindvajsetih letih se je v

Elektru Gorenjska izoblikovala tako avtorsko kot slogovno zelo raznolika likovna zbirka, na katero smo v podjetju upravičeno ponosni. Zbirko, ki nastaja od leta 1980 naprej, zaznamuje velika heterogenost avtorjev, ki pripadajo različnim generacijam slovenskih likovnikov in so s svojimi deli različno uveljavljeni v domačem in širšem slovenskem ter evropskem prostoru. Med njimi srečamo tako znana vrhunska imena slovenske likovne umetnosti kot likovne ustvarjalce iz domačega okolja. V zbirki tako najdemo Petra Abrama, Rajka Bogataja, Antona Dolenca, Jožeta Eržena, Črtomira Freliha, Vincenca Hlebša, Petra Jovanoviča, Frana Klemenčiča, Vladimirja Makuca, Henrika

Slavnostno odprtje razstave.

Evropska komisija ne bo odpravila pintov in milj

Britanci in Irski bodo lahko tudi v prihodnje uporabljali svoje tradicionalne merske enote, kot so pint, jard, čevelj in palec. Evropska komisija je namreč na podlagi javnega posvetovanja opustila načrte za odpravo omenjenih merskih enot in predlagala, da se poleg metričnih enot v prihodnje še naprej uporabljajo tudi dodatne merske enote. Javno posvetovanje je komisija opravila letos in ugotovila, da se direktiva o harmonizaciji merskih enot znotraj EU, ki Veliki Britaniji in Irski pri uporabi slednjih dovoljuje izjemo, izvaja brez zapletov. Izkušnje kažejo, da je uporaba enot, kot so pint, jard, čevelj in palec, omejena na lokalno raven in zato nima vpliva na enotni trg EU niti na čezmejno trgovino. Direktiva naj bi prvotno uporabo omenjenih merskih enot sicer dovoljevala le do konca leta 2009. Izjeme glede merskih enot, ki jih EU dovoljuje Veliki Britaniji in Irski, so natančno določene. Pint lahko državi uporabljata za mleko v povratnih steklenicah ter pivo in mošt iz sodčkov. Uporaba milj je dovoljena na cestnih oznakah in za omejitve hitrosti, unča pa kot utežna mera za žlahtne kovine. Izjema pri uporabi akra, ki je angleška ploščinska mera, bo ukinjena. STA

Teden mobilnosti vrača ulice ljudem

V okviru letošnjega Tedna mobilnosti, ki je potekal med 16. in 22. septembrom, je imelo več kot 133 milijonov ljudi v več kot 1324 mestih in krajih po vsej Evropi in svetu priložnost, da so izrabili pobude za spodbujanje varnega ter okoljsko vzdržnega urbanega prometa. Pobudi se je letos pridružila tudi Kitajska, ki je med drugim organizirala dan brez avtomobila v 108 mestih. Tema letošnjega tedna mobilnosti »Ulice za ljudi« je lokalne oblasti tudi letos pozvala, naj na cestah več prostora namenijo okolju prijaznim oblikam prevoza, kot so pešačenje, kolesarjenje ter uporaba javnega prevoza. Mesta in kraji, ki so sodelovali v pobudi, so morali uvesti vsaj en stalen ukrep na tem področju, kot sta denimo odprtje nove kolesarske poti ali storitve javnega prevoza. Dober zgled so želeli prispevati tudi zaposleni na Evropski komisiji, ki so se odločili, da bodo vsaj enkrat na teden, in sicer ob petkih, na delo prihajali s kolesom. V pobudi so sodelovala tudi mesta po Sloveniji. www.europa.eu

Marchela, Aleša Nežmaha, Franca Novinca, Uroša Paternuja, Petra Petroviča, Noro De Saint Picman, Zmaga Puharja, Franceta Slano, Nejča Slaparja, Tomaža Šebreka, Bernardo Šmid, Lojzeta Spacala, Veljka Tomana, Vilima Toplaka, Vinka Tuška in Etko Tutto. Tako zbirka Elektra Gorenjske trenutno šteje 75 del, od tega dve plastiki, tapiseriji, večina pa je slik v različnih tehnikah, od olj, akrilov, grafik, do risb, akvarelov ... Vendar pa dela vsekakor niso shranjena v depojih, temveč krasijo poslovne prostore, pisarne in hodnike v stavbi. Ob pestrem programu, ki ga je oblikoval Kondi Pižorn in glasbeno podkrepil odlični mladi harmonikar, je nekaj besed o zbirki in

njeni raznolikosti povedala umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj Šajn. Nekateri izmed ustvarjalcev so bili navzoči tudi na odprtju razstave. Vse pa smo predstavili tudi v posebnem katalogu, ki ga je oblikoval akademski slikar Marko Tušek, ki je tudi sicer poskrbel za celotno likovno podobo galerije, zapise o avtorjih, ki so obeni ali več reprodukcijah, pa je pripravila umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj Šajn. Letos je programsko vodenje galerije prevzel Marko Arnež, ki že od vsega začetka vodi tudi Galerijo Prešernovih nagajencev za likovno umetnost.

Renata Križnar

Foto Roman Bratun

Klop - majhen, a nevaren

Pisan jesenski čas vabi k sprehodom po šumečem listju in nabiranju plodov narave, kot so kostanj in gobe. Pri tem pa ne gre pozabiti, da v nizkem grmičevju po navadi na robu kakšne steze na nas prežijo klopi, te majhne, a nevarne živalce. Po prihodu domov se zato dobro preglejte, ali ni morda prav vas izbral za preživetje.

U Sloveniji je zaradi izrazite hribovitosti in pogozdene pokrajine ter ugodnega podnebja precej obsežno območje, kjer vladajo za klope ugodne razmere. Do nadmorske višine 600 metrov je klopov veliko, višje kot gremo, manj jih je. Nad 1600 metri jih več ne najdemo. Klopi so dejavni od pomladi do pozne jeseni. Ko se temperature spustijo pod 5 do 7 stopinj Celzija, mirujejo. Najraje se zadržujejo v visoki travi ali v nizkem grmičevju, na robovih jas in stez ter v gozdni podraستی, kjer prežijo na primerne toplokrvne gostitelje. Najustreznejša zaščita pred ugrizom klopa so primerna oblačila in repelenti. Oblačila naj bodo svetlih barv, da je klop bolj viden, in gladkih materialov, ki mu onemogočijo oprijem. Pokrijmo si čim večji del kože (dolgi rokavi in hlačnice, pokrivalo). Za zaščito odkritih delov telesa so na voljo pripravki za odganjanje mrčesa (repelenti). Ob prihodu domov si je treba natančno pregledati telo, se oprhati in umiti glavo. Če opazi-

mo klopa, ga čim prej previdno odstranimo, saj s tem zmanjšamo možnost okužbe. Prisesanega klopa ne odstranjujemo z dražečimi kemičnimi snovmi ali z vrtenjem, ker utegne v koži ostati delček rilca ali kaveljčka, ki se lahko zagnoji. Kemijsko odstranjevanje s petrolejem, acetonom, kremami in drugimi snovmi lahko celo pospeši, da klop prej izloči virus. Najbolj je zato priporočljiva metoda, s katero se klop izpuli naravnost z naglim potegom iz kože, za kar je najprimernejša pinceta. Ko smo klopa odstranili, umijmo kožo z milom in toplo vodo ter bodimo pozorni na morebitne kožne spremembe in druge simptome.

Prenašalci bolezni

Klopi prenašajo najmanj dva povzročitelja bolezni, in sicer povzročitelja **klop-nega meningoencefalitisa** in borelioze. Klopni meningoencefalitis je virusna bolezen možganske ovojnice in osrednje-

ga živčnega sistema. Pri nas je okuženost klopov s tem virusom zelo pogosta. Na leto oboli od 70 do 330 oseb, od tega je 15 odstotkov otrok do 15. leta starosti. Pojav bolezni je vezan na naravna žarišča. Največje tveganje pa je na območju ljubljanske in celjske kotline ter njunem nižjem hribovitem obrobju. Na mestu ugriza ni opaznih sprememb na koži. Prvo fazo bolezni, ki se pojavi kak teden po ugrizu, spremljajo slabo počutje, bolečine v mišicah, vročina in glavobol. Bolezenski znaki za dva do tri tedne ponehajo in se nato stopnjujejo z visoko telesno temperaturo, bruhanjem, hudimi glavoboli in celo nezavestjo. Obolenje lahko pusti trajne posledice, kot so glavobol, zmanjšana delovna sposobnost in zbranost, tudi ohromelost. V redkih primerih je lahko tudi smrtno. Pri otrocih je potek bolezni praviloma blažji. Najbolj učinkovita zaščita je cepljenje.

Borelioza lahko povzroči kronične spremembe na katerem koli organskem sistemu, zato je pomembno zgodaj začeti zdravljenje. Kazalec okužbe je kolobarju podobna rdečina na mestu ugriza, ki se širi navzven in v sredini blede. Rdečina se pojavi 2 do 32 dni po ugrizu. Čeprav kožne spremembe tudi brez zdravljenja izginejo, je treba ob pojavu rdečine takoj k zdravniku. Ker se rdečina izrazi le pri 60 odstotkih okuženih, bodite pozorni še na druge znake: vročina, močno potenje, vrtoglavica, glavobol, bolečine v mišicah in utrujenost. Bolezen se lahko nadaljuje z drugo fazo po nekaj mesecih do enega leta po ugrizu, ko se pokaže prizadetost srca, živčevja, oči, vnetje sklepov ali obolenje mišic. Večinoma pri nezdravljenih bolnikih se lahko pojavi tudi leto ali več let po okužbi, znaki so takrat podobni vrsti drugih obolenj (artritis, multipla skleroza, psihiatrične bolezni). Za boreliozo za zdaj ni cepiva.

Nina M. Razboršek

Povzeto po www.ezdravje.com in reviji Naša lekarna

Lemež

Oktober je zame najlepši mesec za obisk gora. Letos nisem zamujal z obiskom »pravljичne dežele« Trente in sem bil kar trikrat v tem času tam oziroma v njeni bližnji okolici. Saj ne vem, katera tura je bila lepša in bi jo priporočil tudi vam, zame so tako ali tako vse lepe ...

na gorenjski strani Vršiča je gosta megla, da bi jo lahko rezal z nožem. Kako bo na oni strani? Izkaže se po pričakovanjih – na »primorski« strani je ni. V dolini Lepene je hladno. Na parkirišču se igrata mlada mačka in v borbi za hrano me prav grdo popraskata. Prav mi je, kaj se pa igram po nepotrebnem ... Nad Domom pri Krnskih jezerih se dvigajo meglice, vrhovi se že bleščijo v soncu, v strmih stenah pa žarijo pozlačeni macesni ... Z besedami se žal ne da se povedati, kako lepo je. Pri prijaznem oskrbniku se ogrejeva in popijeva vroč čaj. Nad gladino Krnskega jezera, visoko nad macesni se dviga prvak območja, Krn. Najina pot tokrat ne vodi tja, pač pa zavijeva na vzhodno, sončno stran pobočij Lemeža, gore, ki je preprejena z ostanki starih vojaških mulatjer. Visoko v gori se odkrije velika »rana«, grd podor, kjer je hoja še vedno nevarna, saj pogosto naletava kamenje. Zato za-

vijeva v levo na oster travnat greben. Po njem prideva na vrh odmaknjene in skrivnostne gore. Pravijo, da se v njenih stenah skrivajo mnogi »zakladi« - ostanki prve svetovne vojne. Razgled je mogočen, vidiva vse od daljne Pece na Koroškem, pa prek Visokih Tur tja do Dolomitov z drugim najvišjim vrhom gorstva, Antelaom na čelu. Kar dolgo uživava in se grejeva na toplem soncu.

Na severni strani je dolina že mračna. Prav tja sva namenjena. Včasih je tam vodila pastirska stezica, ki pa je v zgornjem delu zdaj ni več. Po razgibanem, a ostrem grebenu čez več vršičev prečiva do sedla Čez Potoče. Vsepovsod naju spremljajo ostanki vojaških objektov, tu je namreč potekala italijanska linija fronte. Zdaj vstopiva na temačno severno stran. Neverjetno, še oktobra so tu ostanki snega lanske zime. Tako je hladno, da je zemlja zmrznjena, hoja pa zelo zahtevna zaradi vlažne

Foto Vladimir Habjan

Velika Baba nad Krnskim jezerom

slane. Za strmim ostenjem Lemeža se odkrije veličastna krnica. Malce tavava, potem pa na začetku bukovega gozda le ujameva ostanke stare poti. Potem gre lažje. Brez poti bi nama v gozdu sicer trda predla. V spodnjem delu se zaradi podrtega drevja - verjetne posledice lanskih plazov – odkrije izredno lepa soteska potoka Šumnik z mnogimi slapiči. Še malo in že sva pri domačijah. Zdaj naju čaka le še dolga vrnitev do izhodišča pri Domu dr. Klementa Juga. Ampak po tako lepi to res ni težko ...

Vladimir Habjan

Elektro Ljubljana

ISKANO GESLO			1	2	3
4	3	5	6	1	2
7	3	6	8	6	9
2	4	3	4	7	3

ISTA ŠTEVILKA PO MENI ISTO ČRKO	PREPIRLJIVOST, SITNOST	DO 2 M VISOKA PRAPROT	PREBIVALEC MADŽARSKE	MESTO NA FINSKEM	ZMERNO HITER TEK	HUMORISTKA PUTRIH	INGOLIČEV LITERARNI JUNAK	IT. SLIKAR (OK. 1266 DO 1337)	RAJKO PIRNAT	NAUK DUHOVNA ARIJA, ARIJANSTVO	ZA POLTON ZVIŠANI 1 ^o	DEL FOTOGRAFSKEGA APARATA	ŠVEDSKI DIPLOMAT (GUNNAR)	PRILAGODITVENI ČLEN
PISANJE VESELOIGER			5											
ANTRAKS													3	
OBLJUBLJENA DEŽELA	6								DELČEK ZAREČE SNOVI VOLIČEK					
DOLINA NA AVSTR. KOROŠKEM				PARNI ORGAN ZA IZLOČAJNE SEČA	PRISTANIŠČE V JEMNU	DRAMA ANTONA P. ČEHOVA		2			NEM.-FR. KIPAR IN PESNIK (HANS)			
KRAŠKA KOTANJA, VEČJA OD VRTAČE						ŽUPANČIČ PROSTOR, OBRNJEV OD SONCA				7	OZNAKA ZA NEKD. IT. LIRO			
OBMEJNO MESTO OB RIU GRANDE V TEKSASU							OLIVER (LJUBK.) KRONIK, LETOPISEK				OSEBNI ZAI MEK KRILO RIM. KONJENICE			
ALENKA PINTERIČ			PISATELJICA MUCK PREBIVALKATA ATEN				IZABELA ZBIRANJE MNENJ					GRČIJA KONICA, BODICA		
MORALNO VODILO		4									8		KISELKAST VOJAŠKI KRUH	SREDOZEM. OKRASNA RASTLINA
FR. FILM. KOMIK (JACQUES)					PLESTENJAK RIBJE JAJČEČE				KRINKA FILIPINSKI OGNJENIK					
TOPOGRAF. KARTA V VELIKEM MERILU										ESTONEC	TUL. ETUI ANGL. RAZISKOVALEC (JOHN)			
KAVELJČEK Z OSTJO ZA LOVLJENJE RIB					9	MESTO V BELGIJI, YPRES (LJIFT)						MERI AVSENAK VLADO KRESLIN		
VELIKA KITAJSKA POSODA ZA KUHANJE				SL. SKLADATELJ FRIJDERIK ŠIRCA						1				
OTAKAR (KRAJŠE)				MEHURČK. IZPUŠCAJ NA USTNI SLUZNICI					BESEDILO					

Iskano geslo nagradne križanke iz prejšnje številke je bilo **Reenergija, električna energija iz najčistejših virov**. Največ sreče pri žrebanju so tokrat imeli **Andreja Simončič** iz Šmartna pri Litiji, **Zinka Korošec** iz Kopra in **Andrej Lednik** iz Mozirja. Nagrajencem, ki bodo nagrade Elektra Gorenjska prejeli po pošti, iskreno čestitamo, vsem drugim pa želimo več sreče prihodnjič. Novo geslo s pripisom nagradna križanka pričakujemo na naslov uredništva **najpozneje do 20. novembra**.

www.elektroservisi.si

www.modular-es.eu

ELEKTROSERVISI

**Malo iskrenosti
je nevarno,
veliko pa usodno.**

Oscar Wilde

